



ДОРОГА ДО ПРАВИЛЬНОЇ МОВИ

Або про що варто пам'ятати
сучасному здобувачеві
освіти

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Дорога до правильної мови /

*Або про що варто пам'ятати сучасному
здобувачеві освіти*

м.Харків

Друкується за рішенням науково-методичної ради Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області від 23.12.2024, протокол №5.

Укладач: **Анатолій БІДА**, викладач ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»

Дорога до правильної мови / Або про що варто пам'ятати сучасному здобувачеві освіти: навч. посібн. для здобувачів закладів професійно-технічної, передвищої фахової освіти. – Харків: НМЦ ПТО у Харківській області, 2025. – 112 с.

Цей матеріал формувався впродовж тривалого часу роботи автора в аудиторіях закладів освіти. Практика, спостереження доводять, що нинішня молодь не завжди, несповна усвідомлюють роль і значення культури мови, мовлення в сучасних життєвих реаліях. Проте в часи суспільних випробувань правильна мова набуває особливого значення: вона стає символом національної ідентичності і найліпшою ознакою людини, яка називає себе українцем.

Тож наближати свою мовну культуру до кращих зразків, сформованих роками драматичної боротьби нашого народу за своє існування, незалежність, є важливим інструментом відстоювання сучасної держави. Мова допомагає утверджувати національні традиції, дух, які завжди визначали наш народ з-поміж інших.

Матеріал має стати підґрунтям, аби кожен замислився, проаналізував свої мовні надбання і вжив заходи щодо правильності власного арсеналу та перспектив удосконалення. Недарма кажуть: іноземну мову можна вивчити за рік-два, а свою вивчають й удосконалюють протягом усього життя.

Таким чином, пропоную уважно ознайомитись з певними порадами і взяти до уваги те, що раніше, можливо, проходило повз. Допоможіть у цьому іншим.

Крім здобувачів освіти, матеріал стане в нагоді й викладачам, які щодня зіштовхуються в аудиторіях з порушеннями українського мовлення.

Рецензенти:

Т.І. Жадан – голова циклової комісії гуманітарних дисциплін Харківського автомобільно-дорожного фахового коледжу, викладач-методист;

І.В.Таможська – викладач української мови ХНУ ім. В.Каразіна, докторка педагогічних наук;

О.І.Горєнкова – методист НМЦ ПТО у Харківській області

УДК 811.161.2'367(477.54/62) (075.8)

ББК 81.2 Укр.-923(4 укр-9сло)

©А.Г. Біда, 2025



Дорога до правильної мови /

Або про що варто пам'ятати сучасному здобувачеві освіти,
який хоче вважати себе грамотним.

ЗМІСТ

1. КУЛЬТУРА МОВИ: ЧОМУ ЇЇ СЛІД ДОТРИМУВАТИСЬ В ЧАС СУСПІЛЬНИХ ВИПРОБУВАНЬ УКРАЇНЦІВ.....	6
МОВУ ЗАБИРАЛИ ПО-РІЗНОМУ.....	7
ЩО Ж У НАС НА ЯЗИЦІ?.....	9
2. ЩО ПРИХОВУЄ МАТЮК (ОБЩЕННА ЛЕКСИКА)?.....	14
3. ЧИ МОЖНА УНИКНУТИ (ПОЗБАВИТИСЬ) СЛЕНГУ, ЖАРГОНІЗМІВ? ЩО ЇМ ПРОТИСТАВИТИ?.....	15
4. НАЙПОШИРЕНІШІ ПОМИЛКИ Й ПІДКАЗКИ, ЯК ЇХ КРАЩЕ УНИКНУТИ?.....	18
5. ШИРОКІ МОЖЛИВОСТІ НАШОЇ МОВИ.....	28
СКЛАДНІ ВИПАДКИ УЗГОДЖЕНЬ З ЧИСЛІВНИКАМИ;.....	29
УТВОРЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ВІД ІМЕННИКІВ РІЗНИХ ОСНОВ.....	29
6. ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ПРОСТОРІЧНИХ ВИРАЗІВ ТА СЛЕНГІВ.....	32
7. ШТУЧНО УТВОРЕНІ НЕУНОРМОВАНІ СЛОВА, СЛОВА- ДУБЛЕТИ, ЩО ЗАСМІЧУЮТЬ МОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	52
8. АНТИСУРЖИК (словник).....	55
9. ВИГОЛОШУЙМО СЛОВА З ПРАВИЛЬНИМИ НАГОЛОСАМИ.....	87
10. СПАДЩИНА ПРЕДКІВ ЗАМІСТЬ РОСІЙСЬКИХ ТА ІНШИХ ПРИКАЗОК: УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА КОЖЕН ДЕНЬ.....	88
ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИЧОК.....	89
11. ЯК ЖЕ ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО?.....	92
ЯК ГРАМОТНО ДЯКУВАТИ ЛЮДЯМ?.....	93
ГОВОРІТЬ СОЛОВ'ІНОЮ!.....	95
12. ПОПУЛЯРНІ В УКРАЇНІ ІМЕНА МАЮТЬ СЛОВ'ЯНСЬКЕ ПОХОДЖЕННЯ.....	98
ДЕЩО ПРО ПОШИРЕНІ ПРИЗВИЩА.....	105
13. ПРО ПРИКМЕТНИКИ ЗІ СТУПЕНЯМИ.....	106
14. УКРАЇНСЬКІ СЛОВА, ЯКІ НЕ МАЮТЬ ВІДПОВІДНИКІВ У РОСІЙСЬКІЙ МОВІ.....	107
15. 20 УНІКАЛЬНИХ СЛІВ МОЖУТЬ ВИМОВИТИ ЛИШЕ УКРАЇНЦІ.....	108
16. «УКРАЇНСЬКІ СЛОВА», ЯКІ ВИГАДАЛИ «СОВІТИ», АБИ СПАПЛЮЖИТИ НАШУ МОВУ.....	109



Cujus regio, ejus lingua

Чия країна, того й мова.

Латинська мудрість

КУЛЬТУРА МОВИ: ЧОМУ ЇЇ СЛІД ДОТРИМУВАТИСЬ У ЧАС СУСПІЛЬНИХ ВИПРОБУВАНЬ УКРАЇНЦІВ

*Народ наш, трудар наш і воїн,
що тьму подолав у бою.
І той лиш пошани достоїн,
хто мову шанує свою.*

В.Сосюра

Сучасний світ перебуває в постійному оточенні інформації. Спілкуючись або користуючись певною інформацією, обмінюючись чи сприймаючи її, дізнаємось про нове, змінюємо своє ставлення до навколишнього й завдяки цьому нерідко змінюємось самі та допомагаємо зробити це довколишнім.

Нині важко уявити справді освічену людину, яка б не вміла чітко й дохідливо викласти свої думки співрозмовникові чи спільноті, переконати навколишніх у правоті дій; поважати думки інших та активно поширювати власні.

Тут варто згадати давно досліджені властивості наших слів, за допомогою яких можна знайти своїх спільників або друзів, піднести людину до висоти устремлінь чи опустити на грішну землю...

Сучасні науковці безперечно погоджуються з твердженням про те, що інформація змінює свідомість людини. Нині впливом слова на організм людини все більше займаються представники природничих наук: фізики, біологи, хіміки.

Рівень розвитку науки дає змогу встановити, що слова впливають не тільки на свідомість людини, але й на її генетичний код, який у спадок передається нащадкам. Кожне слово несе певний заряд позитивної чи негативної енергії.

«Армія боронить нашу землю, віра оберігає нашу душу, українська мова боронить наше серце» – так промовисто й повчально в розквіті своєї діяльності висловиться 5-й Президент України П.О. Порошенко. Продовжуючи тему, можна зазначити: функція мови в сучасному суспільстві не тільки комунікативна, а й політична – націєтворча. Отже, утвердження правильної національної мови – визначальна умова самодостатності, незалежності держави, а звуження її функціональних особливостей, поступливість на користь інших мов – це своєрідна колонізація України. Історія вже неоднораз таке підтверджувала.

МОВУ ЗАБИРАЛИ ПО-РІЗНОМУ

Коли римляни в I ст. до н.е. завоювали Галлію (сучасна Франція), то їхнє військо й адміністрація осіли в містах і зовсім не цікавилися мовою тубільців. Тубільці мусили мовно пристосовуватися до завойовників. І через два з половиною століття тамтешні кельтські мови — спочатку в містах, а потім і на селі зникли. Нащадки галлів не тільки стали називати себе римлянами, а й утратили свою мову, повністю перейшовши на вульгарну латину.

За новіших часів мову, як стратегічну зброю, під час привласнення чужих територій використовували англійці в Ірландії та Індії, голландці — в Індонезії, японці — в окупованій Кореї (корейська мова протягом японського панування в 1910-1945 роках була в Кореї заборонена (! — *авт.*), французи — в Тунісі й Алжирі.

“В Алжирі, який протягом 130 років був у колоніальній залежності від Франції, — читаємо в одному з досліджень, — французи зробили все можливе, щоб викоренити арабську мову... Арабська мова в офіційних школах була не тільки на становищі іноземної, яку вивчали за французькими підручниками, а й найбільш ігнорованим предметом навчальних програм”.

Росія нав’язала свою мову народам Поволжя й Сибіру, великою мірою зрусифікувала Білорусь, український схід і південь.

Завойовники й окупанти прагнуть будь-що втриматися на захоплених ними чужих землях не тільки збройною силою, а й засилаючи туди колонізаторів та накидаючи аборигенам свою мову. Один з африканських діячів 1970-х років писав про мовну політику французьких колонізаторів: “Основна їхня мета полягала в тому, щоб асимілювати колонізовані народи Африки і таким чином розширити територію метрополії”. Такі заповітні прагнення в усіх колонізаторів і подібні в них методи колонізації, бо їх цікавить лише здобич — земля з її багатствами і дармова робоча сила.

Чужа мова прив’язує аборигенів до метрополії, робить їх у мовному й духовному відношенні залежними від колонізатора, сковує їхнє власне мислення і врешті-решт гальмує інтелектуальний розвиток “ощасливленого” чужими словами суспільства. На це звертає увагу один з індійських діячів стосовно індійських реалій: “Хоч англійська мова і є рідною для деякої частини населення, вона залишається іноземною мовою ... головним чином тому, що збагачення англійської мови на різних рівнях її структури — семантичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному, стилістичному — іде з чужих джерел”.

Чужі джерела таким чином через мову постійно накидають іншому народові своє бачення світу й ставлення до нього, паралізують й збіднюють його суспільне мислення та прищеплюють йому синдром національної меншовартості. Іван Франко на початку минулого століття справедливо й з боєм писав: “Люди, що могли б зробитися корисними діячами на рідній ниві, люди талановиті і працюючі, перейнявшись нещасною манією — міняти свою рідну мову на чужу, раптом робилися мов духовно спаралізовані, тратили живе чуття”. Відірваність від рідної мови, застерігає Іван Франко, мала для таких зденационалізованих діячів фатальний вплив на весь їхній психічний лад.

А все ж таки хіба не все одно, якою мовою послуговуватися в житті? “Какая разница, на каком языке!” — кажуть окупанти і повторює певно не зовсім свідомий український бомонд. Виявляється, далеко не все одно.

Чужа мова — як протез, який хоч і забезпечує ходіння, але сковує рухи. Ще небезпечнішою чужа мова стає, коли заволодіває підсвідомістю людини. Адже, як пише відомий російський вчений, спеціаліст у галузі психолінгвістики О.О. Леонтьєв, “в основі світобачення і світорозуміння

кожного народу лежить своя система предметних значень, соціальних стереотипів, пізнавальних схем. Тому свідомість людини завжди етнічно зумовлена, бачення світу одним народом не можна простим “перекодуванням” перекласти на мову культури іншого народу”. Чужа мова, витіснюючи рідну із структур мозку, як комп’ютерний вірус, руйнує закладені в нього природою через спадковість творчі можливості, вироблені в процесі етнічної еволюції. Відомо, що не для кожного процесора в комп’ютері підходить будь-яке програмне забезпечення. Так і мова. Якщо в генах людини закодовано найдрібніші особливості її зовнішності, її рухів, характеру, психіки, які передаються з покоління в покоління, то чому здатність до сприйняття й відтворення певної мови має бути винятком у цій дивовижній програмі?

Тому кожен розумний народ, визволившись від чужоземного панування, прагне відродити насамперед свою мову. На жаль, в Україні вже протягом більш ніж 30-літнього самостійного державотворення багато мешканців, зокрема старшого віку, так і не перейнялися такими думками. Так звикли, лінуються удосконалювати своє мовлення, повторюючи як мантру: з північними сусідами ми – один народ, не слід розділятися через мову! Аж тут і наратив підоспів: росія там, де є російська мова!

Зовсім недавно (12.07.2021) очільник Кремля «заспівав» у своїй статті «Про історичну єдність росіян та українців» висловлюваннями, які можна інтерпретувати як загрозу війни. Наприклад, він написав, що *"ми ніколи не допустимо, щоб наші історичні території і близьких для нас людей, які мешкають там, використовували проти Росії"*. Це пряма загроза не тільки Україні, а й Заходу.

Є ще важлива цитата, в якій Путін порівнював те, що називає *"курсом на насильницьку асиміляцію"* в Україні, із застосуванням проти неї зброї масового ураження. Це – пряма масштабна загроза і привід для занепокоєння в контексті радикалізації та етнізації путінського мислення.

(Андрес Каппелер, швейцарський та австрійський історик, колишній професор Віденського університету, один з провідних німецькомовних фахівців з історії України, автор книги *"Нерівні брати"*).



Ось так для багатьох пересічних громадян несподівано впливає значення відстоювання національної мови та її дистанціювання (в лексичному, стилістичному на ін. напрямках) від мови неадекватного сусіда. На жаль, попередня історія швидко забувається (зокрема й події наглої окупації українських територій протягом 1912-1920 рр.), і нові покоління ризикують знову наступати на ті ж самі граблі з минулого століття.

**1919 РОКУ УКРАЇНЬСЬКА МОВА
ОБ'ЄДНАЛА УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧНИНИ ТА
НАДДНІПРЯНИНИ В ОДНУ СОБОРНУ
УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.
А 2014 РОКУ МОСКОВСЬКА МОВА
ВКРАЛА В УКРАЇНИ КРИМ І ДОНБАС.
МОВА МАЄ ЗНАЧЕННЯ!
УКРАЇНСЬКА МОВА УКРАЇНУ ОБ'ЄДНУЄ,
МОСКОВСЬКА - ОКУПОВУЄ І ВБИВАЄ!**



Алексей Толстой:
"Есть две Руси.

Первая - Киевская имеет свои корни в мировой, а минимум в европейской культуре. Идеи добра, чести, свободы, справедливости понимала эта Русь так, как понимал их весь западный мир.

А есть вторая Русь - Московская. Это Русь тайги, монгольская, дикая, звериная. Эта Русь сделала своим национальным идеалом кровавую деспотию и дикую ярость. Эта Московская Русь издавна была, есть и будет полным отрицанием всего европейского и заклятым врагом Европы."

У контексті представлених думок буде доречним навести таку показову табличку:

**ЗА СТО РОКІВ РОСІЯ ЗДІЙСНИЛА
43 АГРЕСІЇ НА 28 ДЕРЖАВ СВІТУ**
4(чотири) рази - Грузія, Китай, Україна
3(тричі) - Азербайджан
2(двічі) - Дагестан, Польща, Сирія, Чечня, Японія

№ п/п	Держава	Дата Агресії
1.	Азербайджан	1920, 1988, 1990
2.	Ангولا	1975
3.	Афганістан	1979
4.	Бангладеш	1972
5.	В'єтнам	1961
6.	Грузія	1921, 1991, 1992, 2008
7.	Дагестан	1994, 1999
8.	Ефіопія	1977
9.	Єгипет	1962
10.	Ємен	1962
11.	Інгушетія	1992
12.	Камбоджа	1970
13.	Китай	1929, 1946, 1950, 1969
14.	Лаос	1960
15.	Ліван	1982
16.	Молдова(Придністров'я)	1992
17.	Південна Осетія	1992
18.	Північна Корея	1950
19.	Польща	1920, 1939
20.	Румунія	1940
21.	Сирія	1967, 2016
22.	Таджикистан	1992
23.	Угорщина	1956
24.	Україна	1914, 1918, 1939, 2014
25.	Фінляндія	1939
26.	Чехословаччина	1968
27.	Чечня	1994, 1999
28.	Японія	1938, 1945

ДЕ РОСІЯ - ТАМ СЛІЗОСИ І СМЕРТЬ ...

Стражденна річка маминого слова –

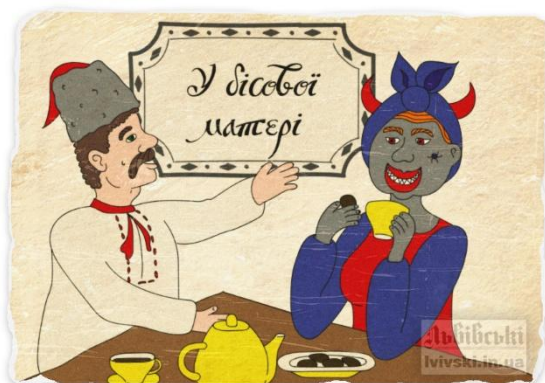
Сміттям її вбивають джерело.

Щоб висохла, завмерла наша мова,

Щоб України зовсім не було.

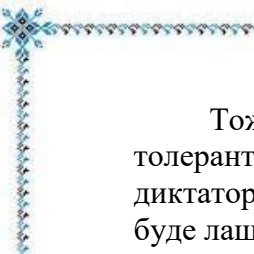
Ці слова відомої харківської літераторки, голови обласного відділення Конгресу української інтелігенції Ніни Виноградської як ніколи актуальні в контексті повномасштабного воєнного вторгнення РФ.

Отож мова та її культура важливі не самі по собі, а є значущим контентом, який впливає із суспільного середовища та допомагає з'ясувати, чийого батька ми діти та чи щирі до землі, на якій існуємо.



ЩО Ж У НАС НА ЯЗИЦІ?

Завдяки вмілим комунікаційним ходам люди досягали примирення під час воєн і після цього з колишніми противниками починали навіть вести певні справи. Незважаючи на всю велич планети Земля, довколишній світ все ж таки обмежений просторовими рамками. Ми маємо це враховувати, щоб через необдумані, легковажні чи агресивні слова (погрози, вкладені в них), не викликати ланцюгову реакцію, трансформовану в дії, що призведуть до неочікуваних, а то й трагічних наслідків.



Тож роль і якість нашого мовлення в сучасному світі мають неабияке значення для побудови толерантного (чи нетерпимого, інспірованого теж відповідними чинниками, скажімо, волею диктатора) суспільства; для виховання покоління, яке на основі наших поведінкових рефлексій буде лаштувати нові або ставитиметься до нас самих...

Спробуймо з'ясувати, що ж стоїть за досить-таки важливим умінням правильно будувати свої стосунки з навколишніми та досягати певних успіхів.

Одним з прикладів для цього може бути книга Дейла Карнегі «Як завойовувати друзів і впливати на людей». Свого часу вона стала своєрідним променем світла у звичному й не завжди радісному світі суспільних відносин. Тільки випробувавши певні прийоми на власному досвіді, досягнувши позитивних наслідків, автор зважився повідати про сокровенне читачам.

Пізніше цю нішу стали доповнювати інші суспільні активісти та лідери думок (приміром, Наполеон Гілл з широко відомим твором «Думай і багатій» та ін.), які розширювали можливі горизонти суспільних відносин, додавали власні спостереження і цим самим створювали своєрідні правила, етикет ділової поведінки, котра сприяє налагодженню порозуміння, просуванню справ. Без цього неможливе досягнення успіхів, а отже й немислимий суспільний прогрес. Недарма кажуть: людина, її стан у суспільстві – результат її рішень.

Для ствердження й доповнення цієї думки слід зауважити й про значення та уміння володіти власними емоціями. Наполеон Гілл у своїй книзі не випадково підкреслює, що «людські емоції керують світом і визначають долю цивілізації». «У своїх вчинках ми керуємося не так розумом, як почуттями» [4, с.154]. Ці ж обставини можна віднести й до підбору слів, фраз, вираження думок як у приватних комунікаціях, так і в суспільному середовищі.

Слово є одним з визначальних вербальних (спонукальних) факторів у сучасному суспільному середовищі. Його значення важко переоцінити. Словом можна піднести, окрилити людину, а можна й опустити на грішну землю, довести до морального занепаду, деградації.

Особливо важливе правильне, мотивоване ситуацією слово.

Однак у молодіжному середовищі, де найчастіше доводиться спілкуватися авторові і якому адресовані ці нотатки, важливе слово часто виявляється спотвореним з точки зору правильності мовно-літературного оформлення. Юнаки і дівчата під час різноманітних спілкувань, причому в публічному середовищі, часто застосовують лексичні сполуки, що не відповідають узгодженим суспільним поняттям, прийнятим нормам. До діалогів, монологів залучаються іншомовні поняття (*фастфуд, хотдог, маркчейзинг* і под.), вкраплюються кальковані різновиди розмовно-побутової лексики, вуличні просторіччя й жаргонізми. І все це не тільки не прикрашає суспільне мовлення, а й робить його спотвореним, часто відразним, по суті, не українським. Інколи висловлювання навіть важко позиціонуються зі звичними поняттями (з *почутого*) :

– *Представляєш!? Зустрів сьогодні чувака з чиксою! У них – новий айф-десятка! Питаю, звідки бабки?*

– *Щось мутять, не інакше, як напругли предків. У самих шмига слабка... Що ж ти їм запряг?*

– *На фіг такі бабки палити, краще придбати шмотки...*



Погодьтеся, такі слова часто можна почути не тільки на вулицях наших міст, а й серед дорослих, в аудиторіях закладів освіти. І вони справді не прикрашають мовлення, а роблять його спотвореним, куцим й убогим (хоч мовцям здається, що цим вони засвідчують свою сучасність, нестандартність(!?-ред.).

У таких випадках пропоную присутнім замислитись з приводу почутих висловів. Чи варто використовувати ці та подібні слова, поняття? Як це позначається на нашому

світобаченні, сприйнятті реалій?

Дехто справді починає замислюватись, робити самооцінку, а дехто під впливом вуличної всюдозволеності навіть заперечує: «А яка різниця, якою мовою говорити!? Головне, ми й так розуміємо одне одного. Не це надто важливе в житті!»

Доводиться визнати, що в часи насичених комунікацій, з розвитком комп'ютерних технологій мова як суспільне явище наочно віддзеркалює поточні процеси, долаючи перешкоди й виносячи на свої береги чимало різних нашарувань, що притуплюють чи навіть спотворюють її зміст, завдають шкоди культурному й розумовому розвитку спільноти (інколи, аби загострити увагу до правильності мови, нагадую своїм слухачам, що людина, яка користується перекрученими, скаліченими й неправильними словами, свідчить про те, що в неї обмежений словниковий запас і вона не здатна адекватно почувати себе в нормальному суспільстві. Тож висновки напрашуються самі...).

Пестуни демократичних процесів, багато сучасних людей, а особливо молодь не усвідомлюють, де проходить межа між різними суспільствами та їхніми порядками і що за цим стоїть. Чимало підлітків і не мислять, що може бути інакше, бо про нав'язування агресивним сусідом звичок (і мови!, а точніше – викорінення національної – ред.) знають хіба що з поверхових телепередач. Та й ті переглядають вряди-годи. Молоді ніхто не розтлумачив, що мова – етнічний код нації. Що на відміну від сербської та білоруської з російською в нас більше розбіжностей, ніж схожостей. Тільки північні сусіди так думають, адаптувавши й перелицювавши для своєї зручності нашу лексику. Але ж національна українська лексика значно відрізняється від штучно адаптованої (зрозумілішої для малоосвічених нащадків ординських племен)!

Порівняйте:

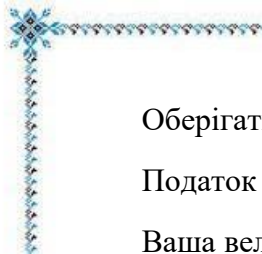
Мова- язык	
Українська	верба
Білоруська	вярба
Болгарська	върба
Боснійська	vrba
Македонська	врба
Польська	wierzba
Сербська	врба
Словацька	vřba
Словенська	vrba
Хорватська	vrba
Чеська	vrba
Російська	ива

В російській *больнице болеют*, в українській лікарні – лікують.

Свято – від свята духовного. *Праздник – від праздного, праздно шатаюцегося*.

Струнко – стати в струну, рівнесенько, готовим до бою. *Смирно – стати смиренно, підкоритися волі*.

Обережно – берегти, оберігати, оберіг. *Осторожно – сторожить, остерегається*. Тобто, боятися.



Оберігати і боятись втратити – відчуваєте різницю?!

Податок – від подати; *налог* – від *наложить*.

Ваша величність – *ваше превосходительство*. Визнання чисієс величі, таланту не має нічого спільного з власним приниженням чи «превосходством» над кимось.

І щоб залагодити таку очевидну розбіжність, започатковану ще в сумнозвісні 30-ті роки ХХ ст., за диктаторського режиму Сталіна, вже нині путінські посіпаки знову прийшли на нашу землю зі своїми, закамурфльованими під необхідність «спасать руській мір» правилами. Своїми багнетами й «градами» розпалили повномасштабну війну, «денацифікують», щоб стерти зі свідомості громадян саме поняття «українець». Один з останніх наочних прикладів ще прихованої окупації – хресна хода прибічників московського патріархату у зв'язку з 1033-річчям хрещення Київської Руси (27.07.2021). З-під церковних хоругв зовсім не випадково виглядали жовто-чорно-смугасті символи держави-агресора. Поліція чомусь їх «не помічала»(!) Пам'ятаєте призабуте гасло про «единый народ»? Так, служителі правопорядку на це нерідко закривають очі. Ось і, здавалося б, у мирному Києві проходить лінія фронту – повзуча, нав'язлива, зі своїм бичачим «языком», якому давно не місце в національному повсякденні. Але ж апологети «руського міра» не збираються відступати! Постійно волають про утиски своєї мови та культури (це на нашій українській землі!), вимагають певних пілг – збільшення тих же квот на теле- й радіоефірах...А скільки випадків наглого ставлення до мови з боку зросійщених містян! Про небажання підкорятись українським законам демонструють своє нахабство не тільки продавчині й таксисти, а й «слуги народу» – депутати, які принципово зневажають національну мову, попираючи закони, котрі покликані захищати. Гадаю, не випадково у парламенті вже тривалий час лежить непроголосованим і законопроект про заборону функціонування православної церкви московського патріархату – справжньої п'ятої колони зрадників на теренах нашої країни.

Останнім часом, на жаль, не зменшується кількість тих, хто не поспішає рахуватися з думкою: чия тут мова, того й країна. Мимоволі згадуєш мудрого давньоримського філософа Л. Сенеку, котрий ще в 4 ст. до н.е. справедливо зазначав: «Якщо людина не знає, до якої пристані вона прямує, для неї жоден вітер не буде попутним».

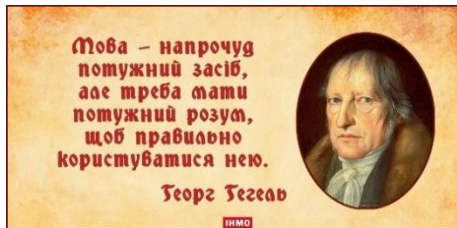
Українська громадська діячка, актриса й телеведуча кількох відомих програм Яніна Соколова у своїй книзі «Я. Ніна» (2019) до оцінки значення мови та її місця в суспільстві підійшла досить прозоро: «Україномовні діти – це економія бюджету на оборонку у майбутньому. Діти, які говорять і думають українською, ніколи не матимуть сумніву, ким вони є. Наша мова – це щит і меч. Це – фактор національної безпеки. І путівка в спокійне майбутнє».

Одним з небажаних явищ, яке, на жаль, досить розгорнуто присутнє в повсякденному мовленні, є побутування спотворених просторічних висловів та сленгів, суржику. Перебуваючи в різних суспільних групах, часом не звертаємо уваги на примовки зразка: *тіпа, фігня, на фіга, до фені, чувак; ну, блін, ти й даєш!*

Соціальний жаргон, або сленг (похідне з англійської, що вважається синонімом жаргону) вперше почав з'являтися ще у XVIII ст., серед дворян (хто пригадає твори Л. Толстого, той напевно згадає так звані салонні слівця «плезир» (задоволення), «мон шер» (дорогий мій).

За визначенням одного з мовознавців (В. А. Хом'якова), сленг – це відносно стійкий для певного періоду, широко вживаний, стилістично маркований (знижений) лексичний пласт, що позначає побутові явища, предмети, процеси та ознаки. Сленгованим словам властива завищена експресія, мовна гра, модні неології [14, с. 43-44].

Переважна частина таких словосполучень перебуває за межами літературної мови [8]. На жаль, попри це значна кількість тих, хто вдається до використання подібних лексем чи словосполук, сповна не усвідомлює їх вразливості, а навпаки – намагається таким чином стилізуватись, підкреслити свою сучасність і т. ін.



Найбільш розвинені семантичні поля (сфери позначення) – «людина», «одяг», «житло», «комунальні зручності», «дозвілля». Значна частина такої лексики являє собою різноманітні скорочення і похідні від них, нерідко – англійські та запозичення з інших мов або фонетичні асоціації [3, 13].

Суржик, сленги просочуються у наше мовлення непомітно – разом зі словами і фразами, які більшість із нас вже звикли постійно вживати.

Факторами лексичних заміन серед молоді є втрата мовою художньої літератури, нашою діловою мовою своєї нормотворчої значущості; використання у сфері публічних комунікацій усних каналів комунікативного зв'язку (телебачення, мобільний зв'язок та ін.). Тож активізуються різні напрями розмовного мовлення – т. зв. сленгові маніфестації [4]. Розквітає професійний жаргон. Так, серед автомобілістів досить часто можна почути розмови про «*тачку*», «*газування*» (йдеться про педаль управління дросельною заслінкою), «*права*» (посвідчення), «*моцик*» – мотоцикл.

З одного боку, такі слова ніби й увиразнюють мову, роблять її простішою, коротшою, а з іншого, вони порушують закономірності функціонування літературної мови, яка й існує для донесення адекватних і зрозумілих усім категоріям мовців понять. Відсторонення чи ігнорування таких правил – це небажання рахуватися з загальноприйнятою нормативністю, суспільною узгодженістю, і таке можна розцінювати як соціокультурний виклик суспільству.

Характерно, що жаргонами та сленгованими висловами частіше всього послуговуються ті, в кого не вистачає «нормального», літературно унормованого словникового запасу, хто не здатен адекватно відтворити смислову фразу, дотримуючись правил соціального мовного етикету [12]. Мовні вкраплення і спотворення свідчать про мовну нестійкість та роздвоєність людей, які підтримують таке спілкування [5]. Зрештою, мова відображає рівень соціального статусу людини. Не випадково ще давньогрецький філософ Сократ підкреслював: «Скажи мені що-небудь, щоб я тебе побачив!».

Не як нашу вину, а як органічну й національну слабкість, хворобу, яку треба лікувати, – так слід сприймати сучасну комунікативну ситуацію серед молоді в закладах профтехосвіти.

Нашою виною, моральною хобою є загальне ліниство, крутіїство та лизунство (І. Франко) і як неодноразово підкреслював перший міністр освіти І.Огієнко ще на зорі УНР [11].

Не можна не згадати й інше ганебне явище в повсякденних комунікаціях – використання нецензурної лексики, в т.ч. матюків. Ці лайливі слова й вирази нерідко призначаються для приниження адресата або негативних оцінок людей та явищ, іноді служать для зв'язку мовлення чи заповнення пауз. Однак використання їх та ще й публічно недостатньо піддається осуду суспільною мораллю. Багато хто розуміє прикрість такої ситуації, але активної протидії, зокрема й з боку держави не відбувається [7, 12].

Бурхливі події нашої історії поступово призвели до витіснення національних мовних цінностей, а натомість суспільство призвичаюється до «лексичних винаходів» обділених долею й освітою людей (про це зокрема яскраво засвідчує книга американського історика японського походження Г. Куромії «Свобода і терор у Донбасі») [9].



ЩО ПРИХОВУЄ МАТЮК (ОБСЦЕННА ЛЕКСИКА)?

Залучаючи до свого лексикону ті чи інші слова, часто забуваємо, що словом можна піднести людину, а можна й психологічно принизити, навіть, образно кажучи, убити. Сучасні науковці-психологи підтримують твердження, що інформація в певному словесному оформленні може змінювати свідомість людини. Три хвилини гнівної тиради здатні знищити багаторічну дружбу. Мова справді має сильну енергію. Спеціалісти зазначають, що люди, котрі спілкуються з допомогою ненормативних чи матірних слів, грубо й образливо розмовляють чи поведуть себе у певному середовищі, тут же одержують своєрідну чорну пляму, яка через рік-два може викликати навіть ракову пухлину.

“Лайка – дірка в кишені, через яку випадає успіх”.

Зінов'єв, народний цілитель.

Мова – це прояв життєвих сил (прани). Чим більше таких сил, здатності контролювати свій психологічний стан і власне мовлення, тим здоровішою, успішнішою, більш харизматичною і гармонійною є людина.

Однак сучасне прямо-таки пандемічне поширення згаданої лексики та сполук викликає все більше суспільне занепокоєння. Вживаючи обценну (вважай непристойну в цивілізованому суспільстві, нецензурну) лексику, мовці не тільки виплескують накоплені емоції, а й часто надають їм вербального (побуджувального) значення, сподіваючись на якісь прискорені дії (тих, хто щось не так зробив, образив і т. п.).

Часте вживання лайливих, непристойних слів, на думку мовознавців, призводить до зниження їх «вибухової» сили і поступового перетворення на нібито звичні вульгаризми, хоча насправді природня шкідливість не зменшується [13, с. 16-17]. Малоосвічене, а то й байдуже суспільство звикає перебувати в такому чадному середовищі і цим самим є ніби стимулятором для пошуку нових «більш переконливих» фраз. Цікаво, що в німецькій та інших сучасних європейських мовах звичні для наших вух вислови (про матір, батька та ін., занесені, до речі, від північного сусіда) не мають відповідного перекладу, а транслітеруються, зберігаючи звукове наповнення.

Видатний український педагог Антон Макаренко у керованій ним школі ще на початку 20-х рр. минулого століття практикував дуже своєрідний метод відучування своїх підопічних від лайки. Він вів учня до лісу, саджав на пенюк і наказував лаятись безперестанно. Після цього найзатятіші лайливці зрікалися своїх схильностей. Навряд чи можна сьогодні скористатися таким способом, адже і пнів не вистачить. Але замислитись є над чим. Цікаві тенденції підмічено навіть на рівні держав. Країни з високою культурою мовлення більш успішні (Японія, Німеччина). На Сході людина, яка елементарно не контролює мову, вважається примітивною, хоча така особа може бути навіть професором, скажімо, у США. Виходячи з цих зауважень, психологи передрікають розквіт у найближчі роки Індії та Китаю. [2, с.12-15].

Лайка негативно впливає на біополе людини

Народний цілитель В'ячеслав Зінов'єв стверджує, що коли нецензурна лайка є основним способом спілкування в сім'ї, вона перекриває дорогу успіхові для всіх її членів, створюючи негативне торсіонне поле навколо людини, внаслідок чого до неї притягується все погане.

Тож справді найкраще лайку порівнювати з дірками в кишені, через які випадає успіх.

Ось такий, цілком серйозний шлейф тягнеться за здавалось би для декого звичними мовними фразами, яким багато з нас не надають особливого значення.

ЧИ МОЖНА УНИКНУТИ (ПОЗБАВИТИСЬ) СЛЕНГУ, ЖАРГОНІЗМІВ? ЩО ЇМ ПРОТИСТАВИТИ?

Відповідь на ці запитання прихована недалеко: слід активніше розширювати власний словниковий запас, вдумливіше ставитися до того, що висловлюєш і з допомогою яких слів це робиш. Коротше, слід активніше й послідовно удосконалювати своє мовлення, особливо усне. Проте таке можна говорити людині, яка усвідомлює свій статус і соціальну місію. Студенти та молодіжні групи, до яких спрямовуються такі рекомендації, на жаль, далекі від них. То яким же чином діяти в їхньому середовищі?

Перш за все, варто подбати про наші мовні цінності, норми й активніше боротись із засміченнями. Ця робота має проходити скрізь: в аудиторіях і поза ними, навіть серед малосвідомих колег – викладачів негуманітарних дисциплін. Маємо констатувати: на рівні суспільства в цілому таке сьогодні ще не має ефекту. Держава теж активно не втручається в подібні ситуації. Тому питання чистоти, нормативності мовного середовища в першу чергу має хвилювати філологів, носіїв зразкової мови.

На жаль, можна нерідко спостерігати, як і серед викладачів зникає самоконтроль та мовна дисципліна. Дехто вважає за краще не переобтяжуватись – так легше! Однак «нейтралітет» і призводить до того, що викладач потрапляє на своєрідний гачок до того ж студента або здобувача освіти. Не переймаючись добром належних слів, намагається підлаштуватися під молодіжну аудиторію, і це повертається злою іронією. Опускаючись до рівня недолугих співрозмовників, ми тим самим визнаємо їхнє мовне статус-кво. Після такої «згоди» змінювати мовлення на краще значно важче.

Отже, приклад того, хто опиняється поруч з просторічним мовцем, нині набуває особливого значення. Молода людина частіше за все потрапляє під вплив особи, яку поважає, завдяки чому нерідко намагається поглянути й на себе ніби збоку. І це один з важливих моментів мовного виховання, про який останнім часом прикро забувають.

Знайома мудра вчителька не перестає доводити молодим колегам: привчати своїх підопічних до правильного мовлення слід саме нашим власним прикладом. Юнаки і дівчата швидко помічають, як хто говорить, спілкується з ними та поза аудиторією. Чи застосовуємо ті ж самі жаргонні вислови, чи вміємо виправитись, коли скажемо щось не так? Це так само сприяє формуванню культури мовлення, адже створюється відповідне мовне середовище. А воно – яскравий фактор щирості наших намірів і декларацій. Пропагування такої культури має підживлюватись літературними джерелами, заохоченням виступів перед аудиторією, всебічним заохоченням правильного мовлення.

З метою очищення мови студентів, здобувачів освіти від різних нашарувань автор цих рядків запровадив під час занять у Харківському державному автотранспортному коледжі, а пізніше в ДЗП(ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту», ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області» своєрідну практику позбавлення молоддю мовних покручів. Юнаки і дівчата складають свої міні-словники лексем і висловів, котрі найчастіше крутяться на языках і спотворюють літературні норми. Потім кожен шукає до них у тлумачних, фразеологічних та ін. словниках, літературі нормативні заміни. З допомогою різних заохочень намагаємось дотримуватись коригувань у мовній практиці. На основі зібраних прикладів створено словник просторічних виразів та сленгів, який стає в нагоді новим поколінням автомобілістів та працівникам сфери послуг (див. далі додатки до цього посібника).

При мотивуванні до таких вчинків та дій важливо знати й джерела, причини сучасного мовного нігілізму, потурання спотворенню чи зневазі до мовних норм.

Багато хто забуває, що впродовж багатьох століть українська мова була поставлена в такі умови, що можна тільки дивуватися, як вона вижила і збереглася взагалі. Принагідно варто нагадати, що протягом майже 4-х століть російська, а потім радянська імперії відверто застосовували різні законодавчі акти-заборони щодо використання національної мови у школі, церкві, на сцені. Нагадаю тільки про кілька епізодів.

Так ще 1622 р. цар Михайло (за поданням тодішнього патріарха Філарета) наказав спалити видрукувані в Україні примірники «Учительського Євангелія» К. Ставровецького. 1720 р. новий цар-імператор всієї Русі Петро I розпорядився заборонити друкування українською мовою книг, вилучити українські тексти з церковних книг.

...А пізніше з'являється Валусівський циркуляр (1863 р.) про те, що «ніякої української мови немає й бути не може», Емський указ Олександра II (1876 р.) оголошує заборону навчати українською, випускати книги, говорити під час сценічних вистав...

Прийшла нова влада, і вже 1926 р. в листі до керівника українських більшовиків Л. Кагановича Й. Сталін наполягатиме запровадити санкції проти «національного ухилу» й почати згортання українізації... Загалом за минулу історію таких офіційних утисків щодо нашої мови та культури налічується майже 400 (!).

Ось і в Харкові біля приміщення сучасної облдержадміністрації в часи національної розгубленості недолугі політики, аби догодити Москві, спорудили погруддя першому «смотрящему» російського царя на Слобідчині – генерал-губернатору Євдокиму Щербініну (1765-1775 рр.). Приступивши до виконання обов'язків, цей вірний пес свого повелителя відразу звелів підлеглим спілкуватись з ним, приймати різні прохання від населення виключно московитською. Як це не назвати культурною експансією, повзучою гібридною зброєю проти вільнолюбних і незалежних слобідчан?!

Але ж погоджувались, прилаштовувались! Ілюстраціями про ті сумні часи можуть завуальовано слугувати твори Г. Квітки-Основ'яненка («Шельменко-денщик», «Сватання на Гончарівці» та ін.). Одному з фундаторів української літератури, очільнику місцевої еліти теж доводилось підлаштовуватись під нову мітлу й мимовільно витіснити батьківську мову й втрачати свої національні цінності, гідність.

*Німій, одурений, забитий,
Невже не встать тобі від ран?
Москві та Жечі Посполитій
Колись жбурнув тебе Богдан.
А потім хтів тобі Мазепа
Від серця щирого добра...
Його ж ти зрадила і степом
Пішла рабинєю Петра.*

В. Сосюра

**РАБ ЗАВЖДИ
РОЗМОВЛЯЄ МОВОЮ
СВОГО ГОСПОДАРЯ,
ГОСПОДАР- НІКОЛИ
МОВОЮ СВОГО РАБА.
Ким ви є- вирішувати
лише вам...**

Спілкування суржиком (адже й російську більшість слобідчан особливо не вивчали, користувались, як могли – щоб не викликати ремствувань нових повелителів) ще з тих часів значно спотворює інформацію, оскільки мовець у цьому випадку може вживати слово в лише йому відомому значенні та ще й у формі, яка не відповідає загальноприйнятим граматичним нормам. Отож порозумінню суржик не сприяв з давніх часів.

Ось деякі з характерних запозичень, «новотворів», котрі дійшли до наших часів і преспокійно побутують поміж несвідомого населення:

- вживання русизмів замість нормативних українських відповідників: *даже (навіть), да (так), не (ні), када (коли), не нада (не потрібно), еле (ледве), щас/січас (зараз), всегда (завжди), нікогда (ніколи), чуть-чуть (трішки), конечно (звичайно, звісно), наверно (мабуть), напімер (наприклад), допустім (припустимо), между (між), вместо (замість), вроде/будто (наче, начебто), іменно (саме), рядом (поруч), язык (мова), больніця (лікарня), циплята (курчата), предохранітель (запобіжник), председатель (голова), почта (пошта), почтальйон (листоноша) тощо;*

- “українізовані” форми російських дієслів – *уїхав (поїхав), уволився (звільнився), дівся (подівся), поняв (зрозумів), получав (отримував), читав (“вважав” або “рахував” залежно від контексту), отдав (віддав), включив (ввімкнув);*

- “українізовані” форми російських числівників – *первий/перва, последний;*

- змішування українських і російських форм займенників – *хто-то (хтось), що-то (щось), як-то (якось), які-то (якісь), який-то (якийсь), чого-то (чомусь, чогось), кой-шо (щось), кой-які (якісь);*

- порушення дієслівного керування, вживання прийменників і відмінків за російським зразком – *по вулицям (замість вулицями), на російській мові (замість російською мовою), зошит по біології (замість зошит з біології);*

- утворення найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників за зразком російської мови – *самий лучиий (найкращий), саме тверде (найтвердіше);*

- утворення від українських дієслів активних дієприкметників за російським зразком – *купивший, прийшовиий, зробивиий;*

- слова і вирази, кальковані з російської – *міроприємство, прийняти міри, прийняти участь, так як, бувиий у користуванні, на протязі, повістка дня, під відкритим небом, або: “насильно милим не будеш” (до речі, українською це буде – “на милування нема силування”).*



НАЙПОШИРЕНІШІ ПОМИЛКИ Й ПІДКАЗКИ, ЯК ЇХ КРАЩЕ УНИКНУТИ

1. Добрий день чи доброго дня?

Вітаючись, ми можемо говорити “доброго ранку”, “доброго вечора” та “доброї ночі”, але “добрий день” лишається без змін.

2. Рятувальник чи рятівник?

Обидва слова правильні. Різниця лише в значенні: рятувальник – той, чия професія рятувати; рятівник – особа, що врятувала випадково. Отже, у басейні спортклубу та на пляжі сидить рятувальник. А той хоробрий юнак, що втримав тебе від падіння – твій рятівник.

3. Самий краший на світі

Українська мова страшенно потерпає від русизмів. Одним із проявів суржика є саме утворення найвищого ступеня порівняння, за аналогією з російською мовою, за допомогою слова “самий”. Це неправильно!

Правильно буде сказати: найкращий. Та ж сама ситуація з усіма прикметниками.

4. Співаючий, танцюючий, лунаючий

В українській мові відсутні такого роду звороти. Правильно буде сказати той, що танцює, той, хто співає, пісня, що лунає і т.д.

5. Візьміть мене на роботу, я дуже освідчений

Із таким зверненням роботу отримаєш навряд. Справа у тім, що людина з вищою освітою – освічена (і мала б знати, до речі, як воно пишеться), а освідчуються в коханні, стаючи на одне коліно.

6. Будь ласка

Просто запам'ятай. Два слова. Жодних дефісів. Будь ласка!

7. Обійди тудою, так буде швидше

Ані тудою, ані сюдою швидше не буде. Швидше може бути лише “тією дорогою” або “цією стороною”.

8. Кава, собака та інші істоти непевної статі

І знову суміш української і російської у наших головах робить свою справу. Варто просто запам'ятати, до якого роду належить слово, і тобі ніколи не доведеться мучитися вибором.

українською – кава – вона, собака – він

російською – кофе – он, собака – она

9. Видаляти чи вилучати?

Усе залежить від того, чого планують позбуватися: видаляють зуб або апендикс, що запалився, а вилучають статтю чи тираж книги.

Багато й інших слів майбутні москалі запозичили в киян у покаліченому або перекрученому вигляді, а потім через роки повертали назад – як домінуючу лексику (*довгов'язий* – *долговязый*, *мовчання* – *молчание*, *невгамовний* – *неугомонный* тощо). В деяких словах переставили букви: *долоня* – *ладонь*, *намисто* – *монисто*, *пелюстки* – *лепестки*, *тверезий* – *трезвый*, *гарбати* – *грабить*, *голобля* – *оглобля*, *суворий* – *суровый*, *капость* – *пакость* тощо. Багатьом додали по одній

чи по кілька букв: *чиста – чистая, висока – высокая, багата – богатая, доказ – доказательство, порука – поручительство, сон – сновидение, дія – действие* тощо. Але більшість наших слів у них майже не зазнала змін. Тому ми їхню, похідну від нашої, мову, на жаль, розуміємо. Кажу, «на жаль», – бо за понад 333 роки, протягом яких перебували в їхньому ярмі, московити за допомогою голодоморів, війн та репресій зуміли схилити багатьох наших людей до думки, що ми і вони – рідні брати, які вирости в одній історичній колисці, і що російська мова краща за нашу, бо сучасна і культурна, а наша відстала, селянська, непрестижна та ще й зіпсована впливом польської мови.

Ну, росіян можна зрозуміти: вони – етнічні угро-фіни, пнуться стати лідером серед слов'ян, щоб мати можливість втручатися у внутрішні справи всіх слов'янських народів. Тому їм надто важливо переконати весь світ, що в них і мова найкраща та найкультурніша серед слов'янських, і культура найвища та найдавніша. Мають рацію вони лише в одному – їхній «язик» справді бере початок з Києва.

Але сьогодні, коли я чую на вулиці від українців: “Добroe утро!”, “Почьом мука?”, “Перестаньте орать”, “Кушайте на здоров'є!”, “Садітесь завтракать і т. ін., то не знаю, що й думати: чи в Україні прийшли люди знищили майже всіх українців, чи українці за час советської неволі так здичавіли, що їм тепер і такі, позичені 1000 років тому в нас, покалічені, тобто жаргонні, слова здаються вершиною культурності й освіченості. Напівдиких мешканців майбутньої Росії можна зрозуміти – вони вчили нашу мову, щоб окультуритися, охристиянитися і ослов'янитися. **Не все вони зрозуміли правильно. Дещо переплутали, тому вийшов російський жаргон української мови. Вони його назвали «русскім язиком», а не мовою.** Але зовсім не можна зрозуміти українців – слов'ян і європейців, які в ХХІ столітті вирішили відмовитися від рідної, логічної і культурної мови та перейти на той важкий і вульгарний жаргон. Невже здичавіли і проазійщилися настільки, що втратили здоровий глузд?

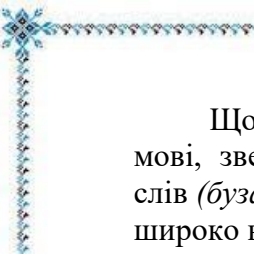
Тож доброго ранку, панове! Сідайте снідати, їжте млинці зі свіжого борошна – на здоров'я! Та не горляйте, а краще вивчіть історію свого народу та зрозумійте, що народна давня мова не може бути гіршою навіть за найдосконаліший штучний жаргон, який нам тепер нав'язують бузини, толочки, азарови, морози, черновецькі, вітренки... Бо це ж справді мука – чути, як сучасні українці в давньому Києві розмовляють, немов здичавілі манкурти.

Мова – інтелектуальний портрет людини. І якщо зовнішній портрет можна змінити за допомогою одягу, макіяжу, то з мовним портретом набагато складніше.

Пам'ятаймо про це!!!

Прислів'я радить: **Впізнавай брата по слові, а ворога – по мові.** Українці, що втратили рідну мову, уже розучились упізнавати ворога. Оце і є причиною встановлення в Україні влади зайд і пройдисвітів.





Щоб хтось не подумав, що наведені слова покалічені не в російській, а навпаки, в українській мові, зверніть увагу на те, що майже всі наведені вислови логічно утворені з інших наших слів (*буза, садити, чужий, голити, гав, бог землеробів – ред.*). А ще згадаймо, що раніше люди широко використовували в їжу і для лікування різні рослини, тому назви таких рослин у природних мовах давніх народів входять до складу найдавніших слів, які відзначають якісь важливі їхні якості. Наприклад, квіти "*нагідки*" так названі українцями тому, що стають у "*нагоді*" при багатьох хворобах, рослина "*калюжниця*" – через те, що росте в місцях, де бувають калюжі, а "*дивосил*" має дивовижну лікувальну силу.

А російські назви відповідних рослин – "*ноготки*", "*калужниця*" і "*девясил*" не несуть ніякого логічного навантаження і свідчать, що росіяни, привласнюючи чужі слова, не розуміли їхнього глибинного змісту і трохи покалічили їх або з нерозуміння, або спеціально, щоб видати за свої. Ось ще кілька доказів того, що українська мова використовувалася для створення російської, а не навпаки. Наші слова: "*млинець*", "*засвітла*" постали з наших – таки давніших слів: *млин, світло*. А від яких російських слів походять відповідні нашим слова: "*блин*", "*засветло*"? Адже в російській мові нема таких первинних слів, від яких можна було б утворити наведені слова. Тому ці слова просто запозичені у нас і трохи покалічені.

Наша *посмішка* — від нашого слова *сміх*. У росіян теж є *смех*, але замість *посмішки* — *улыбка*. Чому? Тому що вони «позичали» у інших народів не системи (гнізда) слів, а окремі слова, не знаючи їхнього походження. Наше *скоротити* – від *короткий*. А їхнє *сократить* від чого? Адже ні слово *сок*, ні ім'я *Сократ* не могли бути основою для цього слова. Воно є покаліченим варіантом нашого слова *скоротити*.

Візьмемо ще слово *гавкати*; навіть собаці зрозуміло, що це означає, а *лаяти* можуть тільки люди; у росіян – навпаки, *лають* собаки. А хіба російське *колбаса* походить від російських *кол* чи *колба*? Звичайно – ні. Навіть неписьменному зрозуміло, що це наше, українське *ковбаса*, яке за російськими законами понівечене, а потім привласнене. А наше слово походить від нашого ж *ковбик*, що означає кишку тварини, яку набивають салом та м'ясом, коли готують ковбасу.

Государство – орган, що дарує блага вибраним. В Росії саме так і є. В Україні *держава* – орган, який має держати народ. Тож українці ще не мають своєї держави...

Нині шовіністи змінили тактику і вдалися до очевидного лукавства: з одного боку, нав'язують нам думку, що двомовність є великим здобутком нашого народу, а з іншого – про вторинність нашої мови, її зіпсованість впливом польської мови. Це робиться для того, щоб ми в умовах двомовності ставилися до своєї мови як до другорядної і продовжували спілкуватися тільки російською. Мета цього задуму прозора – врешті-решт убити нашу мову і знищити українство. Але двомовність не є показником освіченості, культурності чи демократичності народів. Навпаки, саме одномовність характерна майже для всіх вільних народів Європи: поляки, греки, німці, румуни, французи, іспанці – всі (хоч і освічені) одномовні, навіть нечисленні прибалтійські народи.

Однак століття колоніального приниження таки прищепили нам думку про другорядність мови, її відсталість, селянськість, зіпсованість впливом польської мови в часи, коли у нас панували поляки, та про вищість, культурність російської мови.

Навчання українських школярів із перших класів чужих мов виховує з них «інтернаціоналістів», яких зовсім не хвилює доля держави і народу, бо вони налаштовані в разі якихось труднощів перекинутися до народу, мову якого вивчили. Виховувати чужою мовою дітей – означає перетворити їх на чужинців, які будуть байдужими до своєї історії, долі своїх батьків, своєї культури. Наприклад, коли після 1917 року Росію поглинула ніч більшовизму, значна частина

російських інтелігентів просто втекла до Західної Європи. Чому вони не стали маяками правди і справедливості серед тої чорної більшовицької ночі? Тому що в дитинстві вчили, окрім російської, ще й німецьку чи французьку, саме ці дві мови дали їм можливість не потрапити в рабську залежність від оновленої російсько-імперської диктатури.

Тут доречно згадати, що перший президент АНУ Володимир Вернадський в одному з інтерв'ю сказав: *«Я відрізняюся від своїх політичних однодумців тим, що вважаю відновлення української мови дуже великим позитивним явищем. Я не можу погодитися з точкою зору тих, хто, залишаючись українцями, приймає російську мову і російську культуру як рідну...»*.

В. Шкляр, лавреат Народної Шевченківської премії, 2011 р.



«Досвідчений» лікар на радіо «Ера» розповідає про хвороби суглобів і каже: *«Любу хворобу можна вилікувати»*. Я не розумію, навіщо лікувати *любу* хворобу. Якщо вам так пощастило і ви маєте *любу* хворобу, то насолоджуйтесь життям, не лікуйте її. Це ж треба так покалічити наше слово! Культурні українці ніколи не використовують слово *любий* замість *будь-який*.

Мову створює народ, мова творить націю, нація виборює свою, національну державу, держава захищає націю, сприяє розвитку мови і прогресу народу. Таким є чарівне коло, в якому люди можуть почуватися впевнено і щасливо. Націю, що користується чужою мовою, чужі люди-інтернаціоналісти змусять жити під керівництвом зайд-олігархів, шовіністів або комуністів.

Адже відомо, що народом, який не знає рідної мови і правдивої історії, справді може керувати будь-який зайда-пройдисвіт. Тому освіта і культура в тих областях не зазнали ніяких змін, і українці майже нічого правдивого не знають про свою державу, долю свого народу, політику керівництва держави і партійних лідерів тощо.



Російськомовних українців російська преса використовує для відстоювання російських інтересів в Україні на шкоду українському народові.

На практиці бачимо, що загравання з малоросійством у контексті сучасної української історії завжди погано закінчувалися для adeptів подібних починань.

На Майданах (2004, 2013 pp.) і на війні українська нація чітко визначилася з державницькими пріоритетами, символами та пантеоном героїв. Навіщо розмивати це малоросійськими (радянськими) наративами, про небезпеку яких говорили чисельні українські митці, філософи та історики, починаючи від Хвильового і закінчуючи видатним Іваном Дзюбою!?

ГЕТЬ ВІД МОСКВИ! Суперечливе для малоросів гасло, яке ніколи за жодних обставин не втратить своєї актуальності для справжнього українства, що пише окрему від російського стада історію, творить свою культуру, виробляє свій питомо український мистецький продукт в умовах нинішнього тотального проросійського реваншу!

Малороси хочуть з цього приводу поговорити? Може ще й російською мовою? Може ще в присутності Потапа, Таї Повалій чи Ані Лорак?

Діалогу не вийде! Ми занадто різні і дивимось в різних напрямках!

Єдине, що нас справді може об'єднати, – збройне російське вторгнення, яке вже сталося і виявилось справжнім випробуванням на стійкість як щодо сконсолідованої відсічі агресору, так і мовознавцям-патріотам, які захищають гуманітарні кордони держави.

Цікаво, що значення мови по-справжньому й швидко оцінили бійці на передовій: вони почали спілкуватись українською, бо так легше виявляти ворогів поблизу (зайди часто навіть не розуміли слів...іної!).

А ось у близьких тилкових населених пунктах «руську» можна зустріти доволі часто. Місцеві зауважують, що звикли так говорити...

Цей феномен мовної залежності ще належить дослідити окремо. Тепер же варто нагадати слова лавреата Шевченківської премії 2023 р. Віталія Портникова, який доречно сказав: Допоки в нашій країні будуть люди, які хочуть розмовляти російською, до тих пір на нашу країну, як на свою територію, буде претендувати росія. Завжди!

Мова зараз така ж зброя, і якщо ти не вмієш або не бажаєш нею користуватися, то ворог перемагає... Коли всі наші громадяни це зрозуміють, от тоді і буде справжня наша Перемога над московією.

Ось так росія збирається і рятує свій «братній малоросійський народ», який щебече російською, ходить в кумедних шароварах і віночках, ліпить вареники, співає тужливих пісень і любить групу "Любе" так само, як пересічний мешканець Череповца чи Пермі!

**Українська мова формує
український світогляд.
Російська мова формує
російський світогляд.
І між цими світоглядами
величезна різниця.
Український світогляд
це найкращий захист
від "русскава міра".**

У геополітичних планах відновлення російської імперії в її колишніх межах Україна посідає особливе місце. З цих позицій пріспішники путіна та інше оточення ведуть запеклу війну на знищення нашої незалежності, зокрема й з допомогою нав'язливих ідей про один народ, подібність культур, мов тощо.

Варто ще раз наголосити, що російська мова лишається потужною зброєю в цій війні. Збереження російськомовних середовищ в Україні належить до стратегічних завдань росії. Як не без іронії зауважив на своїй сторінці у фейсбуці відомий публіцист Анатолій Стреляний, у Росії «є тільки один ворог, при думці про якого вона впадає в тугу воістину смертельну. Це не США, не Захід в цілому, не Китай. Це – українська мова».

Ненависть до української, усвідомлення її значення для самоідентифікації громадян спонукає окупантів негайно вилучати її з освіти й знищувати всі пам'ятки української культури й історії в окупованих анклавах. На окупованих територіях Луганської й Донецької областей з 2016 року повністю витіснили викладання української мови. Діти навчаються за завезеними з московії підручниками, зокрема й історії, переписаними, як потрібно московитським керманічам.

6 березня 2020 р. окупаційна адміністрація росії вже офіційно позбавила українську мову статусу державної на підконтрольних їй територіях – Луганщині, Донеччині та в Криму.

В окупованих анклавах Криму й Донбасу росія таким чином русифікує населення, позбавляючи його історичної пам'яті й виховуючи молодь в атмосфері ненависті до народу, якому донедавна ці землі належали.

11 березня Рада Федерації ухвалила закон про визнання громадян Білорусі та України, які вільно володіють російською мовою, її носіями без проходження співбесіди, що дає їм можливість отримати російське громадянство в спрощеному порядку. В ОРДЛО вже вручили таким понад 600 тис. паспортів громадян московії. Цілком очевидно, що через надання російських паспортів громадянам пострадянських держав ерефія створює потенційний привід для майбутнього вторгнення на їхню територію. Деякі оглядачі називають таку практику «реокупацією в спосіб паспортизації».

Московит приходять на нашу землю по-різному: десь кулями і зенітними установками, а десь – музичкою та розвагами. Від того він не перестав бути московитом, зате ви перестаете бути собою.

Мова – це найкращий і найнадійніший визначник свідомості. Саме тому вона в усьому світі однозначно подається як визначальник етнічної та національної приналежності. Перефразувавши відомий вислів, можна сказати: "скажи мені, якою мовою ти говориш, і я скажу тобі, хто ти".

Головна ознака сучасної асиміляції – зміна мови спілкування або небажання переходити зі свого суржику на державну. Хто розмовляє російською мовою, починає асимілюватися в інше культурно-світоглядне середовище. Саме так російська мова запускає в українцях процеси змін і формування російського світоглядного сприйняття світу. Самоідентифікація кожного є основою загальної самоідентифікації нації. Надважливо нарешті остаточно визначитися, до якого світу ви належите.

У путіна розраховують: якщо велика частина населення України говоритиме російською, то є шанс, що її таки колись зроблять другою офіційною чи державною мовою. Для Кремля це стане підставою вважати нас частиною росії, що зможе підштовхнути до інших активних, в тому числі й воєнних дій.

З огляду на те, що на суміжних з окупованими землями ще недавно багато населення проголосувало за проросійську партію ОПЗЖ, найгіршим сценарієм для України може стати поширення вірусу «руського міра» на цих територіях.

Але і в загальноукраїнському вимірі минулі вибори президента й Верховної Ради показали, що значна частина нашого населення досі не позбулася пов'язаної зі зросійщенням хвороби совєтськості. Ця хвороба вразила передусім старше покоління, але її, на жаль, успадкувала і певна частин молоді. Не зважаючи на зовсім близьку війну, в багатьох суспільних середовищах за звичкою все ще звучить російська. Причина? Війна війною, але «ми так звикли, інше нас не обходить...».

До симптомів такого ставлення належать: соціальний інфантилізм, нездатність до критичного мислення, відсутність імунітету до політичної демагогії і шахрайства, зосередженість на приватних інтересах й ігнорування загальнонаціональних цінностей.

Суспільний інфантилізм – найгірший показник морального стану людей під час серйозних випробувань історією.

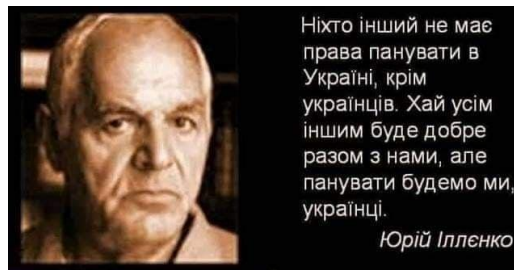
Подібна ментальність була властива й шостому Президентові України. Доки не сталося повномасштабне вторгнення рашистів, і вже треба було реально визначатись, чиї інтереси відстоюєш, як себе позиціонуєш з народом. Але ж до цього довелося пройти болючий і драматичний шлях громадянського самоусвідомлення! Не порадимо це повторювати іншим суспільним верствам – надто дорога ціна подібного самопізнання!

Гаспада малороси, війна в Україні саме через вас! Якщо справді любите Україну, вболіваєте за її долю і цілісність, СТАВАЙТЕ УКРАЇНЦЯМИ без усіх цих "загальнонаціональних діалогів примирення"! Бо робиться воно з єдиною метою – приспавши нашу пильність, розчинити притомних українців у неозорому морі "руського міра". А тих, хто не згоден, – знищити або в кращому випадку відправити кудись подалі (пригадайте хоча б історичні трагедії 20-30-х рр. ХХ ст.)!

Отакий виходить діалог...

– Знаємо, проходили вже... Можемо повторити?

– Не варто!



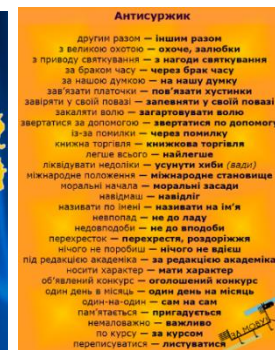
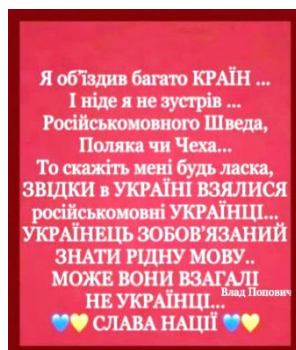
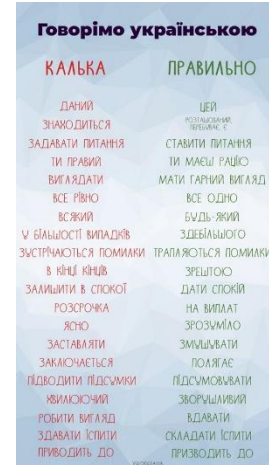
Сотні заборон, мільйони репресованих, тисячі закатованих – за українську мову. Від 1627 року, першої заборони української, до сьогодні, коли «служити народу» принижують мовний закон та мову в освіті, і на зміну російській експансії поступово приходить англійськомовна.

Чому для них МОВА настільки важлива? Чому саме Мова стає наріжним каменем для кремля та їхніх агентів в Україні?

Тому що мова – це невидимий кордон України. Саме мова визначає та ідентифікує, стає елементом визначення стратегічного розвитку країни та її життя на десятки, а то й сотні років наперед. Мова – уніформа українства в часи воєнних випробувань. А без зброї, без обладунків хіба можна виграти?



Україна відроджується. Відроджуймо ж і свою мову вкраїнську, наш незрадний оберіг, — вдома, на вулиці й на роботі. Інакше знову на нашу землю прийдуть 1932-1933 роки.



ВІЧНА УКРАЇНА

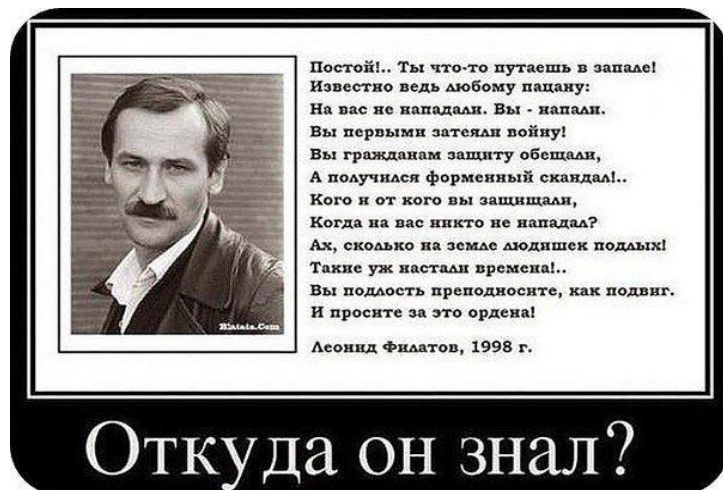
Дивлюсь я телевизор. Виступа мужчина,
А за ним — великі букви: НОВА УКРАЇНА.
Після нього другий, третій з жаром молодецьким

Викладають кислі мислі суржиком донецьким.
 Що ж це, браття, за країна – Нова Україна?
 Із якого вона роду, племені й коліна?
 Чом про неї не чував я на школярській парті?
 Де вона, в якій півкулі, покажіть на карті.
 Покажіть мені, будь ласка, де її столиця.
 Виявляється, на карту нічого дивиться.
 Це зібрались на конгресі ринкові герої,
 Щоб творити Україну нову зі старої.
 Так, немовби Україна – то для них, як шапка.
 Зняв з макітри рвану-драну, викинув і – крапка.
 Люблять щирі українці Україну-неньку,
 А комусь вона набридла, подавай новеньку...
 Діячі всіляких партій, члени й активісти!
 Улаштовуйте конгреси і збирайте з'їзди,
 Засідайте, викидайте гроші на наради,
 Щоб пробитись, проштовхатись ліктями до влади.
 В боротьбі за привілеї лізьте хоч на стіни,
 Та при тім не поминайте всує України.
 Вас не стане, й нас не буде в цім безладнім світі,
 А Земля її нестиме по своїй орбіті,
 Бо вона – не знак на карті, а творіння Боже.
 Ні новою, ні старою звать її негоже.
 Що для неї колотнеча ваша політична?
 Ви тут гості тимчасові, Україна – вічна!

Павло Глазовий

Уже на трон
 усілися чужинці,
 Вбивають нас,
 а люд німий мовчить.
 Що з вами стало,
 рідні українці?
 До рабства
 залишилася
 лиш мить...

З твору-перестороги голови Харківського обласного відділення Конгресу української інтелігенції, члена Національної спілки письменників України, заслуженої діячки мистецтв України Н. Виноградської.



Як він це передбачив?



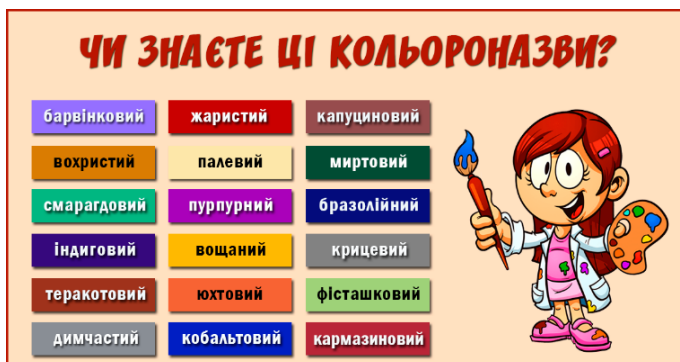
Рідна мова

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі ясним ім'я твоє
Просяє, наче зірка світанкова.

З родинного гнізда, немов пташа,
Ти полетиш, де світу далечизна,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся Вітчизна.

У просторах, яким немає меж,
Не згубишся, як на вітрах полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

Дм. Павличко



Зміни продиктовані й правописними нормами,
затвердженими Кабінетом Міністрів 2019 р.



ШИРОКІ МОЖЛИВОСТІ МОВИ: ОБИРАЙМО УКРАЇНСЬКЕ!

безглуздя, нісенітниця, глу́пство; казна-що, бо́зна-що, дурниці, маячня – но́нсенс;
безперервно – нон-стоп, без зупинки;
вибачення – сорі; прохання пробачити;
відгук – реакція;
відділ управління та ін. – департамент;
відповідник – аналог;
вкладати у справу (*приміром, кошти*) – інвестувати в бізнес;
владні, правлячі кола – істеблiшмент;
вподобайка – лайк (*вподобати – лайкнути*);
гатунок – бренд (рос. сорт);
занедбаний – запущений (*стан приміщення*);
збут, торгівля – маркетинг;
злочинний – кримінальний;
заради справи – в інтересах справи;
зшивач – степлер;
етер – ефір;
керівник, очільник – директор, бос, шеф;
лайк, лайкнути – підтримати своєю позначкою в соціальній мережі певне повідомлення, зображення і т.п.
летовище - аеродром;
наживатися, користуватися чиймось подарунком або доробком – хайпувати;
наліпка – стікер;
небокрай, обрій, видноколо,
небосхил, виднокрай, круговид – горизонт;
об'єднання – коаліція;
ознака – симптом;
охоронець – сек'юріті;
поблажливо – снисходительно, терпляче; толерантно;
примірник – екземпляр;
проєкт –проект;
хідник – тротуар;
цінник – довідник ціни, показчик розцінок, прайс-лист.

СКЛАДНІ ВИПАДКИ УЗГОДЖЕНЬ З ЧИСЛІВНИКАМИ

УЗГОДЖЕННЯ ДРОВОНИХ ЧИСЛІВНИКІВ З ІМЕННИКАМИ:

ПІВТОРА РАЗА
2,5 РАЗА
5,7 РАЗА

Р. в. одиниці

ДВА З ПОЛОВИНОЮ РАЗИ
П'ЯТЬ ІЗ ТРЕТИНОЮ РАЗІВ
ДЕСЯТЬ ІЗ ЧВЕРТЮ РАЗІВ

(ПРИ ВИКОРИСТАННІ ЕЛЕМЕНТІВ ПОЛОВИНА, ТРЕТИНА, ЧВЕРТЬ ІМЕННИК УЗГОДЖУЄМО З ЧИСЛІВНИКОМ, ЯКИЙ ПОЗНАЧАЄ ЦІЛУ ЧАСТИНУ)

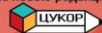
 #рівень_цУКРу_в_нормі

ПИШИМО ПРАВИЛЬНО*

ДВОХ-, ТРЬОХ-, ЧОТИРЬОХ- у поєднанні з **порядковими числівниками та співвідносними з ними іменниками:**
 двоохстий, трьохтисячний, чотирьохмільйонний, чотирьохмільярдний, двоохстріччя, трьохстріччя, чотирьохстріччя.

ДВО-, ТРИ-, ЧОТИРИ- у поєднанні з іншими частинами мови, що починаються на **голосний чи приголосний:** двоактний, двоактис, двоопуклий, двоосьовий, двоитжневий, двоарусний, триатомний, триокисень, чотириосьовий.

*за новою редакцією українського правопису (2019 року)

 #рівень_цУКРу_в_нормі

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО	НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
Обидвох держав	Обох держав	Робочий телефон	Службовий телефон
Другим разом	Іншим разом	Софіївська площа	Софійська площа
Підвищується у 2 рази	Підвищується вдвічі	Слабе місце	Уразливе місце
Дві великі різниці	Велика різниця	Сочне яблуко	Соковите яблуко
Трьохрічна перерва	Трирічна перерва	Річний транспорт	Річковий транспорт
Ні одного разу	Жодного разу	Слідуючого дня	Наступного дня

УТВОРЕННЯ ПРИКМЕТНИКІВ ВІД ІМЕННИКІВ РІЗНИХ ОСНОВ

Якщо основа іменника закінчується на шиплячий (груша)чи має тверду основу, то похідний прикметник утворюється з суфіксом -ов, грушовий (допускається: грушевий компот); кварц – кварцовий.

Іменники м'якої та мішаної груп утворюють прикметники з суфіксом -ев,-єв: життя – життєвий (і грушевий – виняток).

Якщо в м'якій чи мішаній групі наголос припадає на -ий, то вживається суфікс -ов: плече – плечовий, біль – больовий.

НАГОЛОС В ПРИКМЕТНИКАХ

1. У багатьох двоскладових прикметниках наголос падає на закінчення: вузьк**ий**, легк**ий**, липк**ий**, мілк**ий**, низьк**ий**, нов**ий**, нудн**ий**, пісн**ий**, різк**ий**, сипк**ий**, скучн**ий**, стійк**ий**, стінн**ий**, страшн**ий**, тверд**ий**, тісн**ий**, тонк**ий**, трудн**ий**, тяжк**ий**, черств**ий**, чітк**ий**, чутк**ий**, шкільн**ий**.

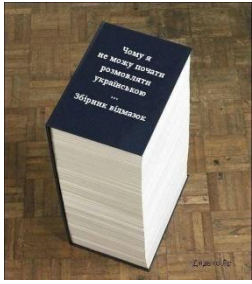
2. Суфікс прикметників -еньк-, що позначає пестливість, завжди є наголошеним: мал**енький**, чорн**енький**, гарн**енький**.

А ВИ ПАМ'ЯТАЄТЕ ЦІ ФРАЗИ?



Негідні фрази на заняттях (не рекомендовано дублювати в громадських місцях!)

Стос причин, аби не вивчати свою мову у несвідомих українців...



PS (замість післямови):

Телеведуча Діана Гурська (телеканал «Еспресо») про своє спілкування під час відпочинку в Туреччині:

– Ви з України?!

– Так, невже і ви?

– Так! Боже, так приємно тут зустріти своїх – ну, Ви мене розумієте! Наші за кордоном найчастіше говорять російською...

– Розумію. Слава Україні 🇺🇦

Який же потужний інструмент – мова! Мова – це приналежність, ідентифікація, зброя, фортеця і щит. Хто не пам'ятає своєї мови, той – вічний раб загарбника.

Почему не по-русски?

– Because of Crimea, war, occupation.

– Другие с Украины говорят по-русски..

– Але не я.

Щаслива, що Закон про мову, попри усі перешкоди, вступив у дію! 🇺🇦 Це більше, ніж квоти, навчання, обслуговування... Це – битва світла з темрявою, звільнення народу з рабства.

У 33-тю річницю Незалежності ми нарешті зробили крок до того, щоб передати нашим дітям країну, якою вони зможуть пишатися.

* * *

ЛИСТ УКРАЇНСЬКОГО ЗАХИСНИКА ДО СУЧАСНИКІВ

Привіт, світе!

Я знаю, ти зараз дивишся на нас. Дивишся наляканими очима Польщі. Нерішучими жестами Франції. Прорахованими кроками Німеччини. Знервованими вигуками Латвії. Скептичним посмикуванням Угорщини. Розслабленим мугиканням Італії. Німою мовчанкою Ізраїля. Далекими вигуками США і Канади. І очима сотні інших країн.

Дивишся ніяково. Часто опускаєш погляд. Особливо, коли ми закриваємо собою наших дітей під час чергових ракетних атак. А коли таки наважуєшся очі підняти, дивишся вражено. Озираючись один на одного: чуєш, що то за така Україна? Її поливають градами, а вона стоїть. Її криють крилатими ракетами, а вона стоїть. Її звідусіль брязкають довбаними танками, а вона стоїть. Її прямо кажуть «айм вері сорі енд діплі консьорд, бат...», а вона: «...тю, ну як знаєш, я пішов збивати літак». Її пхають межі очі ядерну кнопку, а вона сміється і мовчки колотить бандерівське смуги.

Світ не дихає, світ панічно скуповує йод, а вона стоїть. З якої такої ця Україна сталі? Що такого було в молоці її матері? Чим таким годують цих воїнів тисячі волонтерських рук?

Знаєш, світе, а ти справді не знаєш! І ми теж, напевно, не знали по-справжньому донині. Не знали, що в нас є така сила. Така міць. І така любов. Завжди була. Просто роками лежала під руїнами совка, руського міра, пір'ям голубів миру і гіллям дерев любові. Лежала й чекала, щоб

вибухнути. Вибухнути не страхом. Страх – це те, що нині відчуваєш ти, світе. А ми відчуваємо децю інше.

Ми відчуваємо лютъ. За кожну вбиту дитину. За кожну понівечену долю. За кожне спалене місто. За кожну зруйновану мрію. І ця лютъ дає нам сили.

Ми відчуваємо свободу. Вперше. По-справжньому. Так гостро і сильно. Голу, вразливу і водночас таку потужну свободу. І ця свобода дає нам сили!

Ми відчуваємо любов. Ох, як же ми відчуваємо любов! Коли нема своїх і чужих. Коли всі максимально рідні. Коли мільйони рук методично викладають шлях до перемоги кожен на своєму місці. І ця любов дає нам сили.

Тому, світе, не бійся. Ми на сторожі. І якщо ти раптом соромився запитати, ми скажем самі: так, весна прийде, і вона буде жовто-блакитна. Незалежно від того страшно тобі чи ні ♥♥

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белаш А. В. Сленг та його роль у сучасній комунікації / А. В. Белаш // Вісник ЛНУ ім. Т.Шевченка, 2012. – № 9 (244).
2. Блект Р. Речь как основа и показатель совершенства / Р. Блект. – К.: «Благодарение», 2012. – №1.
3. Воскресенська А. А. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження мови (Національний авіаційний університет, Україна) / Філологічні науки. 2012. – №3.
4. Гілл Наполеон. Думай і багатій. Практичний посібник, вид. 4-те, переклад з англ. – К.: Наш формат. – 2020.
5. Глазова О. П. Жаргон і сленг: як ставитись до них словеснику? /О.П. Глазова// – К.: Вид. Київського університету ім. Б. Грінченка, 2013.
6. Жадан С. (у кн. Т.Терен «РЕСвізити. Антологія письменницьких голосів») – Л.: «Видавництво Старого Лева», 2015.
7. Заводна Л. Сучасний погляд на молодіжний сленг / Л.Заводна. – Рівненське ОППО, 2014.
8. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище. – URL: www.ji.lviv.ua/n38texts/kondratyuk.htm/
9. Куромія Г. Свобода і терор у Донбасі./ Г.Куромія. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002.
10. Огієнко І. – URL: <https://www.facebook.com/groups/ukrainians.in.izmir/posts/8049798511748957/?paipv=0&eav=AfYYkh9X1z5DK06eHgkupsQX1IVPyf6Yrx1ruoL4uLqqICG6Oc4HhHEHOLO>
11. Сердунич Л. Лихослів'я чи деградація? – URL: www.uamodna.com/articles/lyhoslivya-chy-degradaciya/ – 5.08.2016.
12. Ставицька Л. Українська мова без табу. – К.: Критика, 2008.

Чим повніше джерело знань, тим глибша ріка життя!

Народна мудрість

Скажи мені що-небудь, щоб я тебе побачив.

Сократ, давньогрецький філософ (V ст. до н.е.).

ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК ПРОСТОРІЧНИХ ВИРАЗІВ ТА СЛЕНГІВ

(поширені в середовищі студентської, учнівської спільнот)

А

Абігура – *зневажл.*, скорочено від абітурієнти.

Абрék – людина кавказької зовнішності чи походження: *Сьогодні у фірму зайшов якийсь абрек і питає Гогу.*

Ага! Щас... – вигук, коли здивована людина не поспішає виконувати чие-небудь прохання, ображена ставленням до неї або іншими діями.

Айфо'покоління – молоді люди, які мають залежність від сучасних гаджетів – смартфонів, айфонів та ін. Їхні звички безперестанно користуватись цими гаджетами медики називають психологічною хворобою, або залежними від цифрового героїну.

Академічна булемія – процес хаотичного засвоєння знань перед іспитами і наступне випліскування їх на викладача певного предмета.

Алка́н (алко́н) – алкоголік, п'яниця; учень класу "А".

Альо, гара́ж! – риторичне звертання з елементами виклику.

Амба́л, громила – людина міцної статури, високого зросту, з яскраво вираженими кримінальними ознаками.

Амбе́ць *див.* капець.

А мені до лампочки! – байдуже, все одно; вислів відноситься до професійної лайки шахтарів.

Антигуборозко́чувач – міфічна речовина, що її рекомендується використовувати при завищених амбіціях, коли розкочують губу: *Грошей тобі не позичу, але можу відлити антигуборозкочувача.*

А пішов ти!.. – зневажлива відповідь людині, з якою не хочеш мати справи.

Архівнутий (*вар.* утоптаний) – *комп. жарг.* архівований файл.

Ата́с – вигук при повідомленні про небезпеку, попередження про небезпеку.

Аусва́йс (*з нім.*) – посвідчення, перепустка; *див. також:* ксива

Афіге́ть – висловлювання крайнього здивування.

Ахіне́я – *розм.*, нісенітниця, дурниця.

Аче́й – може, можливо, а що як.

Б

Ба́ба – дівчина чи жінка; переважно вживається з відтінком іронії.

Бабло́, баблоси, башлі, лаве – *вульг.:* гроші, *див. синонім* мані; гони бабло! – давай гроші!

Базáрити – розмовляти, часто аби про що-небудь, не по суті й безпредметно (*літ. – теревені правити*).

Байк – спеціально оснащений потужний мотоцикл.

Баки забива́ти, забити *кому-н.* – збивати з пантелику, обдурювати, морочити.

Бакла́н – людина з великими амбіціями та незначними інтелектуальними якостями.

Бакс – долар. *Синонім:* зелень, бач.

Балабо́л – людина, яка не відповідає за свої слова.

Баландá – несмачна страва: *Вічно ти мене годуєш всякою баландою.*

Балбѳс – безтолкова, груба й неотесана людина; обалдуй. Балбеснічати – поводити себе балбесом, лоботряснічати. Напр.: *Припини лоботряснічати, займись справами!*

Балдіти – відчувати певне задоволення від напою, справи, вигляду та ін.

Банан – чоловічий статевий орган та двійка (незадовільна оцінка).

Банщик – людина, яка опікується банерами в Інтернеті.

Баньки п'ялити (на когось) – дивитися невпинно, з напруженням.

Барахло – несуттєва, малозначна річ.

Баріга – спекулянт, торговець недозволеними речами (напр. наркотиками) вроздріб. Синонім: дилер, пушер; має грубу, нахраписту вдачу, через що упевнений у собі, нерідко відвертий у своїх діях та апетитах.

Басик – басейн (плавальний).

Бата́н (бота́н) – від слова "ботати" – навчатися; людина, яка старанно й наполегливо вчиться. Синонім – зубрило.

Бахатись (вар. ширятись) – колоти собі у вену які-небудь наркотичні речовини.

Башля́ти – видавати кошти.

Бедѳ – еротично забарвлена гулянка: *Ця компанія ходить на беде, як у спортзал.*

Безви́хідка – ситуація, при якій немає кращого варіанту виходу, розв'язання питання.

Без году неділя (без року тиждень) – іроніч. – зовсім недавно.

Бездар (незда́ра) – ні до чого не здатна, позбавлена таланту людина (вжив. у зневажливому контексті).

Безпредѳльщики – люди, які не дотримуються (не визнають) загальноприйнятих норм суспільного життя та поведінки, порушують їх задля задоволення власних амбіцій.

Без ума́ від когось (чогось) – у захопленні.

Бейдж – карточка з іменем, що чіпляється на груди; ще – бейджик.

Беспредѳл – ситуація, коли провокуються конфлікти без урахування законів.

Бѳтменствувати – довгоочікуване розважання протягом ночі в барі або клубі.

Бидлоіза́ція, бидлоізатор – про людину, яка відшукує (добирає) специфічну лексику, буде спрощені фрази, як правило, позалітературні, з метою привернути до висловлюваного увагу громадськості.

Бик – великий і неотесаний хлопець, переважно з села; охоронець з виразною зовнішністю: *Не ходіть на дискотеку, там приїхала грядка биків і хоче крові.*

Бикова́ти – ставити з себе сильного ("безбашенного"), і за рахунок цього досягати певних переваг серед навколишніх.

Бича́ра (лошара) – лайливі слова, котрі не мають прагматичної мети, окрім образи, спрямованої на співрозмовника чи іншу особу. Характеризує людину як дурня, простофілю.

Бичо́к – недопалок: *Такий величезний бичок, а ти викидаєш.*

Білка, белка – біла гарячка (від зловживання алкоголем): *Цілу ніч не спав: сусіда білка хапала.*

Більча́тник – компанія, яка разом випиває: *Скликайте більчатник, старі з села самого́н привезли!*

Біс: гнати біса – говорити явні дурниці: *Не гони біса, друже перче, розрахунки всі на місці.*

Блогосфера – коло, в якому обертаються (існують) блогери та інші користувачі соціальних мереж.

Бластер – звукова плата в комп'ютері.

Блін – ознака відчуття розчарування від певного факту(нерідко слово виявляється паразитом, його застосовують для заповнення мовної паузи). Здебільшого використовується як евфемізм, що заміщує будь-яке інше слово, яке виражає сильну емоцію (й матюкання в т.ч.). Іноді слово використовується для зв'язування слів без смислового навантаження. За етимологією "блін" існує паралельно з "блядь", що, в свою чергу, виникло від поняття "блуд" – однокорінні слова й стосуються одного поняття. *Блуждання (довкола фалоса), рукоблудство* та под.

Блінкувати – комп. жаргонізм: підмигувати.

Блогер – створювач блогу, постійної сторінки в соціальних мережах, з допомогою якої повідомляє суспільству важливі, на погляд автора, думки тощо.

Блудний син – характеристика (з негатив. відтінком) людини, яка не підкоряється волі, традиціям колективу чи сім'ї.

Блуждаюча (блукаюча) мошійка – чоловік-гульвіса, любитель жінок.

Бляха-мұха – лайка, що застосовується для підсилення експресії висловлення.

Бодяга – розведена чи підготована (кустарним або ін. чином) рідина (спиртне, наркотична речовина), яка далека від справжньої. 2. Спеціальний розчин, що застосовується при виведенні забоїв, подрипин.

Бодяжити – розбавляти водою (нарк.); виготовляти спиртні та ін. напої кустарним способом.

Болванка – матриця CD-R диску.

Белка – біла гарячка (від зловживання алкоголем).

Бомба – 1. (студ.) Написана заздалегідь відповідь на екзаменаційне запитання 2. неприємна і брехлива інформація про когось, поширена з метою його скомпрометувати: *Такої бомби під мене я не сподівалась, та ще й від нібито доброго знайомого.* 3. Приступ метеоризму або зіпсоване в результаті цього повітря.

Бомбезний – надзвичайний, чудовий (для емоц. оцінки).

Боки обламати (кому-н.) – побити кого-н., завдати нищівного удару ворогові.

Бомбіла – людина, яка займається приватними перевезеннями (таксі).

Бомбит – роздратована людина (в соц. мережі).

Бомж – бездомний, безхатко: *Немає в парку вільної лавки – на всіх сплять бомжі.*

Бомжатник – приміщення, де збираються (перебувають) особи без певного місця мешкання; *переносно*: дуже занедбана, брудна оселя.

Бомжота – збірне поняття – від *бомжа*.

Боти – 1. аккаунти не реальної людини, а створені за допомогою програмних засобів. 2. видумані (спец. підібрані, підставні) співрозмовники.

Бочка – остання модель автомобіля марки Opel або BMW з круглими боками.

Боішка – голова. *Синоніми*: башка, тиква (гарбуз), чердак, башня.

Братан – 1. брат (старший чи двоюрідний брат). 2. Той, з ким поєднують, зближують загальні інтереси, умови життя і т.п.; одностудець, співбрат, побратим. 3. *прост.*, вживається як фамільярне чи дружнє звертання до чоловіка, юнака.

Брати, взяти за барки (жабри) кого-небудь – активно спонукати до чого-небудь, частіше всього – до активних дій.

Бредовина – маячня, недолуга вигадка.

Бригада – компанія, переважно гопників, фашистів, скінхедів або інших напівмілітаризованих угруповань. **Бригадир** – людина з високим соціальним статусом у напівкримінальному середовищі, найголовніший у бригаді.

Бродвей – центральна вулиця міста.

Бубен – обличчя. Частіше всього використовується в контексті "Дати в бубен" – ударити по обличчю.

Бубир – товстий і низький чоловік.

Бугор – певний начальник, який розподіляє роботу, перевіряє її виконання та потім оцінює чи видає гроші.

Будь спок! – заспокойся, все буде в порядку; все зроблене як належить.

Булка – розм. ягодиця.

Буратино (вар. бутик, оксик, оксана) – різновид наркоречовини (натрія оксибутират).

Бурса – жарг. професійно-технічне училище або ліцей.

Бўтер – бутерброд.

Бухало – захід з великою кількістю алкоголю. Синонім просторічного поняття ”п’янка“ (пиятика).

Бухар (бухарик) – особа, схильна до частого вживання алкоголю; іноді це проявляється через зовнішній вигляд.

Бушувати (док. *побушувати*) – поводити себе шумно й неадекватно: *Якщо вам наступили на ногу, не варто зразу бушувати.*

Буянити – поводити себе шумно, з викликом (як правило, при алкогольному сп’янінні).

Біяка – *оцінкове*: щось погане, дурне, огидне. 2. Погана людина (в розмовах дорослих з дітьми), яка припускається огидних вчинків, несумісних з суспільним середовищем).

В

В’яляк – нікчемна людина, на яку хто сильніший, той і чинить вплив.

Вата – характеристика аполітичних, байдужих до національних державних справ людей, хто сильніший, той ними й управляє (*лексема з’явилася внаслідок подій на сході України протягом 2014 р.*).

Вау! (з *англ.* - wow) – вигук, яким висловлюють захоплення, частіше позитивні емоції, рідше – негативні.

В будь-яку дірку за’тичка – йдеться про надокучливу людину, яка втручається в різні справи, хоча її про це не просять; порівн.: *куди не кинь – вродиться.*

Вел – велосипед.

Візвіздити – висловити догану, незадоволення з приводу неякісного виконання роботи чи доручень.

Виколупати (висмоктати) з пальця – вигадати що-небудь таке, чого не було в дійсності; невідомо звідки дістати щось.

Вилупитися на щось, витріщитися – *зневажл.*: широко розкрити очі, виражаючи здивування, безтямність, гнів та ін.

Вимахуватись (виделуватись) – ставити себе вище того, за кого його вважають; випендрюватись.

Вимотатись – втомитись, виснажитись.

Вирубай! – вимикай (звук, телевізор тощо), припиняй чи закінчуй яку-небудь справу.

Више кріші – далі нікуди, занадто багато (добре).

Відвали! (Котись звідси!) – не чіпай мене, відстань! Відійди!

Відмахайся від мене! – *в сенсі*: відчепись, відстань!

Відморозок – ідіома – негідник; характеристика людини, яка не визнає моральні й етичні норми суспільства; часто – характеристика наркомана, який остаточно опустився далі нікуди. *Похідне: відморожений.*

Відпадний (отпадний) – той, хто справляє приголомшливе враження; потрясний.

Відриватися – проводити своє дозвілля (вихідний, відпустку) безшабашно, з повним відключенням від довколишнього.

Відстіг – вкрай погана річ, що не задовольняє наявні смаки, вимоги.

Відстьобувати – виділяти кошти (на навчання, придбання одягу – батьки дітям, які ще не навчились заробляти).

Відфутболити – послати подалі, знайти причину, щоб не виконувати якесь прохання.

Відфутбольовати – відмовлятися, відказуватись від доручень (завдань) з певних (часто видуманих) причин; знайти відмову, аби щось не робити.

Вікіот – людина, яка довірливо ставиться до прочитаного в Інтернеті, зокрема у Вікіпедії.

Вінда, вінди (множина), **віндюк** – оперативна система Віндовс (OS Windows).

Віскарик – просторічна (побутова) назва спиртного напою сімейства “Bіскі”.

В’їжджати – розуміти, допетрувати.

Виродок (урод), чудовище – *лайливе*: неповноцінний, дефектний суб'єкт; вкрай некрасива людина.

Водити за ніс – обманювати, поводити себе нещиро по відношенню до когось.

Впарювати – переконувати в чомусь, обманюючи на свою користь.

Все по барабану – байдуже, особисто для певної людини не має ніякого значення.

Встругнути штучку – зробити щось незвичайне.

Втюритися – *розмовн.*: закохатися, запа'сти, коли дівчина або хлопець припали до душі.

Г

Гад. Одне з найдавніших праслов'янських слів. Гадами іменували живність, яка “не була ні птахом, ні рибою, ні звіром, ні худобою, ні комахою”. Змія, скажімо, гад безумовний. Жаба, загалом, теж. Ящірка - безсумнівно. Восьминоги всякі і каракатиці - це, стало бути, гади морські. А чоловік, схожий на всіх перерахованих тварин одночасно, ясна річ, істота неприємна.

Правильне вживання: *Страва дня – морські гади на грилі.*

Гаплик – від старопольськ. *haftka* – гаплик, від німецького *Haftel*. Металева зачіпка, що пришивається проти петлі до одягу і служить застібкою; *в перен. знач.*: кінець (по віднош. до когось), нещасливе закінчення, смерть.

Гилити – вдаряти, бити по чомусь.

Гламурний, гламурна – поняття, що означають близькість до загальноприйнятих стандартів розкоші, «шикарності», зовнішнього блиску. Застосовується насамперед до моди на одяг і косметику (протиставляється, зокрема, гранжу), а в розширеному вживанні – також до стилю життя, розваг та ін.

В англомовному світі слова «гламурне фото» й “гламурна фотомодель” (*англ. glamour photo, англ. glamour model*) відсилають насамперед до певного жанру фотографії, коли зовнішність моделі є важливішою ніж те, що на ній. Звичайна омана полягає в тому, що фотографія включає елементи оголеності, може представляти як оголену модель, так й у вечірньому вбранні, однак відмінною ознакою такої фотографії залишається саме фокусування на модель, а не на гардероб.

Глюк – галюцинації, несподівані вигадки.

Гнати пургі – щось даремно наговорювати, говорити без належного обґрунтування (див. аналогічний заклик).

Ганяти (не гони'!) – обманювати, вводити в оману.

Голубий – (*від. англ. gay – радісний*) – чоловік, що пов'язує свою психоемоційну і сексуальну сферу з чоловіками і визнає себе геєм.

Гопники – *збірне*: представники міського прошарку низького соціального статусу малоосвіченої, агресивно налаштованої молоді, що мають ознаки кримінальної поведінки. Об'єднуються за ознаками контркультури (неформальної супкультури).

Гоп-компанія – група молоді, що, безцільно гуляючи, проводить свій час; безшабашна компанія.

Гуглити – шукати в інтернеті певну інформацію за допомогою пошукової системи Google та ін.

Гудіти, кутити – гуляти; синоніми одного явища, з емоційним забарвленням та ознаками безшабашності, відриву від навколишнього.

Д

Давай! – фамільярний вислів (синонім – *пока!*), який промовляють добре знайомі співрозмовники, коли збираються розходитись після зустрічі або занять, роботи і т.п., тобто, *до побачення! До наступної зустрічі!*

Дати на лапу – матеріально стимулювати, давати хабара.

Двері – дві або більше незаповнені заняттями пари. Сленгізм, що походить з кафедри філології НаУКМА.

Движняк – рух великої інтенсивності (на дільниці, дорозі та ін.).

Движок – стимул, причина; рушій.

Двінутий – 1. Дивний: *Якийсь він трохи двинутий, тобі не здається?*

Дебіл – людина з малим (недостатнім) рівнем інтелектуального розвитку.

Дегенерат – *лайл.*: той, хто помітно відхиляється у своїй поведінці, психічних якостях від соціальної норми; виродок, ублюдок.

Дедлайн – кінцевий термін подачі чогось, наприклад, реферату. *Від англ. deadline*, безпосереднє запозичення.

Дезик – дезодорант: *Хочеш подивитися мою колекцію дезиків?*

Держи вухо востро – пильнуй, остерігайся; будь обачливішим.

Дзвонилка (рос. – *звонилка*) – сучасний засіб комунікацій – смартфон, айфон та ін. пристрої широкого спектру використання.

Дзвякнути – зателефонувати, подзвонити.

Джинса – сленговий термін в журналістиці та політичному середовищі, означає замовний чи компліментарний характер матеріалів у пресі чи окремих ЗМІ, що передбачають комерційну вигоду виконавців.

Джмелі в голові – про людину з невірноваженим характером, здатну на несподівані витівки.

Демократизатор – поліцейська дубинка.

Демон – в *христ. міфології* – злий дух, диявол; ці істоти бувають владними перед нижчими й плазують перед сильнішими. В *студ. середовищі*: люди, які приносять несподівані прикрощі.

Депресняк – сумний, психологічно напружений стан, викликаний невдачею, ставленням ін. людей тощо. *Синонім*: кислитися.

Деревенщина (селюк) – *зневажл.* – ознака людини, яка не дуже інтелектуально розвинена, має занедбаний сільський вигляд.

Дерибан – невідконтрольне громадськості розтягування під благовидними приводами земельних, фінансових та ін. ресурсів. *Роздерибанити* – розтягти, пустити за вітром або на чийсь користь.

Диванна сотня – учасники руху протесту, активність яких обмежувалась розмовами з сусідами чи знайомими або інтернетом.

Диверсант – незнайома людина, котра з'явилась без запрошення.

Дикий – страшний, незвичний (з ознакою негативності).

Дискач – дискотека.

Дихалка – органи дихання і деякі частини тіла, які можуть збивати дихання – легені, сонячне сплетіння (*удар в дихалку* – удар в сонячне сплетіння).

Дідько! – лайлива приповідка, коли в людини щось не клеїться чи не виходить.

Дістали! (Як ви мене дістали!) – йдеться не в знач. щось *діставати*, а чимось дошкуляти, дозоляти, виводити з себе несподіваними чи настирливими діями.

Довбонутий – *зневажл.*: пришиблений, трохи не в собі; прибитий.

Домаг – запозичення з лексики довколакомп'ютерних ігор: той, кому завдано пошкоджень.

До свідос! – *простор., зневажл.* – до побачення.

До фєні – байдуже, не має жодного значення.

Дофіга – забагато, надміру.

До фонаря' (ліхтаря) – байдуже; не має ніякого значення для певної особистості.

Дружбан – дружок, нерозливовода, друган, корешок, кореш.

Дур'ю маятись (*порівн.*: хернею страждати) – перейматись несуттєвим, дрібницями; звертати на них непотрібну увагу.

Дятел – той, хто “задовбує”, тупиця, зануда; **дятли** – прізвисько, дане на Заході кільком російським радіопроєктам за специфічні звуки та зміст передач.

Е

Екшен – від англ. action – дія, вчинок 1. жанр кіно, фільм, насичений бійками, бойовими діями; 2. Один із жанрів комп'ютерних ігор, в яких успіх гравця під час битв значною мірою залежить від швидкості прийняття тактичних рішень. 3. творчий порив художника, коли він своїм пензлем може продемонструвати індивідуальність, особливість.

Ж

Жесть – дуже круто, занадто незвично (в деяких міні-спільнотах вживається на знак приниження значення явища, предметів та ін.).

Жига – запальничка

Жмот – жадна, украй скупа людина, в якої, як кажуть українці, взимку не випросити снігу; неподільчива людина; жмикрут.

Жлоб – 1. *презирл.* жадібна, скупа людина; 2. велика, частіше сильна людська істота, малограмотна й некультурна

Жополиз – *вульг.* – підлабузник.

Жучи'ще – хитра й нерідко підла людини, що звикла вирішувати свої проблеми за рахунок інших.

З

Забій – заспокойся і не хвилюйся (з приводу чого-н.).

Забити болт (*англ.* - score bolt) – *жарг.* 1. проігнорувати, байдуже, зневажливо поставитися до чого-небудь. 2. рішуче покінчити з чим-небудь; перестати займатись чим-небудь.

Забити собі в голову – уперто відстоювати (часто) неправильні переконання.

Завали рота! (стули пельку!) – фамільярне, а часто й грубе нагадування співбесіднику про зайве говоріння, небажання вислуховувати його далі.

Заварити кашу – затіяти якусь неприємну, копітку справу.

За горло брати – на чомусь настирливо наполягати; за барки брати.

Задниця! – 1. Образливе (часто з ворожістю) звинувачення (обзивання) когось. 2. Повідомлення (з експресією) про невдале завершення якої-небудь справи.

Задроки – у *знач.* піддівати, іронізувати, глузувати з кого-н.

Задрот – людина, яка багато часу приділяє комп'ютерним іграм.

Задрочувати – 1. набридати комусь, надоїдати, чіплятись до кого-небудь. 2. виводити з себе, злити.

За найкращого розкладу – у кращому випадку, за слушної нагоди.

Звалити – піти геть, забратися.

З-за угла (рогу) прибитий – вкрай невірноважений дивак.

Заказуха – 1. замовний матеріал, що друкується у ЗМІ для компрометації або розхвалювання особи (у зв'язку з виборами). 2. замовне вбивство.

Заколебати (заколювати) кого-небудь – зчинити нервові напруження; набриднути співрозмовнику чи супутнику через свою поведінку, настрої, звички.

Замазати рота – стулити пельку, припинити що-н. розказувати.

Заметано – згода, домовились.

Замутіти – почати зустрічатися з дівчиною.

Заливати – обманювати, щось обіцяти з певною фантазією (прибріхуванням).

Зануда – надмірно надоїдлива людина, чії дії викликають сум і роздратування. **Занудство** – похідне.

Закрий рота! Заткнісь! – перестань щось говорити неприємне або небажане.

Запалювати (зажигать) – будити, пробуджувати, надихати, бути джерелом.

Затика́йло – 1. Людина, яка не дає висловити думки іншим, перебиваючи й не добираючи слів; 2. *В будь-яку діру затикайло* – фразеологізм з приводу особи, яку нерідко посилають завершити якісь-н. справи, коли інші цього не можуть (або не хочуть).

Зачмі́рити – принизити.

Зашибі́сь – підкреслення якогось явища чи речі, коли хочуть висловити здивування й захоплення водночас.

Зашквар – вихід за межі раціонально-розумного; поза глуздом.

За язык тягті́ – примушувати кого-н. розповідати щось.

Звіздону́тий – пришелепкуватий, не дуже тямкий стосовно певних справ, обов'язків і т.п.

Зігра́ти в ящик – загинути, померти.

Зі шкіри геть вилі́зати (рвати очко) – надміру старатись щось виконати.

З кондачка – легковажно, не збагнувши суті питання; без розуміння справи.

З поганої овечки хоч шерсті́ клок – одержати хоч щось за не дуже приємну послугу, роботу.

З приві́тником – характеристика людини з трохи дивною, незвичною поведінкою.

Зрубати капу́сту – заробити кошти (як правило, у валюті).

Зубодробі́лка – нерівна, вкрай запущена дорога з вибоїнами, на якій дуже трясє, складно спокійно проїхати.

I

Ідіот. Саме так іменували в давніх демократичних Афінах людей, які відмовлялися від будь-якої участі у цивільному процесі, вважаючи за краще вести тихе приватне життя далеко від політики. Чому прізвисько цих поважних людей перетворилося на лайку? Тому що гордо не цікавитися політикою, яка кожную хвилину може поставити твоє життя з п'яток на загривок, – це, безумовно, ідіотизм чистої води.

Правильне вживання: *Я ідіот, тому не ходжу на вибори принципово.*

Іне́т – інтернет, соціальні мережі.

Інтернет-меми (виникли на тлі кризи в Україні, закріпилися в побутовій лексиці). "Мем" означає одиницю культурної інформації, як правило дотепної та іронічної, яка миттєво поширюється в суспільстві.

Інтернетна кома – надмірне сидіння з девайсом на колінах і блукання інтернетними просторами за відсутності реакції на довколишній світ.

Й

Йболоп – *зневажл, лайл*. Те саме, що дурень; бевзь, недотепа, часто ненадійна людина. Порівн. з німецьк.: *der Schalk, die Zierpuppe*, що позначали шалуна, кривляку, хулігана. Правильне вживання: *Ваш малюк – милий йолоп!*

Йо́кали мене! – здивування від певної несподіванки; як правило, використовується для заповнення психологічної паузи.

Йо́ханий баба́й – ознака крайнього (часом з негативним відтінком) здивування у зв'язку з певним фактом чи явищем.

Йома́йо! – евфемізм (заміна грубого слова більш пристойним): людина хоче показати, що вона ніби і не матюкається, але експресію з приводу факту чи явища виявляє; так само, як імітування читання алфавіту: *йоперсете!*

К

Кайфува́ти – 1.отримувати радість, насолоду від чогось. 2.сприймати із насолодою (фільм, передачу, книжку). 3.відчувати стан наркотичної ейфорії.

Капе́ць – кінець, закінчення (нерідко з негативним підтекстом, коли цього не чекав).

Кент – гарний товариш, однодумець (*порівн.: друзбан*)

Кида́лово – система заходів, спрямованих на обман партнерів, конкурентів, аби досягти власних цілей, кращих вигод та ін.

Кишкá тонкá – відомий фразеологізм, в якого є чимало синонімів: “Мало каші з’їв”, “Не по зубах”, “Пупок розв’яжеться”, “Руки короткі», «Не по плечу” і т.п. Ці фразеологізми означають дії, котрі не відповідають можливостям та вмінням конкретної людини, тобто, коли людина береться за ту справу, з якою їй напевне не справитись.

Кінчай базар! (Кінчай!) – скорочений заклик до припинення певних дебатів, розбірок та ін.; припиняй порожні балачки (розмови).

Клатч – (від *англ. clutch* – *стискувати*) 1. невелика елегантна жіноча сумочка без ручок. 2. спеціальна сумочка для мобільних телефонів та ін. гаджетів, чохол.

Клеїти – приписувати певну справу, дію чи вислів людині, яка до неї не має відношення (юридич. – *клеїти справу*).

Кльóво – дуже добре, гарно.

Кльóвий, суперовий – гарний, той, що викликає захоплення.

Кльова тьолка (*див також тьолка – окремо*) – гарна, симпатична дівчина.

Кобі́ла – *лайл.*: стосується огрядної, не дуже поступливої, впертої жінки.

Козéл – образлива характеристика людини, яка через своє неусвідомлення, зазнайство або самовпевненість допустила прорахунок, зірвала виконання справи.

Комп – персональний комп’ютер.

Комп’ютерне обліччя – весь час сидіти з серйозним виразом обличчя перед монітором комп’ютера, хоча насправді там не робота, а відкрита сторінка ФБ чи ВК.

Контакту не хочу! – небажання погоджуватись на певну пропозицію, відмова в чомусь.

Коню (коневі) **зрозуміло** – дохідливе, чітке пояснення, що не потребує додаткових розтлумачень.

Корешувáти – товаришувати, приятелювати.

Кретін – 1. хворий на кретинізм; ідіот (*див. окремо*). 2. *лайл.* – дурень, тупа, нікчемна людина.

Кривору́кий (бездарний) – образливі, емоційно забарвлені слова, які характеризують певну невинність людини, невміння виконати доручення і т.ін.

Кру́то – дуже добре, підходяще.

Крутя́к – нерідко – успішна людина, яка вміє обертатись навіть у невингідних ситуаціях і досягати успіху.

Ку! – привіт (вітання прийнято переважно серед учасн. комп’ютерних ігор).

Кува́лда – великий молот вагою до 16 кг. *Переносно*: груба, прямолінійна людина, яка не визнає компромісів.

Кума́рити – набридати, приставати (чіплятися), заважати, дратувати, діставати.

Кул – дуже добре (в сфері сучасн. комп’ютерних ігор).

Куш – здобуток, вигода, одержані шляхом махінацій, хитрощів та ін. (*порівн.: зірвати куш*).

Л

Лага – ненадійний, частіше несправний комп’ютер.

Ла́жа (лапша, туфта) – підробка, фальсифікація; коли щось не зовсім гідне видають за справжнє.

Лажати – створювати лажу.

Лафа́ – одержання певної вигоди без особливих зусиль або коштів, на дури’ку.

Лайф у кайф (кайфове) – життя на радість (чудове).

Лайк, лайкнути – підтримати своєю позначкою в соціальній мережі певне повідомлення, зображення і т.п. Л. може бути і з негативним змістом.

Легкий лайк – дружелюбна підтримка когось у соцмережі з допомогою певних позначок.

Лейба – ярлик на одязі, де вказується виробник, назва матеріалу та ін.

Лептоп – те що комп – комп’ютер.

Лізти в голову – надокучливі думки, що не виходять з голови; ідея фікс.

Лох – простак; часом легковірна людина з невисоким інтелектом.

Лохнеське диво – незвичайне явище чи факт, що з'явилися внаслідок несподіваних обставин.

Лохотрón – *син.* розводиловó – організація певних заходів, акцій та ін. з метою одержання матеріальної вигоди за рахунок довірливих учасників (*приміром*, фінансові піраміди (кінець 90-х рр.), що стали приводом для збагачення одних і обдурювання інших – вкладників, котрі лише теоретично могли мати певну вигоду).

Лошкі – те що й лох – (*змени.*) простачки, легковірні люди.

Лупáрити (лупасити) – вдаряти дощовими струменями, пускатися як з відра.

Ля́рва – синонім злої, лицемірної, а також такої жінки, яка впала в моральному плані.

М

Мажóр – багата або високопоставлена людина (зазвичай дитина з багатой родини), яка ігнорує прийняті норми пересування в транспорті, поведінки в суспільстві, чим робить виклик для самоствердження.

Манáти – ігнорувати, *перен.:* бачив в одному місці...

Мані – гроші, див. синонім *бабло*.

Ма́нна небéсна, *книжн.-* допомога надприродних сил, могутнього благодійника.

Мать вашу! – трясця.

Маразм кріпчає – нісенітниця все більше; безглуздо – далі нікуди!

Маха́ч – бійка, штовханина.

Мем, інтернет-мем – явище спонтанного поширення якоїсь фрази, медіафайлу або іншої інформації в соціальній мережі; або ця сама інформація чи фраза.

Мені все по барабану (шарабану) – байдуже.

Мерзóтник. Як жителі північних країн, праслов'яни, так і багато європейців взагалі, тримали тепло за щось неодмінно хороше, а холод - за щось безумовно погане. Вираз «осоружний» позначає неприємну нам особистість. А якщо взяти слова «мразь» або «мерзотник», то це вже буде те, що викликає в навколишніх страшну огиду, оскільки обидва ці слова походять від «морозу», тобто крайньої форми холоду.

Мерс, мерсióк, мéрин – автомобіль сімейства Mercedes-Benz.

Ми́'мра, кікімора – лайливі слова на адресу особи жіночої статі у зв'язку з її некрасивим виглядом, сварливим характером та ін.

Мікрохвильове мислення (microwave mentality) – життєва філософія: “Якщо щось не можна зробити за 5 хвилин або менше, цього не варто робити взагалі”.

Мов на гóлках – у стані тривоги, схвильованості, неспокою.

Москаль – *зневажл.:* про вихідців з Московії або тих, хто поділяє погляди керівництва Росії щодо ставлення до України

Мотати на вус (на вус(и) мотати) – добре запам'ятовувати; навчатися, брати до уваги.

Мочіти – знищувати, вбивати; вираз активно вживає в св. лексиконі президент РФ В.Путін, коли йдеться, про тих, хто заважає йому здійснювати наміри (“Мочити їх треба!”)

Мудáк, мудозвóн, муді́ло – лайки, які не мають прагматичної мети, окрім власне образи, яка може бути спрямована на співрозмовника, на того, хто сам говорить, а також на третю особу чи неживий предмет. В останньому випадку наближається до займенника. Означає дурну, неосвічену людину.

Музла́, музло́ — музичний навчальний заклад, музика.

Мура, туфта – несуттєве, неважливе, що не має сенсу.

Мурло – груба, некомунікабельна, відлюдькувата особа.

Му́сор – *зневажл.* представник правоохоронного органу.

Мутіти (крутити) з кимось – заводити певні стосунки, іноді грайливі, несерйозні, з певним підтекстом або з певним наміром; затівати.

Муха вкусила – про того, хто в поганому настрої гнівається, нервує; про чийось незрозумілу, дивну поведінку.

Н

Набивати, набити ціну – підносити себе, звеличуватися; підносити кого-, що-небудь.

На зубок – ґрунтовно, дуже добре (*щось знати*).

Нажратися – *вульг.* випити надміру спиртного; переїсти чого-н.

Наїжджати – вести психологічний натиск на кого-н. з метою досягнення чого-небудь, залякування та ін.

Начхати (наплювати) – *вульг.* виявити байдужість до людини або справи.

На халяву – щось одержати, не доклавши особливих зусиль, за рахунок хитрощів, викрутасів та ін.

На шару – одержати щось задарма (річ, продукти харчування та ін.). *Студенти хотіли б отримати залік на шару.*

Неадекват – людина, поведінка якої не відповідає ситуації, не зважає на довколишні обставини.

Не бути бідлом – (*бидло* – нікчемна, асоціальна, суспільно принижена особистість).

Не в тему – не по суті, абищо.

Не гони пургі! (Не гоні!) – заклик до людини, що озвучує щось неправдоподібне, зайве, що не стикається з попереднім уявленням співрозмовника.

Не доганяю (не наздоганяю, не допетрую – *просторіч.*) – вислів, який застосовують, якщо співбесідник щось не розуміє, не тямить.

Негідник. Як указував відомий лінгвіст С. Наровчатов, слово «негідник» стало вживаним у сучасному значенні приблизно двісті п'ятдесят років назад. Так називали молодих хлопців і чоловіків, які не підлягали призову в армію. Серед державних селян негідники славилися буйною поведінкою, бо, на відміну від «годяєв», їм ніщо не загрожувало: громада не могла вплинути на них загрозою відправити в солдати поза жеребом, а поліції в селах тоді ще практично не водилося.

Правильне вживання: *Призовна комісія визнала мене негідником.*

В суч.знач.: людина, яка поводить себе не так, як треба, негідно (нерідко наперекір проханням і усталеним нормам).

Не заморочуватися – не надавати чому-н. особливого значення, не перейматися.

Не огризайся! – не говори грубо у відповідь, стримай емоції!

Не парся – не переймайся, особливо не хвилюйся.

Не фіг (на фіга) – нічого (не вартує); навіщо?

Не фонтан – не дуже гарно, не те, що треба.

Ні цвяха, ні жезла – побажання (водіям) щасливої, безперешкодної дороги.

Німфоманка – дівчина, яка дозволяє собі вольності в поводженні з особами протилежної статі, дає приводи для залицянь та ін. стосунків.

Ні риба, ні м'ясо – ні те, ні се; безхарактерна, слабкодуха людина, яка не може відстояти саму себе.

Ніщак – характеристика певної речі, справи, які вдалось виконати чи досягти; емоційна оцінка їх наслідків.

Ні фіга собі! – вигук, який, зазвичай, вживається для висловлювання здивування, занепокоєння.

Нульові шанси – ніякі, безнадійні шанси на щось.

Ну ти й даєш! – емоційний вигук на ознаку чогось несподівано вчиненого, влаштованого чи побаченого.

Ну ти й жучище! (див. також *жучище*) – висловлювання здивування, часом, незадоволення з приводу хитрих (несподіваних) дій певної особи.

О

Обалдіти – відчувати певне здивування через несподівані обставини, явища і под.

Обалдуй – дурнувата, неосвічена, недбайлива людина; балувань долі.

Обламати (обламувати) – не дати чому-небудь здійснитися (намірам, спробам), позбавити когось можливості щось зробити.

Облом – невдача, провал.

Огризатися, відгавкуватися – 1.*про собаку*: видавати короткий злобний гавкіт, загрожуючи укусом. 2.*перен.*: грубо, уривчасто відповідати на зауваження.

Ок! – схвалення чого-небудь (похідна з англійської – *Okay!*); гаразд, добре.

Окола'чуватися (шататись довкола, ошиватись) – проводити (марнувати) без діла час, нічим не займатися.

Оп'удало – *перен., лайл., зневажл.*: про незграбну, вайлувату або незугарну людину.

Осел – дурна, бездарна людина.

Остолбеніти (остовпіти) – зупинитися від здивування, несподіванки.

Остолоп. Згідно з фасмеровським словником, остолоп або остолоб – це людина, яка веде себе як стовп, тобто, тупо стоїть і нічого не розуміє або удає таке.

Правильне вживання: *В захисті нашої команди, на жаль, грали суцільні йологи.*

Отморóзок (відморозок) – тупа, нікчемна особа, яка ігнорує суспільні етичні й моральні норми.

Отпа́д (Повний отпад) – вираження позитивної (в деяких міні-спільнотах) і негативної емоцій, коли щось сподобалось або навпаки.

Отсеб'я́тіна – відсебе'ньки (власна вигадка, додавання від себе) – своєрідна нісенітниця, коли людина видає щось (загальновідомі чи висловлені вже кимось ідеї, думки) за власні, не переймаючись їх достовірністю або справжністю.

Офіге́нний (обалденний) – надзвичайний, вражаючий.

Офісні ручки – надто ніжні руки, які не звикли до праці.

Офонарі́ти – здивуватися від певного явища (факту).

Охреніти (охеріти) – (*вульг.*) вкрай здивуватися, виявити негативне здивування або невдоволення.

Охламо́н – 1.неохайно одягнена людина. 2. дурнувата, безтолкова й лінива людина; телепень.

Очумі́ти! – очманіти, втратити здатність ясно сприймати, розсудливо міркувати, діяти; обезглуздювати, здуріти, учадіти.

П

Па́косник. Слов'янський корінь *pakost* позначав багато чого – біду, нещастя, викривлення долі і зло в широкому сенсі слова. А «пакостник», відповідно, спочатку був страшним лиходієм, але потім трохи подрібнішав.

Правильне вживання: *путін був винятковим пакосником.*

Папа́н – *зневажл.* – батько або той, хто опікує молодшу особу.

Парано́їк (від *Параноя*) – людина, яка має ознаки параної (*давн.-гр. παράνοια* «божевілля, безумство»; *манія переслідування*), хронічне психічне захворювання, яке характеризується виникненням логічно збудованої системи поведінки, що заснована на стійких ідеях переслідування, ревнощів і т. ін., котрі опановують свідомість хворого, зі збереженням в іншому логічності мислення. Під час параної вміст патологічних ситуацій часто ґрунтується або включає багато елементів реальності, формально правдоподібно пов'язаних із хворобливими уявленнями.

Пара́ша – двійка (з дисципліни), незадовільно.

Парші́вець. Раніше паршею називали майже всі шкірні захворювання – як у людей, так і у тварин. І «паршивцями», тобто зіпсованими, неприємними і заразними персонами наші попередники дражнили один одного регулярно.

Правильне вживання: *Паршивці, записані до дерматолога, повинні мати направлення з районної поліклініки.*

В перенос. знач.: той, хто допускає (або ініціює) зайві неприємності, нетактовні вчинки та вивітки; вчиняє неприємне через свій характер та ін.

Перебóр (перебiр) – зайве; коли людина не розраховувала своїх сил, здібностей, а замірилась на більше; зусилля не відповідають результатам.

Передáрок – подарунок, який перепаковується й дарується кому-небудь ще.

Перегiн – спотворення, змушування кого-небудь виконувати небажану справу, яка, до того ж, не приносить бажаних наслідків.

Перфóрманс (також вживають: перфóманс, від *англ.* Performance) – виконання, вистава, виступ – форма сучасного мистецтва, в якій твір складають дії художника або групи за певної ситуації і в певний час. Базовими елементами **п.** є місце, час, тіло художника та ставлення цього художника до глядача. Відмінність **п.** від інших форм зображувального мистецтва в тому, що в останньому твір є виставковим об'єктом.

Під п'ятóю – під владою, під чийсь гнітом (перебувати).

Під три чорти (послати) – *вульг.* вираження почуття незадоволення.

Пiпл хабає – фраза із запозичення з англійської: люди проковтнуть (приймають) і це.

Плюнути на все – відмовитись від чогось суттєвого; залишити в такому стані, як є.

Пліóнути в душу – кого-небудь ображати, торкаючись найдорожчого, заповітного.

Плюнути в очі (в обличчя) – зневажати, ображати, принижувати когось.

Плюнути і розтерти – не звертати уваги на що-небудь.

Плюнути через поріг – дуже мало побути де-небудь, погостювати у когось.

Повиснути на риториці – *диал.* багато говорити, пояснювати без реальних наслідків.

Повний абза́ц – багато несподіваних проблем.

Повна жопа – велика кількість неприємних проблем, неприємностей.

По бараба́ну – байдуже, все одно.

Повний піпeць – стійке словосполучення, використовується в якості вигук, емоційного висловлювання: оцінка ситуації, яка дуже погана (синоніми: триндець, кришка, кранти); провал невдача.

Повний отпад – негативна оцінка якоїсь речі, дій чи ідей.

Повний нуль – образна назва: *напр.* людина, яка нічого не знає (не вміє).

Поганя́ло – прізвисько, яке дають людині в колі певної спільноти.

Поїхати дахом – бути не в собі, з'їхати з глузду.

Показати болт – зробити грубу відмову; обдурити.

Покоління XL (Ceneration XL) – покоління Макдональдса, покоління надто товстих дітей.

Попастися пальцем у небо – сказати чи зробити що-небудь невлад.

Поржати з чогось – посміятись,

Пост, постити – від *англ.* post – запис, окреме повідомлення на веб-форумі в соціальній мережі. Бувають **анонімні пости** – повідомлення без вказування авторства.

По фeні врізати – вдарити по обличчю.

Пофігіст — людина, байдужа до всього навколишнього.

Правá – посвідчення водія на право управляти транспортним засобом.

Правити тереве́ні (точити ляси) – вести пусті, безпредметні розмови.

Приду́рок – *лайл.*: тупа, неадекватна людина; недоумок.

Прико́л – жарт, розіграш, дотепне висловлювання з приводу дій, вчинків якоїсь людини.

Прико́льно – забавно, незвичайно, те, що викликає інтерес.

Прикусити язика – утриматися від висловлення, раптово замовкнути.

Примочка – вода або лікувальна рідина, якою змочують щонебудь для прикладання до хворого місця; *в переносн. знач.* засіб для позбавлення чогось несподіваного, неприємного.

Припиняти пороти чуш – переставати верзти (молоти) дурниці, говорити аби що.

Присісти на вуха – довіритись розмові, виявитись переконаним кимось; забити баки; збити з пантелику.

Пробивати собі дорогу (шлях) – досягати високого становища, домагатися успіхів у якій-небудь справі.

Проїхали! – все! Достатньо, мені це не цікаво! Починай інше!

Прокінутись з бодунá – прокинутись після добрячої випивки; на похмілля.

Прокотити з вітерцем – дуже швидко везти; *перен.* – забалотувати.

Пропустити повз вуха – не сприйняти, не звернути ніякої уваги на сказане.

Профукати – пропустити, втратити певну можливість, нагоду та ін.

Пудрити мізки (мозги) – забивати баки, відволікати увагу від головного; морочити голову.

Пускати по боку – ігнорувати, не звертати особливої уваги; пропускати повз вуха.

Прояснювати панораму – відкривати правду на щось; пояснити суть певного питання.

Пруха – везіння, удача при виконанні певних справ або намірів.

Пургý гнати – щось наговорювати, вигадувати на іншу особу; зайве чіплятися.

Путіновізор – заангажоване телебачення московії.

П'ятами кивати (накивати) – втекти.

Р

Рагúль – незграбна людина.

Раз плюнути – дуже просто, легко, швидко щось зробити.

Ракушка – невезуча людина, не здатна виконати якусь справу.

Рвонúти – піти, різко направитись кудись.

Репóст (перепост) – розміщення у блозі копії ін. поста (ін. блогера). Як правило, це робиться з метою підтримки блогера і поширення, на думку виконавця, важливої інформації. Велика кількість репостів може дозволити виведення блогозапису в топ.

Рíло – *вульг.*: в знач. ніс та фізіономія; обличчя.

Робити западлó (*вчиняти западляни*) – вчиняти для когось неприємність, робити капості.

Рогáтий – дурень, який не помічає свого стану; бевдзь,

Рогонóсець – чоловік, якому таємно зраджує дружина.

Родакí, родí – батьки.

Розбírки – з'ясування стосунків (серед груп молоді чи за інтересами); виявлення – хто є хто?

Рóжа (*зневажливе*) – обличчя, лице; *народне*: – мармиза.

С

Саундтрéк – (з *англ.* - soundtrack) звукова доріжка, музичний супровід фільму, телепередачі і т.ін.; музичний альбом, який містить композиції з даного музичного супроводу.

Сверблять руки (чешуться) – мати бажання щось робити.

Світ клином (клинцем) **не зійшовся** на кому-чому – це не єдине місце, положення, предмет, вихід і т.п.; є інші.

Сволóта. 1. *збírн.* Підлі люди; мерзотники. 2. Підла людина; мерзотник.

Слова ковтати – говорити швидко, не дуже виразно.

Себе показати – виявити в повній мірі свої здібності.

Секс-бомба – образна характеристика дівчини (жінки), яка має відповідні провокативний вигляд та поведінку поміж людей.

Селфі – фотографування себе з допомогою сучасних телефонів (часто на фоні примітних об'єктів та ін.); для зручності фотографування конструктори придумали спеціальну штангу.

Середньої паршивості – так собі, не дуже гарно (добре).

Сешка – магазин секонд хенду, повторного використання одягу.

Секзорцізм – заняття сексом з кимось новим (партнером), аби відволіктись і забути попередника.

Сепар (від сепаратист) – той, хто сповідує ідеї, підтримує дії сепаратистів. Сепаратизм виявляється в політиці та практиці відокремлення частини території держави з метою створення нового самостійного утворення або переходу до складу іншої держави. Характерний розпалюванням ворожнечі серед населення, формуванням угруповань, які проводять поміж населенням підбурливу, пропагандистську роботу з метою прискорення відокремлення. Нерідко в дію йдуть перекручування фактів, прихована брехня, роздача зброї найближчим прибічникам. (Найбільш яскраві прояви с. останнім часом виявились в Донбасі, на Луганщині).

Слизняк – ненадійна людина, на яку не варто розраховувати.

Слюнтяй – слабак, людина, котра не здатна на вчинки.

Сноб – людина, яка має перебільшену повагу до власного соціального статусу і прагне сліпо наслідувати манери буржуазно-аристократичного “вищого суспільства”, демонструє це публічно.

Собі на умі – хитрий, досвідчений; потайний.

Сорі – від англ.: прохання про вибачення

Спиногріз – маленька вередлива дитина, нахлібник, чадо; той, хто користується матеріальними благами, заробленими іншими.

Спортбóл – іронічна назва для будь-якого спорту, назва якого закінчується на *бол*.

Ставати невмін'ямим – неадекватно реагувати на довколишнє; ставати неосудним; стан особи, за якого вона не в змозі усвідомлювати фактичний характер і суспільну загрозу від своїх дій або здійснює їх внаслідок психічного захворювання чи іншого хворобливого стану психіки.

Ставити на карту – ризикувати кимось або чимось, розраховуючи на виграш, якусь вигоду.

Стёрва (у прямому знач., за словником В. Даля) – труп тварини, яка сконала; падаль, дохлятина; *в переносному знач.* – сварлива, скандальна, нетерпляча жінка, яка заради своїх амбіцій, здійснення певних задумів ладна на все.

Стопудóво (Сто пудов) – поза всяким сумнівом; точно, звичайно ж!

Стояти (ставати) **раком** – 1. *переносно*: принижуватися; виявляти свою шанобливість перед кимось. 2. зігнувшись у три погібелі, нахилитись у вигляді літери “Г”.

Страхопóдало – *в переносному знач.* некрасива людина, котра викликає певну відразу, відторгнення (страх+опудало – штучно створена потвора).

Страшні́ак – явище, факт, що викликає острах, зайве занепокоєння; нервування.

Стрім (Stream) – процес потокової передачі даних через інтернет. Як правило, в якості переданих даних використовуються відео або аудіо розважального, навчального або інформаційного характеру; мультимедіа, яке безперервно надходить користувачам від провайдера потокового мовлення. (*Порівн.*: стрімити – безугавно передавати).

Стрьóмно – небезпечно, таке, що викликає острах; небажано, неприємно.

Стьоб (*рос.* – стёб) – насмішка, прикол; своєрідна манера поведінки, жартувань чи кепкувань зі співбесідника (частіше всього за його присутності) на грані фолу, не порушуючи пристойностей.

Сúпер-пúпер! – ознака найвищої міри якості, тобто: найкраще, найкрасивіше, те, що найбільше очікував.

Т

Таблó – обличчя: *Піди глянь у дзеркало на своє тупе табло. Відрихтува́ти таблó* – побити обличчя: *Замість того, щоб нормально поговорити, вони мені табло відрихтували.*

Та лáдно! – Облиш! (з недовірою); Що ти кажеш! Перестань!

Талмúд – інструкція з користування новою технікою.

Таска – сміх, веселощі: *Посеред лекції така таска розібрала, що нас вигнали з аудиторії.*

Тачка (Крута тачка) – так по-народному йдеться про автомобіль, авто з підвищеною прохідністю, облаштуванням тощо.

Тащитися – (док. протащитися) – отримувати велике задоволення: *Я тащусь від полтавської футбольної команди.*

Текстопідтримка (Tech Support) – коли під час важливої для людини події знайомі надсилають їй схвальні смски.

Телемеґ – своєрідний образ сучасної молоді людини, яка прагне будувати своє життя за зразком телеекранних героїв, прагне жити й поводитись так, як вони.

Телепень. *перев. лайл.* Нерозумна, вайлувата людина; дурень, недотепа, вайло, тухтії. *Мовчій був незграбний сільський телепень.*

Тема – явище, настрої, проблема, справа.

Темніти – не домовляти, хитрувати або приховувати у зв. з чимось (приміром, під час не дуже впевненої відповіді на запитання або іспиті); говорити неясно, уникати правдивої відповіді.

Техна́р – 1) технічний фаховий навчальний заклад: *В нашій родині ніхто в технарі не вчився;* локально: технікум; 2) людина з технічною освітою: *Бач, ніби й технар, а пише вірші про любов!*

Тіпа – на зразок, подібно до чогось.

Тірити – викрадати, присвоювати чужу річ (*примір.* – конспекти).

Торгаш – *зневажл.* – той, хто торгує; працівник прилавка.

Тормоз – той, хто гальмує, сам не розвивається (не робить) й іншим заважає; людина з обмеженими здатностями.

Тормозити – повільно думати (допетрувати); гальмувати.

Трандець (триндець) – далі нікуди; емоційно забарвлена характеристика певних дій, вчинків людини.

Транди б'ють – нервово збуджений стан, викликаний невдачею чи поведінкою якоїсь особи.

Тра́са – шосе, автомагістраль.

Тра́хнути (*недок.* трахати) – сексуально використовувати: *Говорити з нею було ні про що, довелося трахнути.* Тра́хнутися (*недок.* трахатися) вступити з ким-небудь у статевий зв'язок. Траходро́м – велике дво- або триспальне ліжко.

Треш – 1. сміття, неякісна річ. 2. поганий смак. 3. Трешевий – смішний (*фільм, спектакль*).

Триндіти – *грубе, зневажл.*: безцільно теревенити (базікати), розп'яжувати, верзти нісенітницю.

Тріплó, балабóл – емоційна характеристика людини, яка може багато говорити, але не доводити справу до кінця; не виконувати обіцянок.

Тріщина; Поцілу́й кобилу в тріщину – невічлива відмова щось зробити.

Тро́лити – (з *англ.* troll – той, хто ловить рибу на блесну) – провокувати; розміщення в інтернеті, на форумах провокативних повідомлень з метою викликати конфлікт між суб'єктами, взаємні образи; пакостити.

Труба́ – *просторіч.* мобільний телефон. 2. в знач.: нещасливе завершення певної справи – *труба діло!* 3. вузькі джинси: *Труби з моди виходять, а в мене їх ціла дюжина.* **Тру́би горять** – прагнення напиться (води); синдром похмілля.

Трухлявий – недобрий.

Ту́грики – 1. Валюта Монголії. 2. *переносно:* гроші.

Тупий – не дуже здогадливий; часом: дуже неповороткий, повільний.

Тупé чмо – *зневажл. про людину:* неповоротка, повільна й недалека особа.

Тупі́ця (баран, балбес, бовдур, олух) – *лайл.*: – нездара, нікчема, неспроможна ні на що людина.

Тупитися – прикидатися, удавати з себе не того, чим є насправді.

Ту́са – вечірка, бійка, компанія

Тусувáтись – об'єднуватись, зустрічатись зі знайомими (на вечірці, в кафе, на подвір'ї) для веселого проведення часу.

Туфга́ – дрібниці, не варті уваги; підробка.

ТЬо́лка – дівчина зі зрілими формами жіночості (перси, ноги та ін.), зовнішньою виразністю; молода дорідна жінка.

Тягти на собі (чийсь) проблеми – перейматися чиймись справами; вирішувати за когось різні питання, завдання.

Тягнути (док. зтягнути) – коштувати: *Скільки тягне цей бумер?*

У

Ублю́док – вульг.- негідник, нікчема

Уно момéнто (з *итал.*) – один момент, почекайте хвилинку!

У мене глю́ки – спотворення, навіювання; видається уявне за справжнє.

Ульотний – чудовий, те, що змушує хвилюватись, приносить насолоду.

Упі́р – вампір (той, хто непомітно забирає людські сили); потвора.

Урва́ти – знайти, здобути певну частину чогось для себе.

Уро́ю (від заривати) – робити певне (скоріше жорстке) насилля над кимось.

Устакáнитися – влаштуватися, зайняти відповідне (належне) місце.

У тебе словесний понос – вульг. порожня балаканина; спонтанне (безкінечне) висловлювання думок, частіше за все не пов'язане з реальною дійсністю.

Ушатáти з першого удару – збити з ніг, перемогти суперника.

Ф

Фейк – обманлива, надумана інформація (частіше за все в соціальній мережі), яка може поширюватися зі спеціальною метою (напр., відвести увагу суспільства від певних питань, посіяти недовіру до інформації, дій партнерів, сусідів та ін.).

Фі́гня – дріб'язок, несуттєве.

Фі́г розбе́реш – приповідка про якусь заплутану чи штучно ускладнену річ.

Фіо́лétово – однаково, на все начхати.

Фі́фа – нерозсудлива, непередбачувана жінка.

Фо́ткатися – фотографуватися, засвідчувати себе або когось іншого з допомогою фототехніки (в т.ч. новітніх смартфонів, айфонів та ін.), *див. також, порівн.* селфі.

Фуфлó гна́ти – надавати неякісну продукцію або видавати за неї те, що потрапило під руки. **Фуфловий** (*прикметн.*) – негідний, не вартий уваги.

Фуфломі́цином не торгуємо – кажемо правду, не обманюємо.

Х

Ха́вка, ха́вчик – їжа, банкет.

Хазя́їн – розпорядник певного закладу, території тощо; господар; начальник в'язниці.

Хайп, хайпува́ти – інтенсивна реклама, розкручування; піар; значна увага, захват, галас довкола чогось; наживатися за рахунок х..

Ха́на – кінець, найчастіше – нещасливий кінець, закінчення.

Ха́ніга – п'яниця, який опустився далі нікуди; *рос.* канига – яма, куди скидають нечистоти.

Ха́ну́рик – *зневажл.* 1. брудна, погано одягнена, фізично слабка людина. 2. Алкоголік.

Халя́вщик – той, хто звик отримувати певну вигоду, переваги, не докладаючи при цьому особливих зусиль або матеріальних витрат.

Ха́чик – кавказець, виходець з території Кавказу.

Хво́йда – людина (частіше за все дівчина) легкої або непрогнозованої поведінки.

Хедла́йнер (англ. *headliner* – перший в афіші) – провідний (найвідоміший) виконавець (учасник) фестивалю або ін. зібрання, приміром, конференції.

Херня – несуттєва річ, дрібниця.

Херне́ю стражда́ти – перейматись дрібницями; звертати увагу на несуттєве; страждати від несуттєвого.

Хіхоньки справля́ти – насміхатись з кого-небудь, іронізувати.

Хмир. Тут все просто: це іменник – близький родич дієслова «хмуритися». Тобто, «хмир» – всього-на-всього істота, що перебуває в похмурому настрої. У деяких колективах їх можна зустріти частенько.

Правильне вживання: *Я хмир, але я відвідую психолога і п'ю антихмирисанти.*

Хму́рик – підозріла, нелюб'язна людина. *Порівн.: жмурик*, той, хто зажмурився, *переносно*: помер.

Хоч би хрен – вульг. абищо, байдуже.

Хоч із ко́ліна ві́лупити – дістати щось де завгодно, будь-якими способами.

Хрен з ним! – *емоц.*: ладно, хай собі, пес із ним, біс із ним.

Хрень – якась незрозуміла нісенітниця.

Ц

Це був цирк! – *емоц. коментар*, коли хтось робив щось незвичайне, несподіване.

Це вже занадто! – *емоц.* здивування.

Ч

Чикса – дівчина.

Чокнутий – 1. *розм.*: психічно ненормальний, божевільний. 2. *перен.*: дивакуватий, дивний.

Чорт не розбере – вульг. про щось дуже заплутане, чого ніхто не може збагнути.

Чортів давати (надавати) – гостро критикувати, сварити, повчати когось; завдавати кому-небудь клопоту, шмагати, бити; *порівн. синоніми*: давати перцю; чосу давати.

Чува́к, чел (*чуві́ха* – *стос. дівчини*) – молода людина, товариш, на якого можна покластися; спільник у певній справі.

Чудо в пір'ях – дивак; виглядає не як усі, має дивну відмінність від інших.

Чу́йка – відчуття з приводу чого-небудь, передбачення.

Чуш собача (несусветная) – нісенітниця собача (несусвітня), безглуздя, дурня, нонсенс.

Ш

Шала́ва – *лайливе*: про дівчину (жінку) легковажної поведінки.

Шарашка – *зневажл.*: 1. науково-технічні в'язниці для виконання військових замовлень (30-40 рр. XX ст.). 2. заклад, що займається підозрілими справами, виконанням не досить певних замовлень.

Ша́рити в чому-небудь – розумітися на якійсь справі, мати кебету.

Шаромі́жник. “Мон шер амі!” («Дорогий мій друже!») – так зверталися до смоленських селян, що йшли по засніженій дорозі, французи, які займалися дрібними крадіжками і великим жебрацтвом. “Мон шер амі, як у вас щодо ля курочка і ле коровай в обмін, скажімо, на цю дивину - пензлик для прикраси панталон?”

Правильне вживання: *Приходили шаромижники, збирали по підписці гроші на допомогу кульгавим голубам і душевно нестабільним зябликам.*

Шва́ль. Швальні команди в обозах займалися тим, що підбирали полеглих коней і проводили з ними деякі живодерні роботи. Називалися вони так тому, що «шваль» по-французьки означає «кінь», але в нас це слово закріпилося в значенні тільки такого коня, який лежить в канаві, задерши до неба всі чотири копита.

Правильне вживання: *Шваль лежала поперек дороги і заважала проїзду транспорту.*

У перенос. знач.: нікчемна, покинута істота.

Шевелити ластами (граблями, лапами) – підганяти когось швидше йти, або виконувати руками певну роботу.

Шеймінг – осуд (з агресивним підтекстом), травля (*прикладом, членів ЛГБТ-спільноти*) з метою заперечення публічних демонстрацій і т. п.

Шибздик – низькоросла й непоказна особа.

Шизі́д – розлад психічного стану особи, що характеризується нахилом до уникнення емоційно насичених взаємостосунків шляхом замикання в собі, заглиблення в фантазії. Особи в такому стані не схильні надавати значення превалюючим соціальним нормам.

Шістка (шестірка) – *переносно*: людина, яка прислуговує злодіям; в сучасному мовленні – презирливе позначення людини, не обов'язково з кримінальними нахилами, того, хто задовольняє прихоті свого “хазяїна”, особу більшої соціальної ваги, принаймні в тому колі, де перебуває **ш**.

Шкірити зуби – *зневажл.* вишкірити, щирити зуби: 1. робити грізний вигляд. 2. злісно кидатися на кого- що-небудь, виступати проти когось, чогось.

Шмакодявка – маленька, невиразна особа (частіше за все жіночої статі), що не набула належного соціального статусу.

Шмара – нікчемна, часто не дуже приємна людина (іноді це про дівчину, яку хочуть відштовхнути від особи, котра хоче з нею перебувати або знайомитись).

Шмаркач – підліток, який не виділяється зростом, фізичними та розумовими якостями.

Шмотки – *вульг.*: речі особистого вжитку, одяг.

Шниряти (*син.-* шастати) – безцільно блукати, пересуватися без особливих причин або з певною метою. **Шнир** – той, що **шниряє**, рискає в пошуках чого-н. (в тюремному слензі – охоронець, вартовий).

Шнобель (з *нім.- Schnabel*) – *зневажл.*: ніс, як правило, великий і особливо помітний.

Шнурок – фамільярне позначення товариша невисокого соціального рейтингу; співучасник певної справи (в більш позитивному сенсі – побратим).

Шпана – хулігани, неавторитетні в суспільстві люди (злочинці).

Штин – неприємні пахощі від зіпсованих продуктів; на тваринницькій фермі.

Штучка – хитра та потайна особа.

Шугати – лякати, сполохувати кого-н.

Шухер (Шухарити) – несподівана перевірка, виявлення чогось небажаного; ознака підвищеної тривоги при виконанні якоїсь навколокримінальної справи.

Щ

Що так різко? – несподівано, непередбачувано.

Що ти зациквився! – перейматися чимось, часом надмірно.

Що я – рижий!? – вислів для підкреслення певного здивування, незадоволення з приводу якої-н. пропозиції.

Ю

Юзати (-ти) – щось викорінювати (сфера комп. ігор).

Я

Я в курсáх! – свідчення співрозмовника про свою обізнаність в якійсь справі, діях та ін.

Яке нафіг – *зневажл., здивування*: яке там насправді (перемир'я)?!

Якого біса?! – *емоц. вияв* здивування, гніву від чогось не виконаного, зрадженого та ін.

Японський бог! – експресивне доповнення в момент здивування, хвилювання, коли людині хочеться підкреслити свій стан емоційним доповненням.

Ясна річ! – вислів, яким зазвичай підтверджують розуміння певної справи, ситуації.

Англiцизми, якi мають вiдповiдники в українськiй мовi

- Контент - Вмiст
- Блог - Денник
- Пост - Допис
- Фотографiя - Свiтлина
- Селфi - Самознимка
- Ава - Мармизка
- Вiдео - Видиво
- Лайк - Вподобайка
- Фiдбек - Вiдгук
- Репост - Поширення
- Хештег - Кришмiтка
- @ - равлик
- Ок - Гаразд
- Інтернет - Всемережжя
- Сайт - Осiдок
- Акаунт - Облiковка
- Юзер - Користувач
- Лайфхак - Лазiвка
- Челендж - Виклик
- Лiнк - Посилання
- Скрiншот - Зняток
- Гаджет - Пристрiй
- Планшет - Гортайчик

*Правильне застосування слів не тільки збагачує нашу мову,
а й допомагає зберегти культурну спадщину,
національну ідентичність.*

ШТУЧНО УТВОРЕНІ НЕУНОРМОВАНІ СЛОВА, СЛОВА-ДУБЛЕТИ, ЩО ЗАСМІЧУЮТЬ МОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

(словниковий бур'ян)

Надлишкові, а отже порожні слова називають словоблуддям.

Тож уникаймо їх і дбаймо про чистоту й правильність свого мовлення!

1. Безсистемний – невпорядкований, безладний.
2. Більша половина – більша частина, більш як половина (*половина більшою не буває!*).
3. Більше десяти – більш ніж десять, більш як десять, більше за десять, понад десять.
4. Більше того – ба більше, навіть більше.
5. В більшості випадків – здебільшого.
6. В дійсності – насправді.
7. В кінці кінців, врешті-решт – врешті, зрештою.
8. В тому числі – зокрема, серед іншого, між іншим;
9. В цілому – загалом.
10. В залежності від – залежно від.
11. В основному – переважно.
12. В розстрочку – на виплат.
13. В силу – через, з огляду на.
14. В той же час – водночас.
15. В тому числі – зокрема, серед них.
16. Виключно – тільки, самий тільки, єдино тільки.
17. Виправляти наявні помилки: а хіба можна виправляти помилки, яких немає?
18. Вирішити проблему, задачу – розв'язати проблему, задачу (але виконати завдання і вирішити питання).
19. Виходячи з – зважаючи на, з огляду на.
20. Відбитися на – позначитися на
21. Відносно – щодо, стосовно, що стосується.
22. Відносно / по відношенню до / у цьому відношенні / на рахунок – щодо.
23. Відстоювати думку, позицію – обстоювати думку, позицію.
24. Вільна вакансія – вільне робоче місце.
25. Вірніше сказати – точніше сказати.
26. Вітати з досягнутими успіхами – а хіба можна вітати з успіхами, яких не досягнуто?
27. Все рівно – якщо треба сказати про байдужість чи незалежність від чогось, потрібно вживати *все одно*; синонім – *незалежно від*.
28. Говорити на українській – говорити українською.
29. Допускати помилку – припускатися помилки.
30. Згідно розкладу – згідно з розкладом, відповідно до розкладу.
31. Зігнути ноги в колінах – ноги згинають тільки в колінах, навіщо тут оце займе «коліна»?
32. Зустрінемось у травні місяці. Травень – це вже назва місяця, навіщо дублювати цим словом?

33. Ідучий, бігучий, початкуючий, головуючий – штучні утворення в нашій мові, не властиві для літературних норм.

34. Кожна хвилина часу – хвилина й означає перебіг часу.

35. Користуватися попитом – мати попит.

36. Міроприємство – захід.

37. Нагрузка – незалежно від того, про що саме хочете сказати – фізичне чи моральне відчуття – потрібно вживати слово навантаження.

38. Обалдіти – очманіти.

39. Офіційні документи – документи – це ж і так офіційні папери, навіщо додавати, що вони – документи?

40. Підніматися вгору – якщо підніматися, то тільки вгору! А куди ще?

41. Прейскурант цін – перелік цін.

42. Приймати рішення – ухвалювати рішення.

43. Результати проведених виборів – ніби можна обговорювати результати не проведених виборів...

44. Удачі – не варто бажати співрозмовнику на прощання, краще – *на все добре; всього найкращого.*

45. Хотя – сполучник, який часто вживається у складнопідрядних реченнях з логічною невідповідністю між змістом складових частин. Правильно українською – *хоча* або *хоч*.

46. Явні помилки – очевидні помилки.

* * *

Літня пора – роздолля не тільки для відпочинку, а й «процвітання» суржиків, вживання слів у невласивому, спотвореному стані.

Зверніть увагу на правильне застосування українських слів:

аферист – шахрай, махляр, пройдисвіт;

безопасний – безпечний;

більше всього – найбільш, здебільшого, найімовірніше, понад усе;

блондинка – білявка;

возможность – можливість;

градусник (розм.) – термометр;

жара – спека;

загАряти – загоряти, засмагати;

защитати – захищати;

на рахунок – про, щодо;

наносити удар – завдавати удар;

нападающий – нападник;

находиться, знаходиться – перебувати;

не «болійте за наших» – вболівайте!;

обалдіти – очманіти;

ожидати – очікувати;

ожог – опік;

опасность – небезпека;

отдыхати, віддыхати – відпочивати;

отдых – відпочинок;

получити – отримати.

* * *

Укусна канхвета «Белочька» – це мова базару, Сердючки та недолугого інтернет-видання...
Ответка, печалька, піченька...

Мають же бути якісь елементарні стандарти у ЗМІ? Яка природа того, що в мову тягнуть чужі жаргонізми й просторічні слова? Меншовартість, мовна імпотенція, бідний словниковий запас, низький рівень культури, непереборне бажання говорити «по-модному», як казала славнозвісна Проня Прокоповна. Чи ще є якась причина?..

Пригадайте слова класиків!



СЛОВНИК НАГАДУВАНЬ

Неправильно

Правильно

- А -

автопогрузчик
а іменно
арбуз
арменін
Арменія

автонавантажувач
а саме
кавун
вірменин
Вірменія

- Б -

бабочка
бабушка
багаточисельний, багаточисленний
балувати
банкрот
бастувати
безбілетний пасажир
безграмотна людина
беззаперечні докази
безналічний
безопасний
без толку
безумний
бессрочний
бистро
битком набитий
битком набито
білетна каса
більше всього
більше чим
ближайший
бігло ознайомитися
бігло читати
біжучий рік
блінчик

метелик
бабця, бабуся, бабуня
численний
розпещувати
банкрот
страйкувати
безквитковий пасажир
неграмотна людина
неспростовні докази
безготівковий
безпечний
даремно, марно, без пуття
божевільний, скажений
безстроковий
швидко
вщерть наповнений, переповнений
повно-повнісінько, напхано, напхом
напхано
квиткова каса
найбільше, понад усе, більше за все
більше ніж
найближчий
побіжно ознайомитися
швидко читати
поточний рік
млинець



блюдечко
бодрий
болільщик, болільник
болтати язиком
болтовня
больниця
больничний
братський привіт
брачний
бритися
брюки
брючки
бувший
бувший у користуванні
буде сказано нижче
будто
букашка
булавка
бурно
буси
бутилка
буханка хліба

тарілочка
бадьорий
уболівальник
теревенити, молоти язиком, плести язиком
балаканина
лікарня
лікарняний, в офіційному мовленні - листок непрацездатності
братерський привіт, але братська могила
шлюбний
голитися
штани
штанці
колишній
уживаний
скажу згодом (далі)
наче, мов, ніби, немов
комашка, комашина
шпилька
бурхливо
намисто, коралі
пляшка
хлібина, буханець хліба

- В -

варежка
в більшій мірі
в більшості випадків
ввести в склад
ввиду цього
в даний момент
в даному випадку
в двох словах
в деякій мірі
в добру путь!
вдруг
ведучий (інженер)

рукавичка
більшою мірою
здебільшого
ввести до складу
через це
у цей момент
у цьому разі, у цьому випадку
двома словами
деякою мірою
щасливої дороги!
раптом
провідний (інженер)

великан
венгерський
Венгрія
Вєна
вечером
в залежності
взамін
взаперті
в значній мірі
взяти напрокат
взятка
взяточник
виводи
видержка з протоколу
визивати
визов

вийти з себе

виключатель
виключати світло
вилка
винімати
виносливий
винуватий
виписка з протоколу
вип'ялити очі
висказуватися
вищий учбовий заклад
віддихати
відзив
відказуватися
відклонити пропозицію
відкривати книжку
відкритка
відложити засідання
відмінити
від несподіванки

відноситися легковажно

велетень
угорський
Угорщина
Відень
ввечері
залежно
замість
під замком
значною мірою
випозичити
хабар
хабарник
висновки
витяг з протоколу
викликати
виклик
втратити витримку (самовладання),
дратуватися
вимикач
вимикати світло
виделка
виймати
витривалий
винний
витяг з протоколу
витріщити (виричати, вилупити) очі
висловлюватися
вищий навчальний заклад
відпочивати
відгук
відмовлятися
відхилити пропозицію
розгортати книжку
листівка
відкласти засідання
скасувати
з несподіванки
ставитися легковажно, легковажити,
злегковажити



відповідно з наказом (ухвалою)
відпочивший
відправна точка
від радості
відстань від мене
підток
від часу до часу
відчислення
відчитати за провину
відчитатися
військова підготовка
вірна думка
віршовка
вішалка
в його честь
в кінці кінців
вкладати інвестиції
включати світло
включати телевізор
в кращому випадку
вкругову
вкусний
в минулому році
в міру можливостей
вмішуватися
в молоді роки
в найближчий час
в недалекому майбутньому
в недалекому минулому
внештатний
внедряти
вобщє
в общем
водітьє
водочний
возраст

відповідно до наказу (ухвали)
той, хто відпочив, відпочилий
початок
з радості
відчепись від мене
підплив
час від часу
відрахування
вчитати (кому), вишпетити (кого)-
прочитати мораль
прозвітувати
військовий вишкіл
слухна думка
мотузка
вішак
на його честь
зрештою, врешті-решт, кінець
кінцем
вкладати кошти
вмикати світло
вмикати телевізор
в найкращому разі (випадку)
навколо, по колу
смачний
торік, минулого року
на скільки можливо
втручатися
замолоду
незабаром, невдовзі, найближчим
часом
незабаром, невдовзі
зовсім недавно
позаштатний
впроваджувати
взагалі
загалом
водій
горілчаний
вік

волни
волокита
воплощати
воротнік
воротнічок
восемдесят
воспитувати
в остаточному рахунку
в певній мірі
в першу чергу
в повній мірі
в разі необхідності
вредний
в рівній мірі
в розстрочку
вроді
всезможний
все рівно
в силу обставин
в стані сп'яніння
всього доброго
в якому смислі

гардеробщиця
гвоздь
Германія
головний
гладити (білизну)
глазний
глиба
гнильйо
говядина
годовщина
головка
головокружіння
голосьод
горбушка

хвили
тяганина
втілювати
комір
комірець
вісімдесят
виховувати
у кінцевому підсумку
певною мірою
насамперед, передусім
повною мірою
коли буде потреба
шкідливий, поганий
порівну
у кредит, на виплат
як, ніби, на зразок, наче
всезможний
байдуже, однаково
через обставини, з огляду на
обставини
в нетверезому стані
на все добре
в якому значенні (сенсі)

- Г -

гардеробниця
цвях
Німеччина
головний
прасувати (білизну)
очний
брила
гниль, гнилизна
яловичина, воловина
річниця
голівка
запаморочення
ожеледиця
окраєць, крайчик, крайчик, цілушка



горка
горлишко (людини)
горлишко (гличика)
горнична
горніст
город
городський
горсть
горшок
гостинниця
готовити
градусник
гражданський одяг
гречневий
громадянський шлюб
грудінка
грузчик
грузити
грузовик
гусиний

гірка
горлечко
вінця
покоївка
сурмач
місто
міський
жменя, пригоршня
горщик
готель
готувати
термометр
цивільний одяг
гречаний
цивільний шлюб
грудинка
вантажник
вантажити
вантажна машина, вантажівка
гусячий

- Д -

давайте напишемо
давайте привітаємо

давати добро

давати клятву
давати показання
дай Бог здоров'я
давлення (кров'яне)
даже
дальнобойний

даром

дважди
два відсотка (дня, мільйона)
два роки назад
25,3 відсотків
два ненормативних вислови

напишімо
привітаймо
схвалювати, підтримувати,
погоджуватись, згоджуватись
присягати
свідчити
дай Боже здоров'я
тиск (кров'яний)
навіть
далекобійний
даремно (витрачати сили); задурно,
безкоштовно (отримати річ)
двічі, два рази
два відсотки (дні, мільйони)
два роки тому
25,3 відсотка
два ненормативні вислови

двойочник
дворнік
двох
двохкомнатний
денна виручка
день за днем
деякий час
девочка
дєдушка
детська коляска
детська площадка
детський приют
диван-кровать
диву дається
дира, дирка
дирижор
диктовка
дискутувати
дишло
діватися
діюче законодавство
для наглядності
днівальний
добавити
добавляти
добитися результатів
довіреність
довірливий
до востребовання
договоритися
догожати
дозировка
доказувати теорему
доклад
докладувати
долг
долгосрочний
должна

двійочник
двірник
двох
двокімнатний
денний виторг
день у день
якийсь час
дівчина, дівчинка
дідусь, дідуньо
дитячий візок, візочок
дитячий майданчик
дитячий будинок, сиротинець
диван-ліжко
не надивується
діра, дірка
диригент
диктування
дискутувати
дишель, дишля
щезати, зникати
чинне законодавство
для унаочнення (увиразнення)
днівальний
додати
додавати
домогтися (досягти) результатів
доручення
довірливий
до запитання
домовитися, дійти згоди
догоджати
дозування
доводити теорему
доповідь, повідомлення
доповідати
обов'язок
довгостроковий, довготерміновий
повинна

должність
дома
до оснований
допустим
дорога ціна
дорожка
досита
доска
до цих пір
древні народи
дрожжі
друга сторона медалі
другим разом
другими словами
друг друга знати
дрябла шкіра
дубльонка
дьоргати

екіпіровщик

єдинодушно
єжев'їка
єле
є смисл

жалоба
жарений
жарке
жати (на кнопки)
железнодорожний
железнодорожник
желудок
жемчужний
жемчуг
женщина
жесть

посада
вдома
вщент
припустимо
висока ціна
доріжка, хідник
вволю, досхочу
дошка
досі
стародавні (давні, прадавні) народи
дріжджі
зворотний (інший, другий) бік
медалі
іншим разом
інакше кажучи, іншими словами
один одного знати
в'яла шкіра
шкірянка
шарпати, смикати

- Е -

екіпірувальник

- Є -

одностайно
ожина
ледве, ледь
є рація, є сенс

- Ж -

скарга
смажений
печеня
тиснути (на кнопки)
залізничний
залізничник
шлунок
перловий
перли
жінка
бляха

жестяний
жжога
жила площа
жовтуха
жодним чином
жорсткий контроль
жорсткі рамки
жулік

бляшаний
печія
житлова площа
жовтяниця
аж ніяк
суворий контроль
вузькі рамки
шахрай

- 3 -

забастовка
забастовщик
забивчивий
забор
забота
за браком часу
завернути в папір
завидувати
зависть
завідуючий кафедрою
завірити підпис
завітний
завтрак
заготовщик
за границею
заграничний
загружений
здіяяти
заказ
заказати
заказний лист
заключення
заключити договір
закройщик
закрома
закупочний
залишити в спокої
залишитися без змін

страйк
страйкар
забудькуватий
паркан (тин, огорожа)
турбота
через брак часу
загорнути в папір
заздрити
заздрість
завідувач кафедри
засвідчити підпис
заповітний
сніданок
заготівельник
за кордоном
закордонний
завантажений
залучити
замовлення
замовити
рекомендований лист
висновок, закінчення
укласти угоду, підписати договір
закрійник
засіки
закупівельний
не турбувати, дати спокій, дати
чисту годину
не зазнати змін



заложити
замешкатись
замужем
заніматися
за останній час
западня
запчасті
зап'ятнаний
засипати пізно
заслуговує уваги
заставляти (вчитися)
захищати свою точку зору
захлопнути двері
зачим
зачот
зберкасса
зберкнижка
зболтати
зборочний
зверх плану
звонити
згущонка
здавати іспит
здача з суми
з достоїнством
земляніка
зеркало
зйомка
з кожним роком
знати толк (в чому)
знаходиться в безпеці
знімати квартиру
знобить
зонт
з тих пір
з усіх ніг

ігровий

закласти
забаритись
заміжня
займатися
останнім часом
пастка
запчастини
заплямований
засинати пізно
вартий уваги
примушувати (вчитися)
стояти на своєму
зачинити (хряпнути дверима)
навіщо
залік
ощадкаса
ощадкнижка
збовтати
складальний
понад план
дзвонити
згущене молоко
складати іспит
решта
з гідністю
суниця
дзеркало
знімання, фільмування
щороку
розумітися (на чому)
бути в небезпеці
винаймати квартиру
морозить
парасоля
відтоді, з (від) того часу
щодоуху, з усієї сили

- І -

гральний

ігрушка
із закритими очима
ізвращати
іменно так
іначе
іногда
іностралець
іностранный
іноязычний
інтелегент
інцидент
іншими словами
іскренний
існуюча криза
ісполнітельний
ітак
і так даліше
іти по вулиці

їда

йожик
йолка

кажеться
каждий
каменщик
капля
капризный
карман
картофельный
картошка
касаться
касір
качеля

іграшка, забавка
із заплющеними очима
перекручувати (слово),
спотворювати (думку)
власне так
інакше
іноді
іноземець
іноземний
іншомовний
інтелігент
інцидент
інакше кажучи
щирий
сьогоднішня (сучасна), теперішня
криза
виконавчий, сумлінний
отже, таким чином
і так далі
іти вулицею

- ї -

- й -

- к -

їжа

їжачок
ялинка

здається
кожний, кожен
муляр, каменярь
крапля
вередливий
кишеня
картопляний
картопля
стосуватися (чогось); доторкатися
(до чогось)
касир
гойдалка



квитки продаються
керосин
керуючий відділом
кидатися у вічі
кинжал
кинутися у вічі
кирпіч
кислород
кладбище
клубніка
ключове (завдання)
книжний
ковйор
коврижка
коврова дорожка
когті
кожний раз
колечко
кольцо
командировка
командуючий армією
компроментувати

кому не лінь

конечно
константувати
коньки
копірка
корзина
корочка
косичка
костний
котрий
кошелек
коротше кажучи
кража
крайні міри

квитки можна придбати
гас
керівник відділу
впадати в очі
кинджал
впадати у вічі (в око)
цегла
кисень
кладовище, цвинтар
полуниця
головне, важливе (завдання)
книжковий
килим
медяник
килимова доріжка
кігті
щоразу
перстеник, перстенець
перстень
відрядження
командувач армії
компрометувати
кому тільки забажається, кому не
ліньки, хто тільки захоче, хто не
лінується
звичайно
констатувати
ковзани
калька
кошик
шкірочка
кіска
кістковий
котрий
гаманець
якщо коротко, то
крадіжка
надзвичайні заходи

крановщик
красавіца
красити
кращі з кращих
креветочний
круглодобово
куди не йшло
кружевний
кружка
кружок
крупний
куда
куди не йшло
кукла
кукуруза
кукурузний
купля-продажа
купляти
куриний
куча

кранівник
красуня
фарбувати
найкращі з-посеред інших, перші
серед найкращих
креветковий
цілодобово
добре, гаразд, нехай (хай) уже так
мереживний
кухлик, горнятко
гурток
великий, видатний, значний
куди
добре, гаразд, нехай (хай) уже так
лялька
кукурудза
кукурудзяний
купівля-продаж
купувати
курячий
купа

- Л -

лагер
ладити між собою
ладоня
лакомство
ландиш
лапонька
лезвіє
лента
лестнічна клітка
лихорадить
лишати (слова)
лишній
лікарство
лікйор
лімітований
лінтяй

табір
жити у згоді (у злагоді, без чвар)
долоня
ласощі
конвалія
голубонька, ясонька
лезо, бритвочка
стрічка
сходова клітка
лихоманить, морозить
позбавляти (слова)
зайвий
ліки
лікер
лімітований
ледар



лісозаготівка
лісополоса
ліфтьор
лічити (хворого)
лічно
любий
любимець
любимий співак
любимиця
любо подивитись
льготи

лісозаготівля
лісосмуга
ліфтер
лікувати (хворого)
особисто
будь-хто, будь-який, який-небудь,
всякий, кожний, перший-ліпший
улюбленець
улюблений співак
улюблениця
є на що подивитись
пільги

- М -

майський
малиш
малолетка
мальчик с пальчик
медвідь
мелькнути
мельком
мені кається
мені повезло
менша половина
металічний
металолом
мелочь
мех
між іншим
міроприємство
мішає працювати
мнима угода
мова йде
молодожони
морковка
мрамор
мраморний
між тим
мішати (працювати)

травневий
малий, малюк
малолітній
хлопчик-мізинчик
ведмідь
майнути, промайнути
побіжно, між іншим
мені здається
мені пощастило (поталанило)
менша частина
металевий
металобрухт
дрібні, дрібняки, копійки
хутро
принагідно
захід, справа
заважає працювати
фіктивна (нереальна) угода
йдеться (про що)
молодята, молоде подружжя
морквина, морквинка
мармур
мармуровий
тим часом
заважати (працювати)

молодчина
моча
мочовий пухир
мужський
мускули
мусор
мусорник
м'який
м'явкати
м'яв-м'яв

молодець
сеча
сечовий міхур
чоловічий
м'язи
сміття
смітник
м'який
нявкати
няв-няв

- Н -

навик, навик
навоз
наволочка
нагрузка
надвигатися
на днях
надобність
надоїдати
на дому
нажимати
на заключення
на зворотній стороні
на ісході
наказати
накінець
накладною платою
налажений
належить зробити
налог
намікати
нанести шкоди
наоборот
на перших порах
напечатаний
напор (води)
направляти

навичка, навички
гній
пошивка
навантаження
насуватися
цими днями
потреба
набридати, обридати, надокучувати
вдома
натискати
на закінчення, наприкінці,
підсумовуючи
на звороті
обмаль, трохи, мало
покарати
нарешті
післяплатою
налагоджений
слід (треба) зробити
податок
натякати
завдати шкоди
навпаки
спочатку
надрукований
тиск (води)
скеровувати, звертати, спрямовувати



напролом
на протязі (тижня, року)
напряму
нарочно
наряд
насікомі
насморг
настільний
настоювати (на своєму)
наступні факти
нахвувати
находити

не вартує уваги

невільно сказав
не віриться
невпопад говорити
не в силі
негодуювання
не грає ніякої ролі
не дивлячись на...
недостаток
не заможем
нездоровиться йому

нема необхідності

нема смислу
не мати відношення до справи
не можна обійти мовчанням
ненав'ижу
непонятно
не по собі
неприродний
не приходитьсь
нерадивий працівник
не рахуючись (з чим)
нерушимість
не становить проблеми

пробоєм
упродовж, протягом (тижня, року)
просто
навмисне
вбрання
комахи
нежить
настільний
наполягати (на своєму)
такі (отакі) факти
нахвувати
знаходити
не заслуговує на увагу (уваги), не
вартий уваги
мимоволі сказав
не ймемо віри
не до ладу (не до речі) говорити
нам не під силу, нам не сила
обурення
не має ніякого значення
незважаючи на...
вада, хиба, недолік, огріх
незаміжня
він нездужає
немає потреби, не треба, не варто, не
слід
нема (немає) рації (сенсу)
не стосуватися справи
не змовчати
ненав'иджу
незрозуміло
ніяково, незручно
непридатний
не доводиться
недбалий працівник
незважаючи, не вважаючи (на що)
непорушність
не важко

нести відповідальність
нести збитки
неудобно
ні гу-гу
ніхто інший
ногті
ножка
ножиці
ноль
носитель
носить прізвище чоловіка
носки
нуждатися

бути відповідальним
зазнавати збитків (втрат), мати збитки (втрати)
незручно, не випадає
ані чичирк, ні пари з вуст
більше ніхто
нігті
ніжка
ножиці
нуль
носій
має прізвище чоловіка
шкарпетки
потребувати матеріальної допомоги, поради

- О -

обезболюючі засоби
обезжирене молоко
обезоружити
об'єм валової продукції
об'єм робіт
обжалувати
обільний
обіщати
облако
область
область застосування
облачний
облегчити
обнаружити
обнищення
обов'язково прийду
обої
обоїх, обоїм
оболочка
обосновати
оборудувати
обрадувати

знеболювальні засоби
знежирене молоко
обеззброїти
обсяг валової продукції
обсяг робіт
оскаржити
рясний, сильний, численний
обіщати
хмара
галузь (виробництва), сфера (науки)
сфера застосування
хмарний
полегшити
виявити
зубожіння
неодмінно прийду
шпалери
обох, обом
оболонка
обґрунтувати
обладнати
втішити



обув	взуття
обувний	взуттєвий
обходчик	обхідник
общественний	громадський
об'ява	оголошення
об'явити	оголосити
об'яснити	пояснити
ограбити	пограбувати
один в один	добірний
один і той же	той самий
одівати	одягати
одіяло	ковдра
одобрити	схвалити
одуматись	схаменутися, отямитися, спам'ятатися
озаглавити	назвати
оказати допомогу	надати допомогу
опасний	небезпечний
опинитися в дурнях	пошитися в дурні
опознавальний	розпізнавальний
опреділити	визначити
опровергати	спростовувати
осадки	опад
осадок	осад
освоїтись	призвичаїтись, звикнути до...
осмотр	огляд
особняк	власний будинок
остальні	інші
остановка	зупинка
особиста справа (у відділі кадрів)	особова справа
отбойний	відбійний, вибійний
отвѳортка	викрутка
открытка	листітка, карточка
оточуюче середовище	навколишнє середовище, довкілля
отпуск	відпустка
отримати освіту	здобути освіту
охватити	охопити
охота	полювання, лови

оціночний
ошибочно

оцінний
помилково

- П -

падати в обморок
пайка
пайщик
палочки
парикмахер
паспортістка
пасти смертю хоробрих
паяльщиця
перегружений
перекличка
переключатель
переписка
переписуватися
перерив
переросход
пересажувати
перетворювати в життя
перехресток
перечень
перечислити
перчатка
перше всього
першим ділом
печоночний
пирожок
підготувати
піджелудочна залізна
під кінець
підложити
піднімати проблему
піднос
підодіяльник
підписатися на газету
підписка

непритомніти (втрачати свідомість)
паяння
пайовик
палички
перукар
паспортістка
полягти як герой
паяльниця
перевантажений (роботою),
переповнений (транспорт)
переклик
перемикач
листування
листуватися
перерва
перевитрата
пересаджувати
втілювати в життя
роздоріжжя, перехрестя
перелік
перелічити, перераховувати
рукавичка
перш за все, насамперед
насамперед, передусім, щонайперше
печінковий
пиріжок
підготувати
підшлункова залізна
наприкінці, наостанку
підкласти
порушувати проблему
таця
пішва
передплатити газету
передплата



підростаюче покоління
підходящий
під стать
пітательний
пішком
пішла по справах
планівка
платочок
плащ-палатка
плісіровка
плодотворний
плотник
побіда
побідити
побідний
побритися
повальний
повинуватися
повістка денна
повод
повредити
по всім правилам
по всякому поводу
подавляюча кількість
подарити
подарок
подарочний
по дешовке
подивитися фільм
по ділам служби
подорожати
подоходний податок
по-другому
пожилий
по закінченні
по закону
по замовленню

юнь, молодь
відповідний, слушний, придатний
до пари
поживний
пішки
пішла у справах
планування
хусточка, хустинка
плащ-накидка, плащ-намет
плісе
плідний
тесляр
перемога
перемогти
переможний
поголитися
суцільний, поголовний
коритися (кому), слухати (кого)
порядок денний
привід
(по)шкодити
за всіма правилами
з усякого приводу
переважна кількість
подарувати
подарунок, гостинець
подарунковий
дешево
переглянути стрічку
у справах служби
подорожчати
податок з прибутку, прибутковий
податок
по-іншому
старшого віку, в літах
закінчивши
за законом
на замовлення

по запрошенню
позвати
позвонити
по змісту
по імені і по батькові
пока
пока (прощання)
по крайній мірі
покрасити
полднік
положити
полоска
получається
получати
получка
Польща
помимоволі
по можливості
по необхідності
понятно
попасти в аварію
попередити пожежу
попередити хворобу
пополам
по понеділках
по порядку
по пошті
попугай
попугайчик
по просьбі
порядка сто осіб
порчений
поскользятис
последній
посне масло
поставляти
поставщик

на запрошення, за запрошенням
покликати
подзвонити
за змістом
на ім'я і по батькові
пок
будь здоров, бувай
принаймні, щонайменше
пофарбувати
полуденок, підвечірок
покласти
смушка, пасмо
виходить, вдається
отримувати, одержувати, діставати
зарплата, платня
Польща
мимоволі
якщо можливо
з (конечної) потреби
зрозуміло
потрапити в аварію
запобігти пожежі
запобігти хворобі, відвернути
хворобу
наполовину, по половині
щопонеділка
по черзі, послідовно
поштою
папуга
папужка
на прохання
приблизно сто осіб
зіпсований
послизнутися, посковзнутися
останній
олія
доставляти, постачати
постачальник



постановка питання
постійно діюча виставка
посторонній

поступати

поступила заява

посуда

посьолок

по тій причині

потрохи

по формі

похожий

по цьому поводу

почасовий

почва

почка

почому

почті

по якому питанню

поясниця

пояснююча записка

правити бал

правка

предвидіти

предохранитель

предписання

предсідатель

пред'явити

прецедент

прибильний

прибори

привичка

пригати

приглашати

пригнути

приговор

при допомозі

признавати

підхід до питання

постійна виставка

сторонній

вступати (до вузу), чинити
(благородно), надходити (про товар)

надійшла заява

посуд

селище

тому, через те

нутрощі, тельбухи

за формою

схожий (на кого), подібний (до кого)

з цього приводу

погодинний

ґрунт

нирка

скільки коштує, по скільки

майже

у якій справі

поперек, крижі

пояснювальна записка

порядкувати

виправлення

передбачити

запобіжник

припис

голова

подати

прецедент

прибутковий

прилади

звичка

скакати

запрошувати

стригнути

присуд, вирок

за допомогою

визнавати

признак
приїжджати
прийомний
прийомщик
приймати до відома
приймати до уваги
приймати міри
приймати резолюцію
приймати рішення
приймати участь
прийти в голову
прийти до висновку
прийшла удача
прийшлося
прикласти зусиль
приложеніє
приміняти
при необхідності
принімати
приносити вибачення
приносити шкоду
принуждати
принципальний
при першій можливості
приступати (до чого)
присядьте
при таких умовах
приусадебний
приходить на думку
приходиться працювати
прихожа
прицеп
приют
прівет
пробіли
пробка (до пляшки)
провірка
провіряти

ознака
приїжджати
приймальний
приймальник
брати до відома
брати до уваги
вживати заходів
ухвалити резолюцію
вирішувати
брати участь
спастися на думку (на гадку)
діти висновку, зробити висновок
пощастило, поталанило
довелося
докласти зусиль
додаток
застосовувати
якщо є потреба
приймати
просити вибачити, перепрошувати
завдавати шкоди
примушувати, силувати
принциповий
при першій нагоді
розпочинати (що)
прошу сідати; сідайте, будь ласка
за таких обставин, у таких умовах
присадибний
спадає на думку
доводиться працювати
передпокій
причіп
притулок
привіт, здоров (як вітання)
прогалини
корок
перевірка
перевіряти



провода
продавщиця
продажа
продвигатися
прожиточний
проїзводство
прораб
просипатися
просквозити
прослойка
простиратися
простіше всього
простіший простого
просто-напросто
просторний
протирічити
профсоюз
профсоюзний білет
прочий
прошлий
пуговичка
пуля
пустяк
пчола
пшонний
пятно
п'яťорка

радувати око
ранком
рахувати, що
реєстратура
реєстрація
регулювщик
редіска
резина
ремень

дроти
продавець, продавчиня
продаж
просуватися
прожитковий
виробництво
виконроб
прокидатися
протягнути
прошарок
тягнутися, сягати
найпростіше
найпростіший, простісінський
просто, всього-на-всього, запросто
просторий
суперечити
профспілка
профспілковий квиток
інший
минулий
гудзичок
куля
дурниця (пусте)
бджола
пшоняний
пляма
п'ятірка

- Р -

тішити око
зранку, вранці
вважати, гадати, думати, міркувати,
що
реєстратура
реєстрація
регулювальник
редиска, редька
гума
ремінь

ремешок
ремонтіувати
решотка
ржаний
рижий
рискувати
ричаг
рідко траплятися
річний транспорт
рішаючий
рішити задачу
робити уборку
Ровно
роговиця ока
роди
родильний будинок
рожениця
розбалуваний
розвал
розвернутий
розвісний
розводящий ключ
розжати
роздається голос
роздягалка
розкрити книгу
розмова продовжується
рознічна ціна
розположення
розпорядження
розсосатися
розсрочка
розстроєний
розсуджати
росходи
рубашка

ремінець, ремінчик
ремонтувати
грати
житній
рудий
ризикувати
важіль
зрідка траплятися
річковий транспорт
вирішальний
розв'язати, вирішити задачу
прибирати
Рівне
рогівка ока
пологи
пологовий будинок
породілля
розпещений
розпад
розгорнутий
на вагу
розвідний ключ
розтиснути, розтулити (руку),
розціпити (зуби)
розлягається, лунає голос
роздягальня
розгорнути книгу
розмова триває
роздрібна ціна
розміщення
розпорядження
розсмоктатися
кредит
засмучений (про людину),
розладнаний (про апарат)
розмірковувати
видатки, витрати
сорочка



рукою подати
руль
рядишком, рядом

поблизу, недалеко (ходити)
кермо
поряд, поруч

- С -

саме важне
саме головне
саме по собі
самий необхідний
сєльодка
сиворотка
сильна нежить
система налогів
складати договір
скора поміч
скорняжний
скритий недолік
слідуючий
слой
снабженець
соціальне положення
сочний
сочувувати
співпадати
співпадіння обставин
співставляти
співшукач (наукового звання)
СПІД
сплетні
сплошний
спорити
спортитися
справа в тому
справа тонка
справка
справочний

спроба осмислити

найважливіше
найголовніше, найважливіше
само собою
конче (вкрай) потрібний
оселедець
сироватка
сильний нежить
система оподаткування
укладати договір
швидка допомога
кушнірський
прихований недолік
наступний, такий
шар
постачальник
соціальне становище
соковитий
співчувати
збігатися
збіг обставин
порівнювати, зіставляти
пошукувач, здобувач
СНІД
плітки
суцільний
сперечатися, змагатися
зіпсуватися
річ у тому (у тім)
справа делікатна
довідка
довідковий
спроба пізнати (з'ясувати собі,
усвідомити, збагнути, розпізнати,
розгадати)

середство
срок
ссуда
ставити до відома
ставити на голосування
ставити намет
ставити на стіл (страви)
ставка (місячна)
стакан
станочник
старий друг
старйо
стекло
стидно
стіральний порошок
стірати
стірка
столова
стража
страйкуючі
странный
страсть
строїтися в шеренгу
стройка
стройний
суматоха
супруг(а)
супруги
суровий
суспільна значимість
сустави
сутки
суточні

засіб, спосіб
строк, термін
позика, позичка
доводити до відома
виносити на голосування
розбивати намет
подавати на стіл
оклад (місячний)
склянка
верстатник
давній друг
старе
скло
соромно
пральний порошок
прати
прання
їдальня
сторожа, варта
страйкарі
дивний
пристрасть
шикуватися в лаву
будова, будівництво
стрункий
метушня, гармидер, біганина
дружина, жінка
подружжя
суворий
суспільна вагомість
суглоби
доба
добові

- Т -

табельщиця
тайно
таким чином
так як

табельниця
таємно
отже
тому що



творог
творожний
тезис
технічка
тим не менше
тіпа
ткань
товщиною
тоже
ток
толкати
топковий
тормоз
тормозити
тоска
тошнота
треба подати наступні документи
требувати

трогати

троїх, троїм
тройка
тряпка
трюхкімнатний
трюхтомний
Турція
тьотя

сир
сирний
теза
техпрацівниця
однак, проте, а також
на зразок
тканина
завтовшки
також, теж
струм
штовхати
розумний, метикуватий
гальмо
гальмувати
туга, сум, нудьга
нудота
треба подати такі документи
вимагати
торкати (пальцем), чіпати,
зрушувати (з місця), зворушувати
(до сліз)
трюх, трюм
трійка
ганчірка, шматина
трикімнатний
тритомний
Туреччина
тітка, тітонька

- у -

у всіх випадках
у всіх місцях
угроза
удалити
удільна вага
ужасно (подобається)
ужасно (виглядає)
ужин

завжди
скрізь, по всіх усюдах
погроза
видалити, вирізати (гланди), вирвати
(зуб), вивести (пляму)
питома вага
надзвичайно, дуже
жахливо, дуже
вечеря

у залежності від
узнати
у значній мірі
узяти себе в руки
укроп
уксус
умоляти
у найближчий час
у найближчі дні
упаковочний
уплатити
у порядку виключення
у свою чергу
у смислі того
уснути
устав
установка (як предмет)
установка (політична)
установлений
устроїти
устроїтись

устройство

уступка
устя (ріки)
у той день
у той час як
утюг
ухожена дитина
у цьому відношенні
у цьому році
участок
учбовий
учот
учотчик
уют
уютно

залежно від
(в)пізнати (знайомого); дізнатися,
довідатися (про подію)
значною мірою, значно
опанувати себе
кріп
оцет
благати
найближчим часом
найближчими днями
пакувальний
заплатити
як виняток
і собі, зі свого боку
у розумінні того
заснути
статут
прилад, пристрій, устаткування
настанова, намір
встановлений
влаштувати, зробити
влаштуватись
влаштування (на роботу); пристрій;
будова (машини); лад, устрій
(державний)
поступка
гирло (ріки)
того дня
тоді як
праска
доглянута (припильнована) дитина
з цього погляду, з цієї точки зору
цього року
дільниця (виробничий підрозділ);
навчальний
облік
обліковець
затишок
затишно



факт на лице
фізична підготовка
фонар
форточка

- Ф -

ось тобі й факт, незаперечний факт
фізичний вишкіл
ліхтар
квартирка

- Х -

халатне ставлення
хватить
хворий туберкульозом
хлопнути дверима
хлопотати
хлопоти
ходатайство
ходіме
хозросчот
холодати
хотять
хоч би що
хранилище
хресні батьки
хрупкий
хрусталь
хрустальний
хто б то там не був

недбале ставлення
вистачить, годі, досить
хворий на туберкульоз, сухоти
grimнути, грюкнути дверима
клопотатися
турботи
клопотання
ходімо
госпрозрахунок
похолодніти
хочуть
хай там як
сховище, сховок, схованка
хрещені батьки
крихкий, ламкий
кришталь
кришталевий
хоч би хто там був

- Ц -

цвітний
це тобі так не пройде
цепочка
циплята
ціла Україна
ціленаправлено

кольоровий (але цвітна капуста)
це тобі так не минеться (не мине)
ланцюжок
курчата
вся Україна
цілеспрямовано

- Ч -

частний
через годину прийду
чердак
черніка
чертьожник

приватний (магазин); частковий,
окремий (випадок)
за годину прийду
горище
чорниці
кресляр

четверть
честь і хвала
чистої води обман
читати про себе
чолка
чугун
чудак
чудакуватий
чудний
чуть не
чуть-чуть

чверть
хвала і шана
чистісінька брехня
читати подумки (у думці, у думках)
чубчик, гривка
чавун
дивак
дивакуватий
чудовий, дивний
мало не
ледь-ледь, трішки, трішечки, мало

- Ш -

шагати
шагом марш
шаловливий
шальна куля
шарикова ручка
швидше всього
шевелити мозгами
шестидесятник
шиповник
шкаф
шкурка
шліфовка
шліфовщик
шляпа
шпакльовщик
штамповка
штамповочний
штамповщик
штик
шуткувати

крокувати
кроком руш, ходом руш
пустотливий, збиточний, нечемний
дурна куля
кулькова ручка
найшвидше, швидше за все
мізкувати, міркувати, думати
шістдесятник
шипшина, свербивус
шафа
шкірка, шкуринка
шліфування
шліфувальник
капельюх
шпаклювальник
штампування
штампувальний
штампувальник
багнет
жартувати

- Щ -

щасливчик
ще би
щебьонка
щенок

щасливець
ще б пак
щебінь
цуцик, цуценя



що б там не сталося
щотка
щотчик

хай там що, хай що буде
щітка
лічильник

- Ю -

юбілей
юбка

ювілей
спідниця

- Я -

яблочний
явка обов'язкова
явна помилка
явне протиріччя
язва (шлунка)
яїчко
яїчний
як можна швидше
як нарочно
як не крути
як ні в чому не бувало
як попало
як правило
ярко
ящик (поштовий)

яблучний
присутність обов'язкова
очевидна помилка
очевидна суперечність
виразка (шлунку)
яйце
яєчний
якнайшвидше
як навмисно
хоч як крути
наче нічого й не було
абияк
як водиться, як заведено, як
звичайно, переважно
яскраво
скринька (поштова)



ВИГОЛОШУЙМО СЛОВА З ПРАВИЛЬНИМИ НАГОЛОСАМИ

Зараз у фейсбуці обговорюється чимало слів із неочевидним наголосом. Обурюються ті, хто був переконаний, що *разом, грошей, часу і судно* – це правильно. Але ж це не так, не за українськими вимогами. Не бійтесь заглядати у словник!

«Не ставайте на проміжок», – каже нам голос у метро. Дехто запитує, чому там неправильно наголошують це слово, і щоразу розчаровуються: це ви неправильно наголошуєте. Літературний наголос у цьому слові на другому складі, як і в похідних прикметниках: «проміжні результати виборів».

Правильна акцентуація – це тяж частина культури мовлення. У нас не фіксований наголос, як у чеській, польській чи французькій мові, тому ніхто не обіцяв, що буде легко. 😊

Запам'ятайте наголошення бодай цих 50 слів:

- | | |
|-------------------|------------------|
| ■ Асиметрія | ■ Наскрізний |
| ■ Бездротівий | ■ Обрання |
| ■ Визвольний | ■ Одноразовий |
| ■ Ваги | ■ Підлітковий |
| ■ Валовий | ■ Пізнання |
| ■ Вимога | ■ Пільговий |
| ■ Випадок | ■ Позаторік |
| ■ Випробування | ■ Проміжок |
| ■ Вірші | ■ Разом |
| ■ Водонепроникний | ■ Ринковий |
| ■ Граблі | ■ Роздрібний |
| ■ Грошей | ■ Русло |
| ■ Довідник | ■ Свєрдло |
| ■ Зазвичай | ■ Спина |
| ■ Зручний | ■ Стовідсотковий |
| ■ Зубожіння | ■ Судно |
| ■ Індустрія | ■ Судовий |
| ■ Кліткови́на | ■ Текстовий |
| ■ Котрій | ■ Течія |
| ■ Куліна́рія | ■ Уподобання |
| ■ Листопа́д | ■ Фаховий |
| ■ Льодовий | ■ Хвалений |
| ■ Мерéжа | ■ Цілодобовий |
| ■ Набо́жний | ■ Ціннік |
| ■ Навза́єм | ■ Цьогоріч |
| ■ Надлі́шок | ■ Чарівний |
| ■ Нажи́во | ■ Ча́су |
| ■ На́клеп | ■ Черговий |

Говорімо правильно!

СПАДЩИНА ПРЕДКІВ ЗАМІСТЬ РОСІЙСЬКИХ ТА ІНШИХ ПРИКАЗОК: УКРАЇНСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ НА КОЖЕН ДЕНЬ



Фразеологізми українською мовою здатні замінити іншомовні приказки.

Красиві українські фразеологізми

Абсолютно всі громадяни України, які вважають себе справжніми українцями, мають знати популярні фразеологізми та їх значення, щоб не лише майстерно володіти рідною мовою, а й наповнити її колоритом незалежного народу.

Запам'ятайте, можна і треба використовувати щодня за будь-яких ситуацій ці фразеологізми. Приклади їх перелічено нижче:

- **аби лихо тихо** – ні в що не втручаючись, проявляючи відстороненість;
- **аби день до вечора** – недбало, мляво;
- **аж брати себе в око** – приваблювати красою, яскравістю;
- **аж виляски йшли** – дуже сильно, з дзвінким звуком;
- **баглаї напали** – не хоче працювати, лінується;
- **бачити смаленого вовка** – потрапляти в неприємні й небезпечні ситуації;
- **бити лихом об землю** – не звертати уваги на неприємності, не опускати руки;
- **брати на кпини** – насміхатися над ким-небудь;
- **вискочити як голий з маку** або **вискочити як Пилип з конопель** – зробити щось недоречне і несподіване;
- **втерти маку (часнику)** – сильно лаяти;
- **вхопити шилом патоки** – зазнати невдачі;
- **годувати жданиками** – обіцяти, але не виконувати;
- **гріти чуба** – виконувати важку роботу;
- **дай Боже ноги, а чорт колеса** – втекти;
- **дрижаки хапати** – дуже сильно мерзнути або нервувати;
- **лебедя рубати** – нести нісенітницю, робити якусь дурницю;
- **мастити салом п'яти** – готуватися до втечі звідкись, відступати від задуманого;
- **мати мухи в носі** – бути гордовитим і задиристим;
- **ні за цапову душу** – даремно, марно;
- **очей у Сірка позичати** – втратити сором, совість, почуття власної гідності;
- **п'яте через десяте** – як попало, як-небудь;
- **як бик посцяв** або **так, ніби бик посцяв** – щось криво виконане;
- **як виросте трава на помості** – ніколи.

Як бачите, такі автентичні цікаві фразеологізми допоможуть вам позначити своє ставлення до події, що відбувається, або до людини, а також висловити власні емоції та відчуття. Популярні фразеологізми, наприклад, "як сніг на голову" або "поперед батька в пекло" знають усі, а ось більш рідкісними виразами користуються одиниці.

ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Аби день до вечора – *абияк, не думаючи про наслідки справи.*
Аж з медом та з маком – *сказати щось облесливо, нещиро.*
Ангельське терпіння – *безмірний і доброзичливий терпець.*
Баглаї бити – *ледарювати, нічого не робити, байдикувати.*
Берега пуститися – *втратити почуття міри.*
Бити лихом об землю – *не зважати на сумні обставини, не журитися.*
Біски пускати – *дивитися на когось грайливо, залицятися.*
Брати (узяти) бика за роги – *сміливо, рішуче братися за справу.*
Брати на кпини – *глузувати, кепкувати, насміхатись з когось.*
Буханцями годувати – *бити.*
В кулак трубити – *бідувати, терпіти нестатки, голод.*
Варити воду – *вередувати, коверзувати.*
Ведмежа послуга – *послуга, яка замість допомоги завдає шкоди.*
Вилами по воді писане – *щось невиразне, непевне, сумнівне.*
Високі пороги – *про небажання приймати когось у свій дім.*
Витрішки продавати – *заглядати без діла, роздивлятися безцільно.*
Водити хліб і сіль – *дружити, підтримувати знайомство.*
Вставляти палиці в колеса – *перешкоджати, заважати кому-небудь у здійсненні чогось.*
Геркулесові стовпи – *крайня межа, крайній пункт.*
Глек (горщик) розбити – *розірвати дружні стосунки, посваритися.*
Гнути шию – *коритися.*
Голос волаючого в пустелі – *заклик, що залишається без відповіді.*
Гомеричний регіт – *нестримний, дуже гучний сміх.*
Гордіїв вузол – *складне переплетіння обставин, заплутані питання.*
Горобина ніч – *темна, буряна ніч із дощем, градом, блискавицями.*
У хвіст і в гриву – *сильно сварити, підганяти, спонукати когось до чого-небудь.*
Давати відкоша – *виявляти рішучу протидію, гостро заперечувати, різко відповідати.*
Далеко куцому до зайця – *про людей або предмети, які подібні, але все ж неоднакові.*
Дамоклів меч – *постійна небезпека.*
Де Макар телят не пас – *далеко, не визначено*
Десята вода на киселі – *про дуже далеку рідню.*
Десята спиця в колесі – *про людину, яка виконує незначну роль у якійсь справі.*
Дірка без бублика – *нічого.*
Дорога килимом – *комусь таланить, легко все дається.*
Езопова мова – *алегоричне висловлення з натяками й недомовками.*
Єрихонська труба – *дуже сильний голос.*
Жданики поїсти – *утратити надію на можливість дочекатися когось чи чогось.*
За холодну воду не братися – *нічого не робити.*
Зав'язати вузлик на пам'ять – *намагатися запам'ятати щось.*
Заварити кашу – *затіяти щось клопінне, що загрожує неприємними наслідками.*
Закрутилась веремія – *галасувати, зчинити крик, колотнечу.*
Закусити вудила – *не відчувати управління, перестати коритися.*
Залити сала за шкіру – *заподіяти багато горя, зла.*
Згущувати фарби – *надміру посилювати, перебільшувати що-небудь.*
Зіходити на пси – *зводиться нінащо.*
Золоте правило – *найкраща в усіх випадках форма поведінки.*
Зорі в калюжах – *надії на краще, незвичайне в буденному.*

Йти до рук – мати хист до якого-небудь роду занять.

Кадити фіміам – улесливо звеличувати, прославляти кого-небудь.

Каїнова печать – братовбивчий злочин.

Кебету мати – бути здібним, розумним.

Кидати бісер свиням – говорити що-небудь людям, які не можуть (або не хочуть) зрозуміти того, про що їм кажуть.

Кинути на поталу – залишити когось напризволяще.

Колос на глиняних ногах – про те, що не має міцної основи.

Коса на камінь зайшла – про гостру суперечку людей, які не поступаються одне одному.

Крокодилячі сльози – про нещире, удаване співчуття.

Лазаря співати (корчити) – скаржитися на долю.

Лебедина пісня – останній вияв таланту, останній вчинок у житті.

Ловити гав – бути неуважним.

Ману пускати – морочити комусь голову, обдурювати.

Мозолити очі – набридати.

На глази брати (піднімати) – кепкувати з когось.

На голову не капає – немає нагальної потреби в чому небудь.

На городі бузина, а в Києві дядько – таке, що не має логічного зв'язку, нісенітниця.

На прою стати – до боротьби.

На рушнику стати – брати шлюб, одружуватися.

На чотири ока – тільки вдвох, один на один, без свідків.

Накивати п'ятами – втекти.

Накрити мокрим рядном – накинутися на кого-небудь із погрозами, докорами.

Наріжний камінь – основа чогось, найважливіша деталь чого-небудь.

Наче у вусі – тихо.

Не в тім'я битий – тямущий, мудрий, метикуватий.

Не лізь поперед батька в пекло – не поспішай, поступися старшим.

Не тільки світу, що у вікні – не одна втіха, вихід із становища.

Небо прихилити для когось – прагнути зробити для кого-небудь більше, ніж це можливо.

Неначе в молоці дитина – про кого-небудь, хто живе в розкошах, достатках; про когось дуже успішного.

Нижче трави ходити – про людину скромну, тиху, боязку; про почуття остраху.

Ні складу ні ладу – безладдя.

Обдерти як липку – забрати силою що-небудь у кого-небудь, пограбувати.

Олімпійський спокій – урочисто байдужий, велично незворушний, незмінно врівноважений.

Оскому набити – почувати відразу до чогось; набриднути.

Палицею кинути – дуже близько.

Пахне смаленим – загрожує небезпека.

Піррова перемога – сумнівна перемога; перемога, яка не виправдовує жертв.

Покласти до серця – завжди пам'ятати.

Порости в пір'я – змужніти, набратися сил.

Починати від Адама – розповідати про що-небудь здалека, із самого початку, не з головного.

Розказувати сон рябої кобили – говорити неправду, нісенітниці; вигадувати.

Розрубати гордіїв вузол – швидко, прямолінійно й рішуче вирішити запутане питання, складну справу.

Сади Семіраміди – велична, масштабна архітектурна споруда.

Сам Бог велів – вдало, влучно; так, як треба.

Світ за очі – далеко; щоб не бачити.

Святая святих – про що-небудь найзаповітніше.

Сісти в калюжу – зазнати невдачі.

Сісти на шию – робити щось за рахунок іншого, докучати.

Смалити халявки – залицятися, загравати.

Сміятися на кутні – плакати.

Ставити на карб – звинувачувати когось у чому-небудь.

Танцювати від пічки – бачити в чому-небудь першопричину, початок чогось.

Тиха вода греблі рве – про зовні тиху людину, здатну на вчинки, яких ніхто від неї не чекає.

Хоч в око стрель – дуже темно.

Хоч греблю гати – дуже багато.

Хоч до рани прикладай – про добру і лагідну людину.

Хоч з лица воду пий – дуже вродливий.

Хоч мак сій – дуже тихо.

Хоч трава не рости – абсолютно байдуже.

Червоною ниткою проходить – наскрізна думка, основний намір.

Яблуко розбрату – причина сварки, ворожнечі.

Яблуку ніде впасти – людно.

Як горох при дорозі – про беззахисну людину.

Як медом мастити – говорити улесливо, головню нещиро.

Як мокре горить – дуже повільно, ледве-ледве.

Як у Христа за пазухою – почуватися спокійно, затишно.

ЯК ЖЕ ГОВОРИТИ ПРАВИЛЬНО?



"ДОЛУЧАТИСЯ" ЧИ "ДОЄДНУВАТИСЯ"

Останні роки в Україні спостерігається значне зростання інтересу до української мови. Все більше українців переходять на спілкування рідною мовою у повсякденному житті, але ще досі вживають неправильні слова або на суржику, чи на російській. Стосується це і слова "долучатися".

Але є і ще одне українське слово "доєднуватись". Про це літературна редакторка української мови Ю. Мороз розповіла в ексклюзивному інтерв'ю "Телеграфу" під назвою **"Неочікувано про мову: чому доєднуватися можна, а ходити за продуктами – ні"**. Вона пояснила, чи є помилка у вживанні цього слова.

"Я вважаю, що це взагалі не помилка. Цього слова не фіксують словники, але воно утворене абсолютно природно. По суті, ми стали свідками виникнення нового слова. У нас же є приєднуватися і прилучатися, а також є "долучатися", то чому ж не можна вжити і "доєднуватися"? Якби це було якесь скальковане з російської слово чи недолугий англіцизм, то я б рекомендувала уникати його, а от **"доєднуватися"** цілком українське, утворене за допомогою префікса до- і дієслова "єднатися", – каже вона.

Деякі письменники-сучасники вживають це слово:

- Поступово до гурту доєднувалися юристи, письменники, не стали цуратися ділові люди, небайдужі української справи... (*Іван Корсак*).
- Йшли уздовж берега. До них доєднувалися люди в інших місцях (*Владислав Івченко*).
- ...Зупинка біля генерала Бойнебурга та фельдмаршала поручника Маловеца – і саме в цьому місці до натовпу доєдналися ми: Аделя [...], Петро [...] та я з малим знайдою [...] (*Софія Андрухович*).

Більше того це слово використовував перший український Президент Михайло Грушевський:

- До езекуцій Самойловича і Дорошенка, московських, татарських і турецьких доєдналися ще й польські: Польща, яка спочатку не опротестувала приєднання Правобережної України до Лівобережної, виступила тепер з претензіями й вислала військо.

Можна побачити і в сучасній перекладній літературі:

- До хору доєдналися ще двоє із лісової хаші (*Террі Пратчетт. "Морт"*).
- Нез'ясоване колективне безумство, що примушує людей доєднуватися до примарного почту, що летить по небі (*Анджей Сапковський. "Відьмак"*).
- А за милю, в них за спинами, в терміналі, двоє чоловіків доєдналися до третього в зеленій автівці (*Стівен Кінг. "Та, що породжує вогонь"*).

"Отже, я особисто не маю нічого проти цього слова й не вважаю, що його вживати помилково", – каже літературна редакторка.

ЯК ГРАМОТНО ДЯКУВАТИ ЛЮДЯМ?

Тільки не "велике дякую»!



Можна легко помилитись під час побудови словосполучень

В українській мові подякувати можна словами "дякую" та "спасибі". Вони обидва є нормативними.

При цьому слово "дякую" є більш давнім. Про це літературні редактори української мови постійно наголошують у своїх рекомендаціях:

"СПАСИБІ" ЧИ "ДЯКУЮ": ЩО ВІДОМО ПРО ЦІ СЛОВА.

"Слово "дякую" набагато давніше за "спасибі", уперше його зафіксували 1433 року. Панує думка, що "дякую" в українську мову прийшло з німецької (*danke*) через посередництво польської (*dziękuję*). Однак корені цього слова сягають ще часів Римської імперії, адже давньонімецьке слово *denken* споріднене з латинським *tongeo* – "знаю" (їхнє початкове значення тісно пов'язане з іменником "думка", бо тоді люди мислили так: "ви мені зробили добро, я думаю, я пам'ятаю про це")", – пояснює одна з відомих мовознавиць Мороз

Майже в усіх германських мовах є слова з коренем "дяка":

danke – німецька;

thank – англійська;

dank – нідерландська;

tak чи *takk* – скандинавські.

Є такі слова також у західнослов'янських мовах. Наприклад, *děkuji* у чехів, *dziękuję* у поляків чи *ďakujem* у словаків. А наші сусіди білоруси дякують, кажучи "дзякуй".

"Слово "спасибі" децю молодше, у писемних пам'ятках його фіксують із XVI століття. Воно утворилося внаслідок злиття й фонетичної видозміни давньоруського вислову *спаси Богъ* – "нехай спасе Бог". Походження цього слова спільнослов'янське, тому воно не є калькою з російської мови. Крім того, "спасибі" зафіксоване в словнику Бориса Грінченка, його активно вживали класики української літератури, а також у нас є чимало фразеологізмів з ним", – каже мовознавиця.

ЯК ЖЕ КРАЩЕ ПОДЯКУВАТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ?

Ю.Мороз звернула увагу на поширену помилку. Нерідко українці вживають словосполучення "велике дякую", але це неправильно. Слово "дякую" є дієсловом, тому його не можна супроводжувати прикметниками.

Мовознавці підказують словосполучення, якими за правилами української мови можна правильно подякувати людині: гречно дякую; дуже дякую; красно дякую; вельми дякую; сердечно дякую; щиро дякую.

Що стосується слова "спасибі", то це іменник. Тому його можна вживати з прикметниками. Наприклад, *велике спасибі, щире спасибі* або ж *сердечне спасибі*.

* * *

Чому всі забули це давнє слово? – запитують українці на порталі "Словотвір". Українською це... Одразу 7 варіантів, і серед них є вельми цікаві.

Українська мова неймовірно стародавня і багата, проте багато десятиліть вона утискала, через що було втрачено багато колоритних слів і висловлювань. Наприклад, міцно вкоренилося запозичене слово "дедлайн", яке можна красиво замінити і автентичними словами.

Слово "**дедлайн**" прийшло в українську мову від англійського "*deadline*" (*прямий переклад – "мертва лінія"*) і широко використовується в сучасному світі для позначення крайнього терміну виконання будь-якого завдання. Воно вже так укоренилося, що зустрічається у Великому тлумачному словнику сучасної української мови.

Проте для позначення того самого поняття є таке призабуте українське слово як "**реченець**" (*наголос на третій склад*).

Надійшов реченець виїзду до війська.

Реченець умовленої сплати вже минув.

Буває, наприклад, і так, що хтось позичить кому гроші, а той не має заплатити чим на реченець, от і продають землю...

Але оскільки слово "реченець" вважається застарілим, запропонуємо також і більш сучасні варіанти для позначення поняття "дедлайн" українською: "*кінцевий термін*", "*крайняк*", "*часоріз*", "*крайчас*" / "*крайдата*", "*строк*".

* * *

Сленгові слова як *чиназес, ауф, рофл, кринж, ізі* часто вживає молодь у реальному та віртуальному житті. І це не робить таким мовцям честі. Але ж вони так звикли (звикли не цікавитись у словниках і застосовують буквально так, як чують)!

Що ж означають *кринж, чиназес, ізі, рофл, ауф* та як їх замінити українською?



ГОВОРІТЬ СОЛОВ'ІНОЮ!

Справді, словник молодіжного сленгу включає десятки слів, які можуть викликати щирий подив і зацікавленість. Проте українська мова багата своїми автентичними словами, тому варто знати, що означають і як можна замінити такі поширені терміни як "кринж", "чіназес", "ізі", "рофл" та "ауф".

Що означає «кринж»

Популяризатор правильної української мови О. Авраменко зазначає, що правильно говорити саме "кринж", хоча більшість молоді кажуть "крінж". Мовознавець нагадує – у словах іншомовного походження після літери "р" пишеться "и".

Кринж – це почуття, коли людина відчуває сором. Вона може відчувати його через свої дії або чужі. У другому випадку також ще кажуть "іспанський сором".

Слово "кринж" походить з англійської мови (*cringe*). Воно перекладається як "зіщулюватися".

Це сленгове слово можна замінити українськими відповідниками. Підбирати їх варто, враховуючи контекст розмови: сором; огида; мерзенність; відраза.

Від слова *кринж* є похідне – "кринжовий". Його варто замінити такими термінами: **стидкий, зніякований або хударний**. Це зокрема рекомендує блогер та популяризатор української мови **Андрій Шимановський**.

Як замінити слово «чіназес»

Одне з найзагадковіших сленгових слів. У нього є декілька значень, проте найчастіше його вживають у таких:

відпочинок чи розвага, що приносить багато позитивних емоцій;
сприятливий результат події або ситуації.

Портал abal.com.ua наводить синоніми до слова **чіназес**: **усе гаразд, усе чудово, кращого не придумаш**. Проте молодь також використовує його на позначення свого піднесеного настрою.

Що таке «ізі» та як його замінити

Це слово походить від англійського *easy*, що означає "легко". Його вживають, коли йдеться про справу, заради якої не треба докладати особливих зусиль.

Існують українські тлумачення, синоніми до сленгового слова **ізі**:

вільно;
легітно;
гладко (гладенько);
завиграшки (заіграшки);
ніпочому (ніпочім);
просто;
сплоха.

В українській мові є фразеологізм "**Як Сірку муху з'їсти**". Він означає: щось дуже легке.

Значення слова «рофл»

Це сленгове слово походить від англійської аббревіатури ROFL – *rolling on the floor laughing*. Перекладається як "зо' сміху качаюся по підлозі". Тобто, слово **рофл** вживається для позначення кепкування з когось.

Замість нього можна сказати:

сміюсь до сліз;

істерично регочу;

оце жарт.

Інколи слово **рофл** використовують, відповідаючи на мем (смішну картинку в інтернеті). Це означає, що жарт дуже смішний.

Що таке «ауф» та як його замінити українською

Це ще одне загадкове слово з молодіжного сленгу. Значення цього слова залежить від контексту і може означати абсолютно різні емоції та почуття. Найчастіше його використовують, щоб заявити про: схвалення; розчарування; смуток;

агресію;

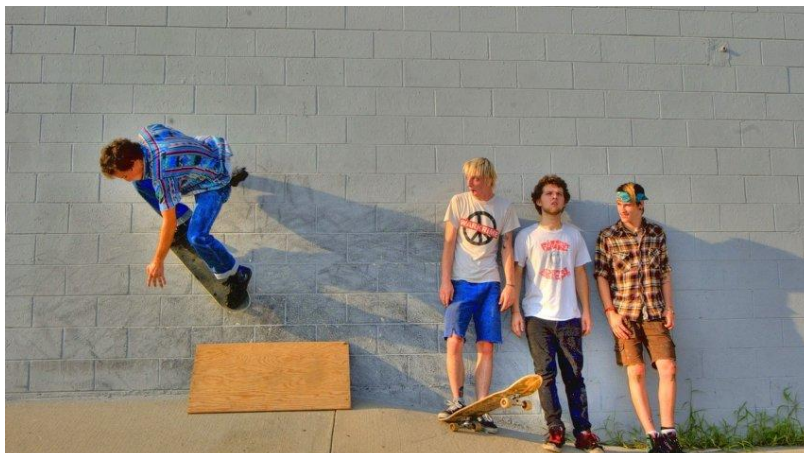
захоплення.

Замінити слово **ауф** можна різними термінами. Тут варто зважати на контекст.

Сленгові слова зараз чути практично на кожному кроці.

Здебільшого сучасний молодіжний сленг – це англомовні слова або їхні дещо змінені під українську мову версії. Однак ці слова залишаються маловідомими широкому загалу й подекуди навіть з контексту важко визначити, що ж насправді має на увазі людина, коли вживає такі вислови.

"Фейл", "Хайп" та "Чілити": такі слова нерідко вимовляє молодь, тож для більшого розуміння перекладаємо їх українською:



1. Кльовий – чудовий, класний
2. Шара – щось безкоштовне або легко отримане
3. Лол – смішно (від англійського *LOL* — *laugh out loud*)
4. Чілити – відпочивати, розслаблятися
5. Гоу – ходімо (від англійського *go*)
6. Пруф – доказ
7. Фейл – невдача
8. Хайп – ажіотаж, галас навколо чогось

9. Юзати – використовувати (від англійського "use" і безпосередньо означає "використовувати")

10. Рандомно – випадково

Це лише невеликий перелік. Сленг постійно змінюється і може відрізнятися залежно від регіону та соціальної групи.

Забудьте про слова-паразити раз і назавжди! Як краще замінити "капец", "блін", "тіпа", "короче".

Чим їх можна замінити, щоб було красиво та автентично:

замість "блін" – трясця;

"фігушки" можна замінити на дзуськи;

"капец" – лишенько, жах;

"тіпа" – ніби;

"кстаті" – до речі;

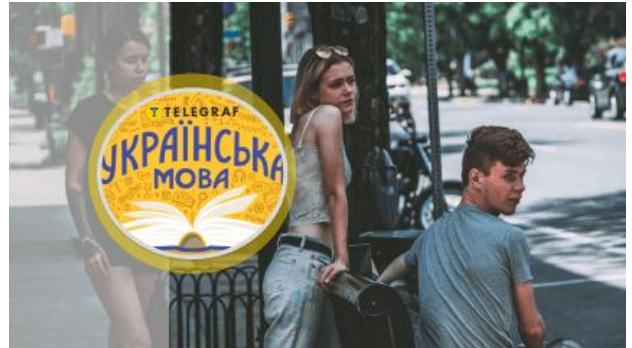
"воопще" – взагалі;

"канешно" – звісно;

"чуть-чуть" – ледь-ледь;

"короче" – одним словом.

Хочемо зауважити, що це звичайно далеко не повний список похідних (московитських) слів, які бажано викоринити з української мови, однак із чогось треба починати. Спробуйте призвичаїтись до національних!



* * *

"Новосілля" залиште росіянам.

Як правильно українською назвати вечірку з приводу переїзду

Згідно зі словником, назвати таку вечірку можна декількома словами:

1. "Входини" – це традиційна українська назва для святкування з приводу входження в новий дім.

2. "Новосілля" – хоча це слово схоже на російське "новоселье", воно все ж є правильним українським варіантом.

3. "Вхідчини" – ще один варіант, який використовується в деяких регіонах України.

4. "Новоселини" – менш поширений, але також правильний варіант.

5. "Свято нової оселі" – описовий варіант, який точно передає суть події.

Важливо зазначити, що всі ці варіанти є правильними і вживаними в українській мові. Вибір конкретного слова може залежати від регіону, особистих уподобань або контексту.

ПОПУЛЯРНІ В УКРАЇНІ ІМЕНА МАЮТЬ СЛОВ'ЯНСЬКЕ ПОХОДЖЕННЯ



Деякі з цих імен помилково вважаються російськими, але все куди цікавіше.

Відомий факт, що багато популярних в Україні імен мають грецьке або латинське походження. Однак і в самих українців багата історія, у зв'язку з чим є цілий список суто слов'янських імен.

Ось кілька з них, що найчастіше зустрічаються в Україні станом на 2024 рік, а деякі мають слов'янське походження.

Віра, Надія, Любов. Іноді зустрічається думка, що це типові російські імена, проте їх історія куди давніша, і початково вони прийшли на Київську Русь як запозичення з грецької мови, проте якщо більшість грецьких імен зберігали своє первісне звучання, то ці імена збереглися в дослівному перекладі з грецької. Ці імена сумарно носить близько півтора мільйона українців.

Значення імені Ярослав. Це класичне двоосновне слов'янське ім'я, яке з'явилося шляхом додавання слів "яр" і "слав", і разом означає "ярий і славний" або "ярий славою". Це одне із небагатьох слов'янських імен, прийнятих православною церквою.

Ім'я **Світлана** – не лише красиве, а ще й дуже поширене в Україні. Цікаво, що на відміну від більшості інших імен, ім'я Світлана – порівняно нове. Воно виникло у російській літературі XIX століття, і за кілька десятків років стало поширюватися. За фактом воно є калькою грецького імені Фотинія (яке перекладається як "світла" і, по суті, має те ж саме значення).

Зустрічаються такі розмовні форми імені Світлана як Світланка, Света, Світуса.

Прийнято вважати, що Світлани добрі, веселі та радісні, щедрі та доброзичливі, не люблять сірі будні та досить красномовні. У той же час вони також люблять вказувати іншим, як правильно жити або щось робити. Світлани присвячують себе дітям і часто працюють у сферах мистецтва, туризму, спорту чи культури.

Людмила. Дослівно ім'я означає "людям мила", і понад 888 тисяч українців зараз мають це ім'я.

Ім'я **Дарія** – стародавнє, красиве, до того ж і дуже поширене в Україні.

Воно має давньоперське походження і перекладається як "та, що володіє добротою". Слов'яни також трактували це ім'я як "дарована".

Церковна форма імені – Дарія. В Україні переважно використовуються форми імені Дарія, Одарка, Дарина (хоча останнє ім'я насправді має язичницьке походження). В Росії популярна форма імені Дар'я. Також зустрічаються такі форми як Даша, Дарійка, Дара, Одарина, Дарина, Дашуля.

В'ячеслав означає "найславніший", при цьому в офіційних документах українською зустрічається дві форми цього імені – "Вячеслав" та "В'ячеслав"(остання – згідно з нормами правопису 2019 р.), сумарно їх носять майже 150 тисяч чоловіків.

Богдан означає "Богом даний". Це ім'я має понад 120 тисяч українців, при цьому найчастіше воно зустрічається у західних областях. Є й жіноча форма цього імені –Богдана, її носять понад 12 тисяч українок.

Владислав – "той, що має славу". Це дуже поширене ім'я в Україні, яке мають понад 100 тисяч чоловіків.

Станіслав – типове двоосновне слов'янське ім'я, яке складено зі слів "встановлюватися" та "слава" і означає "той, що став славним", "той, що встановлює славу". Ім'я Станіслав має парне жіноче ім'я Станіслава, проте воно менш поширене. Зустрічаються такі форми імені, як Стас, Стасик, Стася, Слава, Славуня.

Назарич, Назарович чи Назарійович: як правильно писати по батькові українською?



Серед цих варіантів лише один відповідає чинному правопису

В українській мові по батькові утворюється за допомогою різних суфіксів -ович, -ич чи -іч, тому не завжди виходить зрозуміти, як правильно. Раніше ми писали, як застосовувати грамотно – Андрієвич, Андрійч чи Андрійович? Тепер повідомимо, який правильний варіант написання по батькові від імені Назар.

Які тільки приклади не зустрічаються, зокрема Назарович, Назарійович чи Назарич... Але писати варто виключно за правилами української мови.

Це чоловіче ім'я запозичене з іврит. Там воно має значення: "він присвятив себе Богові".

В азербайджанській та турецькій мовах це слово означає "пильний погляд". Так називають амулет, який захищає від лиха.

В Україні, за даними порталу "Рідні", проживає 14426 чоловіків з іменем Назар. Менш поширеною є друга форма імені – Назарій.

Саме форма Назарій часто використовується для подвійного імені. В Україні такі більш поширені серед жінок, але є й винятки. З ім'ям Назарій зустрічаються такі імена:

Іван-Назарій (*таке ім'я носить 5 українців*);

Дмитро-Назарій (*є три громадяни з таким ім'ям*);

Назарій-Іван (*троє чоловіків носять його!*);

Назарій-Андрій, Назарій-Григорій, Назарій-Дмитро, Назарій-Лев, Назарій-Михайло (*зафіксовано по два носії кожного імені*).

Що стосується по батькові, то є лише один правильний варіант. Він виглядає так – **Назарович**. Жінка, відповідно, **Назарівна**.

Денисівна чи Денисовна?



В українській мові одна з найпоширеніших помилок – вимова та написання ім'я по батькові. Є безліч чоловічих імен, з якими можна помилитися. Наприклад, багато хто плутається, як правильно буде: Денисовна чи Денисівна?

Згідно з інформацією з українських словників, вірним варіантом у даному випадку буде Денисівна. Якщо хочемо звернутися до чоловіка, тоді говоримо Денисович.

Денис – це популярне в Україні та світі ім'я, яке спочатку було народною формою застарілого церковного імені Діонісій, у грецькій міфології – бог життєвих сил природи, вина та веселощів.

Загалом в Україні налічується понад 110 тисяч носіїв ім'я Денис. При цьому значна кількість людей з таким ім'ям проживає в західній Україні. До речі, в англomовних країнах поширені чоловіча форма Деніс (англ. *Dennis*) і жіноча Деніз (англ. *Denise*). Чоловіче ім'я Деніс (англ. *Denis*) збереглося лише для позначення історичних персонажів.

Ніяких Лєна та Альона: як українською правильно звертатись до Олени?



Існує понад 5 варіантів скорочення цього імені

В українській мові існує багато етнічних імен, проте є й ті, правильна вимова та написання яких й досі викликає питання. Так, наприклад, не можна казати "Вова" та "Вовочка", це ж стосується і "Лєни".

Як українською правильно скорочувати **ім'я Олена**, уникаючи росіянізмів.

Ім'я Олена, за даними порталу "Рідні", доволі поширене в Україні і налічує понад 105 тисяч носіїв. Попри це деякі українці й досі можуть кликати цих жінок неправильно. Адже за правилами відмінювання слід казати "Олено", а не "Олена".

Якщо ж говорити про скорочені форми імені, то з мовного запасу слід назавжди викинути "Лену", бо **правильно казати "Лена"**. Так, саме через букву "е".

Приклади скорочення імені Олена:

Оленка;

Оленочка,

Оленонька,

Ленуся,

Оленця;

Лена,

Ленонька,

Леночка.

Зауважимо, що ім'я Олена часто плутають з російським "Алена". Але це не правильно, адже **"Елена" українською – "Олена", а "Алена" – "Альона"**.

Він вам не "Саша"



Ім'я Олександр є чи не найпопулярнішим в Україні

За даними сервісу "Рідні", його носить понад 1 мільйон 573 тисячі осіб.

Все більше українців переходять на повсякденне спілкування українською мовою. Проте вони часто вживають слова, запозичені з московитської мови.

Це стосується і деяких імен. Зокрема, звертаючись до чоловіка з ім'ям Олександр, багато українців вживають російське слово "Саша".

Правильні українські відповідники – **Сашко, Санько**. Проте така форма вживається переважно у неформальному спілкуванні. В інших випадках під час звертання до людини з таким іменем варто говорити та писати – **Олександр**.

Як відомо, Олександр – ім'я давньогрецького походження, що в перекладі означає "той, хто захищає людей". Всесвітню відомість воно отримало завдяки царю Македонії Олександру Великому.

Не Віталік і не Юра

Згідно з оновленими правилами відмінювання деяких популярних імен дещо змінилися. Наприклад, далеко не всі знають, як в українській мові правильно відмінювати чоловіче ім'я "Віталій" – **Віталіє чи Віталію**.

Насправді треба говорити, щоб це звучало правильно. Є лише один такий варіант.

"Чоловічі імена на "а" – Микола, Микита і подібні мають у кличному відмінку закінчення "о". Тобто кажемо – Миколо, Микито тощо. Але імена на твердий приголосний, наприклад: Іван, Петро тощо – у кличному відмінку мають закінчення "е". Кажемо – Іване,

*Петре", "Віталій" – з м'якою основою, тому правильно **Віталію**, пояснює мовознавець О. Авраменко.*

В Україні використання під час розмов чоловічих імен, таких як Віталік, Толік, або Діма, є русизмом. В українських іменах немає суфікса -ік, він є лише у росіян. Тому правильно говорити та писати Толик, Віталік, Славик, Владик, Вадик, Костик, Ростик, Едик, Даник.

Натомість «толіки» та «віталіки» — це суржикі й наслідок зросійщення, московизації українського населення. Цього впливу вже давно слід позбутися!

Українська мова тяжіє переважно до відкритих складів, коли слова закінчуються на голосний звук. Тому чоловічі форми імен природно закінчуватимуться на –ко. Філологи звертають увагу на те, що вони були зафіксовані на графіті Софії Київської аж від кінця одинадцятого століття – Степко, Михалько, Марко.

Єгоровна чи Єгорівна?



Тут теж правильний лише один варіант.

Це слід просто запам'ятати, щоб більше не допускати помилок.

Ім'я Єгор є фонетичним варіантом імені Георгій, яке стало самостійним ім'ям. Георгій та його форми Юрій, Єгор утворилися з одного й того ж грецького імені Георгіос. У греків це ім'я було епітетом Зевса й означало землероб. Щодо по батькові, яке походить від цього імені, то в українській мові правильно писати та говорити – Єгорівна та Єгорович.

За даними порталу "Рідні", носіїв ім'я Єгор в Україні понад 11 300 осіб.

Ніяких Анатоліс та по батькові Анатолієвичу!



Ім'я Анатолій теж поширене в Україні, адже його носить близько 530 тисяч осіб. Проте більшість і досі робить помилки у написанні по батькові. То як все ж таки буде – Анатолієвич, Анатолійович чи Анатольєвич?

Єдиний і правильний варіант для цього імені є – Анатолійович. Але ніяк не Анатолієвич. Варто також зазначити, що в жіночому роді буде – Анатоліївна, а не Анатолійовна.

ПРО ЩО СПОВІЩАЮТЬ СЛОВНИКИ?

Анатолійович – справді єдиний правильний варіант написання цього імені по батькові в українській мові. За орфографічними правилами всі іменники чоловічого роду творяться за допомогою суфікса "ович": **Анатолій – Анатолійович.**

Олег Анатолійович працює в Миколаєві.

Купіть квиток для Вадима Анатолійовича.

Передавайте привіт Ігорю Анатолійовичу.

Важливо! В офіційних документах слід обов'язково використовувати той варіант, який зафіксований в паспорті людини, так як фактично всі форми в юридичному сенсі вважаються різними іменами.

Додамо, що **Анатолій** (лат. *Anatolius*, грец. *Ανατολιος*, др.-грец. *Ανατολικός* (*анатолікос*) – "східний"; від грец. *Ανατολή* (*Анатолі*), що означає житель східної країни Анатолії, схід, схід сонця) – чоловіче особисте ім'я.

* * *

Без звертань "Ілля" та "Ільович"



Є кілька нюансів, які слід при цьому знати.

Коли хтось гукає чоловіка на вище зазначене ім'я, слід казати "Ілле", а не "Ілля". За чинним правописом, закінчення кличного відмінка "е". У множині ж вірним варіантом буде "Іллі".

Як правильно утворювати по батькові від Іллі?

В українській мові існує доволі легке правило на цей випадок, його знання допоможе уникнути можливих помилок.

"Імена по батькові утворюють за допомогою суфіксів -ович, -йович (рідше – -ич, -іч) для чоловіків та -івна (-ївна) для жінок", – йдеться у правописі.

Правильно казати "Ілліч", а не "Ільович", "Іллевич" тощо. Адже в українській мові немає суфіксів на -євич чи -ьович для по батькові. Жіночий варіант – "Іллівна".

Забудьте звертання "Ігоре" та по батькові "Ігорович"!



В Україні майже півмільйона Ігорів, і звертатися до них тепер треба інакше.

Багатьох ставить у глухий кут питання про те, як правильно писати по батькові від нього, – Ігорович, Ігоревич, Ігорьович?

Раніше правила українського правопису говорили, що кличний відмінок від імені Ігор – Ігоре, а по батькові – Ігорович.

2024 року набув чинності оновлений правопис, де зазначено, що тепер до **Ігоря** правильно звертатися **"Ігорю"**, а по батькові варто писати як **"Ігорьович"**.

"До м'якої групи належать іменники чоловічого роду з кінцевим м'яким приголосним основи: бо́ць, ве́леть, Васи́ль., а також і деякі чоловічі особові імена: Ї́гор – Ї́горя, Ла́зар – Ла́заря. Хоч слово І́гор, на відміну від Васи́ль, у сучасному вигляді вже не має кінцевого ь, парадигма їх відмінювання лишається незмінною: Васи́ля, Васи́лю, Васи́леві, Васи́лем, І́горя, І́горю, І́гореві, І́горем. Саме за цією логікою за новим правописом маємо писати Васи́льович, І́горьович, Лаза́рьович", – пояснюють філологи.

Олегу чи Олеже?



У 87-ому параграфі правопису "Кличний відмінок" зазначено, що правильні обидві форми.

Відповідно можна говорити і "Олегу", і "Олеже". Водночас філологи наголошують, що раніше форма "Олеже" вважалася застарілою, як "княже" замість "князю". Проте, за їх словами, зараз її відродили, бо вона звучить дуже органічно.

Не Юр'ївна і не Юрієвич



Помилки часто зустрічаються навіть в офіційних документах.

Крім того, не завжди вдається правильно утворити патронімічну форму імені, тобто ім'я по батькові. Наприклад, ім'я Юрій може викликати низку питань.

По-перше, як правильно кликати чоловіка з таким ім'ям? Відповідь проста й однозначна: **Юрію!**

Щодо утворення патронімічних назв, то які лише покручі не зустрічаються: Юр'євич, Юрієвна, Юрієвич або Юр'ївна чи Юр'євна. Проте, правильними є лише дві патронімічні форми, які закріплені у словниках: **Юрійович** та **Юрїївна**. Запам'ятайте і не робіть прикрих помилок.

Водночас варто зауважити, що в офіційних документах слід обов'язково використовувати той варіант, який зафіксований у паспорті людини, бо фактично всі форми в юридичному сенсі вважаються різними іменами. Тому, якщо ви Юрійович або Юрїївна, а в паспорті неграмотний реєстратор зробив помилку, єдиний варіант виправити – звернутися до паспортного столу і змінити ім'я по батькові в офіційному порядку.

ДЕЩО ПРО ПОХОДЖЕННЯ ПРИЗВИЩ

Кожне українське прізвище має свою історію та походження. Колись воно щось означало – чи то місце проживання, становище в суспільстві, риси чи характер людини. Деякі прізвища давали заможним українцям, багатіям, а деякі – біднякам.

А що в давнину характеризувало бідняцтво? – відсутність грошей та майна, яке проявлялося у відсутності житла, одягу, взуття. Звідси й з'являлися прізвища:

Босенко, Босій, Босак – носії цього прізвища ходили босими, бо не мали навіть взуття.

Бурлаками називали тих, у кого нічого не було – безпритульних, безземельних, безрідних, вічних наймитів.

Гета, Гетало, Гетенко – так колись говорили про стареньку і замучену працею конячку. Власника такої тварини також могли так називати.

Голик, Голиш, Голяк – це прізвище могли давати зовсім бідній людині.

Дерновий – носії такого прізвища могли бути дуже бідними і жити у землянці, вкритій дерном.

Капара походить від слова «капарити», тобто жити убого, у злиднях.

Кубрак, Кубраков – так говорили про бідолаху, якому не таланило по життю.

Нетяга – так у давнину називали козацьку голоту.

Нечволод – деякі експерти стверджують, що це прізвище отримували колись люди благородні, але збіднілі, які втратили майно.

ПРО ПРИКМЕТНИКИ ЗІ СТУПЕНЯМИ

Вже неоднораз згадували одну з найпоширеніших помилок, на яку можна натрапити в українському ютубі: неправильне вживання прикметників у вищому ступені. Нагадаємо:

Наталка спритніша за Сашка (іменник ж. р. + прикметник ж. р.), але ніяк не спритніше. Це її кошеня спритніше, ніж вона, бо вихопило в неї з-перед носа шматочок рибки (іменник с. р. + прикметник с. р.). А ще кошеня спритніше лазить по деревах, ніж Наталка (дієслово + прислівник). Тож в українській ми не калькуємо російську форму, а узгоджуємо в роді й числі прикметник з іменником чи займенником. А з дієсловами вживаємо незмінний прислівник.

Втім, хто має добре мовне чуття, цієї помилки зазвичай не припускається. Однак тут часто закрадається ще одна хиба, якої можуть не помітити навіть доволі грамотні українці. Особливо прикро натрапляти на цю помилку в сучасних піснях — воно ж у пам'ять врізається більше, ніж оповідь якогось диктора чи блогера. Тож допрацювати свої тексти з редактором авторам напевно не завадило б. Так, співаки наші то літають вище дерев, то мчать швидше вітру (текст змінено, бо хочу привернути увагу до проблеми, а не до конкретних виконавців).

Помітили помилку? Що тут пропущено? Так, в сучасній українській мові що прикметники, що прислівники у вищому ступені порівняння вживаємо **ТІЛЬКИ** з прийменниками чи сполучниками (за, від, ніж, як):

Наталка спритніша **ЗА** Сашка. А ще лазить по деревах спритніше, **НІЖ** Сашко. Але Сашко дотепніший **ВІД** Наталки. І їй у Сашка цікавіше, **ЯК** удома.

Тож і мчать швидше **ВІД** вітру або **НІЖ/ЗА** вітер.

А от коли ми не порівнюємо два об'єкти чи їхні дії, а використовуємо об'єкт як орієнтир, замість прислівника у вищому ступені краще вжити прийменник, що передасть ту саму думку: літати **НАД/ПОНАД** деревами. Бо ж «літати вище від дерев» можна зрозуміти, що хтось літає вище, ніж літають дерева, а двозначностей мовознавці радять уникати.

Замість «я живу тут більше ніж три роки» ліпше: «я живу тут **ПОНАД** три роки».

А от до цієї ж фрази з «менше» точного відповідника немає, тож можна й: «я тут живу менш ніж три роки». Синонімічні живомовні варіанти: «я тут **ЩЕ Й** трьох років **НЕ** прожив», «я тут живу **МАЙЖЕ** три роки».

Замість «я раніше від дев'ятої не встану» краще «я **ДО** дев'ятої не встану».

А замість «я зазвичай лягаю спати пізніше від дванадцятої» краще «я зазвичай лягаю спати **ПІСЛЯ** дванадцятої».

УКРАЇНСЬКІ СЛОВА НЕ МАЮТЬ ВІДПОВІДНИКІВ У РОСІЙСЬКІЙ МОВІ

Їх ніколи не зрозуміють окупанти.

Нація, яка вміє мислити, вміє говорити.

Націоналізм – імунна система нації, поки нація цього не усвідомить, нею будуть правити зайди!

З популярних думок українських патріотів.



В українській мові є слова і фрази, в яких розберуться тільки українці і які без належної підготовки ворог не зрозуміє. Наша мова багатогранна та милозвучна, тож варто регулярно поповнювати словниковий запас рідним виразами.

Філологи наводять список слів, які можуть збити з пантелику ворога.

Унікальною особливістю української мови є формування назв місць та предметів.

Як правильно: *победу* чи *побежу*? Українському «переможу» відповідає фраза «обрету *победу*».

Наскільки наша мова є різноманітною, що часто до одного російського слова можна дібрати багато наших відповідників:

болтать – балакати, гомоніти, гурорити, патякати; мотляти, теліпати;

включать – заводити, включати; зараховувати; вмикати;

масло – масло (вершкове); олія; мастило;

открывать – відчиняти (двері, вікно); відкривати (збори); винаходити (нові засоби лікування); розплющувати (очі); розгортати (книжку); відкорковувати (пляшку);

разойтись, расходиться – розійтись, розходиться; розцуратись, розсваритись; різнитись; не погоджуватися; розпалитися; розсохнутись; розминутись.

Незрозумілими для ворога залишаться й слова:

бентежити,

натякати,

добродій,

митець,

обіруч.

Перевірте на практиці!



20 УНІКАЛЬНИХ СЛІВ МОЖУТЬ ВИМОВИТИ ЛИШЕ УКРАЇНЦІ

1. **Вештатися** – ходити в різних напрямках, блукати.
2. **Духмяний** – який має сильний, приємний запах; запашний, пахучий.
3. **Кмітливий** – тямущий, розумний, уміє добре й швидко міркувати.
4. **Непереливки** – так кажуть про людину, яка потрапила в халепу.
5. **Обценьки** – ручне металеве знаряддя у вигляді щипців із загнутими всередину і загостреними кінцями, якими витягують цвяхи.
6. **Пасіювати** – гніватися чи злитися на когось.
7. **Пуцьвірінок** – безпере пташеня, цим словом також називають маленьку дитину.
8. **Телепень** – зневажлива й лайлива назва незграбної людини; тюхтій, незграба, дурень.
9. **Теревенити** – багато говорити, базікати, патякати, баляндрасити.
10. **Філіжанка** – чашка, горня.
11. **Вирій** – теплі краї, куди відлітають на зиму птахи.
12. **Добродій** – той, хто допомагає.
13. **Залізниця** – дорога з рейковою колією, призначена для пересування залізничного рухомого складу.
14. **Книгарня** – книжкова крамниця.
15. **Кохати** – виявляти глибоку сердечну прихильність, почуття; плекати що-небудь.
16. **Митець** – той, хто працює у якому-небудь виді мистецтва; майстер.
17. **Нівроку** – непоганий, нічого собі, непогано.
18. **Олія** – рідка жирова речовина, яку добувають з деяких рослин; олійна фарба; мастило.
19. **Обіруч** – разом, обома руками, по обидва боки.
20. **Шахівниця** – дерев'яна або картонна дошка, на якій грають у шахи.

Нині мовознавці стверджують, що радянська влада вчинила справжній лінгвоцид, «репресуючи» українські слова, які століттями використовувалися в побуті та літературі.

Деякі слова були у списках заборонених аж до 1980-х років. Такі списки приспішники влади розсилали усім українським редакціям та видавництвам.

Ще 1920 року радянська влада почала період українізації, цей процес був спрямований на нейтралізацію національно-визвольних прагнень українського народу та зміцнення більшовицької влади. Однак, до кінця цього періоду (1929 рік) в Україні з'явився новий правопис – "скрипниківка", багато видань з новоутвореною українською термінологією та Російсько-український академічний словник А. Кримського, С. Єфремова. Автори цих словників намагалися систематизувати українську мову, спираючись на численні авторські тексти й фольклорні матеріали. Тому роботи були досить гідними й відповідали нормам українського правопису.

1930 року процес українізації згорнули, новий правопис та словники української мови скасували, сам розвиток мовознавства в Україні був надовго загальмований. 1933 року впровадили новий правопис, де було досить багато розбіжностей з нормами правопису, який існував у період українізації. До того ж, в українській мові аж до 1980 року існували списки небажаних слів, які представники влади розсилали в редакції та видавництва. Зі словників ці лексеми також було вилучено.

Лише кілька заборонених слів та їхні "правильні" відповідники:

Аркуш – лист.

Безнастанний – неперервний.

Жмуток – пучок.

Либонь – напевно, мабуть.

Обрус – скатерть.
Робітня – майстерня.
Кулястий – кулеподібний.
Двотомовик – двотомник.
Небавом – невдовзі.
Взуттярня – взуттєва фабрика.

Радянська влада забороняла слова, які були не схожі на російські відповідники. До того ж, ці лексеми мали словотворчі частки – суфікси, яких не було у російській мові. Наприклад, суфікс -арня/-ярня у словах – кав'ярня, броварня, книгарня.

«УКРАЇНСЬКІ СЛОВА», ЯКІ ВИГАДАЛИ «СОВІТИ», АБИ СПАПЛЮЖИТИ НАШУ МОВУ

Радянська влада та російська пропаганда десятиліттями вигадували слова, які начебто є українськими, аби зробити нашу мову смішною та недолугою. Біда, що цей ворожий міф прижився й подекуди досі побутує.

Про це розповів філолог Андрій Шимановський на своїй сторінці в instagram.

Які «українські» слова вигадала радянська влада?

– Слова на кшталт «пикогляд», «розщепірка», «спалахуйка» вигадали радянські квн-щики з метою висміювання української мови.

– Російська пропаганда займається цим досі, – свідчить експерт.

Філолог зазначає, що перед окупацією Криму, проросійська газета «Крымский телеграф» опублікувала статтю під назвою «Язык твой – враг мой» із переліком таких вигаданих слів.

– Подібних публікацій було безліч, і біда в тому, що частина українців вважає, що вони дійсно наші.

Доволі часто люди відмовляються переходити на українську мову, бо вважають її якоюсь смішною, сільською, несерйозною.

Тому навіть задля жарту не потрібно вживати ці слова, – наголошує А. Шимановський.

Зажигалка – спалахуйка;

Лифт – міжповерховий дротохід;

Коцей бессмертний – чахлик невмирущий;

Сексуальный маньяк – пісюнковий злодій;

Зеркало – пикогляд;

Киндер-сюрприз – яйко-сподівайко;

Коробка передач (автомоб.) – скринька перепихунців;

Соковыжималка – сіковичовичувалка;

Гинекология – піхвознавство;

Акушерка – пупорізка;

Медсестра – штрикалка;

Укол – заштрик;

Чайник – пісюнець;

Стул – підсрачник;

Телевизор – бачик;

Штопор – коркотяг.

**Відштовхніть
від себе все
російське:
мову, церкву,
кіно, пісні,
книги... Це
ваш внесок у
Перемогу!**

ДЛЯ НОТАТОК

Дорога до правильної мови /

*Або про що варто пам'ятати сучасному
здобувачеві освіти*

Головний редактор:

Редактор:

Коректор:

Комп'ютерна верстка:

Дизайн обкладинки:

Тетяна РУСЛАНОВА

Ольга ГОРЄНKOBA

Ольга ГОРЄНKOBA

Олена ЯКОВЕНКО

Олена ЯКОВЕНКО



Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області

61121 м.Харків, вул. Владислава Зубенка, 37, 4 поверх

Тел.: (0572) 69-32-79

E-mail: pr.nmc@ptukh.org.ua



<https://www.facebook.com/groups/162399237723984/>

Мова допомагає утверджувати національні традиції, дух, які завжди визначали наш народ з-поміж інших.

В часи суспільних випробувань правильна мова набуває особливого значення: вона стає символом національної ідентичності і найліпшою ознакою людини, яка називає себе українцем.